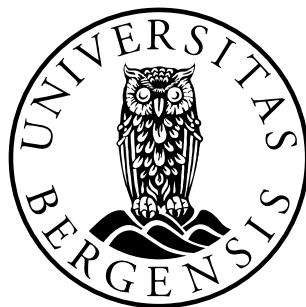

MØTEDOKUMENTER

Forskningsutvalget

30.08.2023

UNIVERSITETET I BERGEN

**Forsknings- og innovasjonsavdelingen
August 2023**

Møte i Universitetets forskningsutvalg

Onsdag 30. august 2023

12:30 – 15:30

Styrerommet, Muséplassen 1

Saksliste

I. Godkjenning av innkalling og saksliste

II. Referat: FU-møte 10. mai

III. Saker

Saker

FU 28/23	D	Ekstern finansiering resultat 2023: Horisont Europa, NFR Saksforelegg
FU 29/23	D	Forskerutdanningsmelding 2022 Saksforelegg, vedlegg
FU 30/23	D	Forskningsinfrastruktur Saksforelegg
FU 31/23	O	Fellesseminar FU/IU Saksforelegg, vedlegg
FU 32/23	O	Forskningssystemet – regjeringens forslag til tiltak Saksforelegg, vedlegg
FU 33/23	O	Charm EU Saksforelegg

Eventuelt

D: Drøftingssak, O: Orienteringssak

Referat fra møte i Universitetets forskningsutvalg

Onsdag 10. mai,

12:30– 15:30

Kollegierommet, Musépllass 1

Til stede: Benedicte Carlsen, Gottfried Greve, Ole Th. Hjortland, Sigrun Eliassen (for Øyvind Frette), Siri Gloppen, Karsten Specht, Jostein Gundersen, Nils Anfinset, Martha Enger, Ragna Aarli, Stefan Drechsler, Oscar dos Santos Kvalsvik, Maria Carme Torras Calvo.

Forfall: Øyvind Frette

Fra administrasjonen: Birgit Falch, Bjørn Einar Aas, Bjug Bøyum, Yngve Brynjulfsen, Vibeke Irgan

Saksliste: Det ble ikke meldt saker til Eventuelt.

Referat: Referat fra FU-møte 22. mars ble godkjent med merknader som framkom i møtet.

I.Saker

	Sak
FU 20/23	<p>Vurdering av akademiske karrierer</p> <p>Saksforelegg var utsendt med sakslisten. Utvalgets leder, viserektor Benedicte Carlsen redegjorde for saken. UiB har signert «Agreement on Reforming Research Assessment», men har valgt å ikke bli formelt medlem av «Coalition for advancing research assessment,» CoARA. Signering av avtalen innebærer ingen konkrete, formelle forpliktelser for UiB, men tilkjenner at UiB ønsker å vurdere våre prinsipper for forskningsevaluering opp mot prinsippene i avtalen.</p> <p>Saken ble lagt frem for utvalget til orientering.</p>
FU 21/23	<p>Internasjonalt samarbeid – strategisk tenkning</p> <p>Saksforelegg var utsendt med sakslisten samt en rekke vedlegg. Seksjonssjef Are Straume innledet. Hans presentasjon er tilgjengelig her.</p> <p>Strategiske funksjoner til UiBs internasjonale nettverk og organisasjoner oppsummeres i fire hovedkategorier:</p> <ol style="list-style-type: none">1.Fremme mulighetene for ansatte og studenter til å få internasjonale partnerskap og erfaringer2.Øke UiBs synlighet internasjonalt3.Posisjonere UiB for å lykkes i EUs programmer4.Påvirke og få gjennomslag i internasjonal, og særskilt europeisk, forskningspolitikk <p>Utvalget satte pris på det grundige forarbeidet som var gjort og de sentrale målene, Det ble uttrykt ønske om å få utarbeidet en oversikt over alle samarbeidsmuligheter for UiBs forskere, også på instituttnivå, og at de europeiske infrastrukturnettverkene blir synliggjort i UiBs internasjonale satsing.</p>
FU 22/23	<p>Vitenskapelige publikasjoner ved UiB: rapporteringstall for 2022 og siteringsanalyse 2014-2020</p> <p>Saksforelegg var utsendt med sakslisten. Førstebibliotekar Caroline Armitage fra Universitetsbiblioteket (UB) innledet. Hennes presentasjon er tilgjengelig her.</p> <p>Utvalget takket UB for viktig og nyttig dokumentasjon. Utvalget uttrykte en viss bekymring over den dokumenterte nedgangen i publiseringen det siste året.</p>

	<p>Nedgangen rammer alle institusjonene nasjonalt og internasjonalt, men UiB kan ikke være fornøyd med situasjonen. Saken skal legges frem for Universitetsstyret i juni og det er viktig å skape forståelse for hva som ligger bak publikasjonsanalysene. Universitetsbiblioteket kan være behjelpelige med å utarbeide detaljerte analyser for institutt og fagmiljø.</p>
FU 23/23	<p>Ph.d.-veilederopplæring ved UiB Saksforelegg var utsendt med sakslisten. Seniorrådgiver Yngve Brynlufsen innledet. Hans presentasjon er tilgjengelig her. Et mål med saken var å presentere tilbakemeldinger om veilederopplæringen ved de enkelte fakultet. VED HF er kandidatene jevnt over fornøyd med veiledningen, og mange er fornøyd selv om kontakten med veileder ikke skjer så ofte. Antallet som ikke fullfører ph.d.-utdanningen er fortsatt for høyt. Det ble kort orientert om det obligatoriske veilederopplæringen ved KMD. Behovene for veiledning variere mellom kandidater, fagområder og tilpasning av veiledningsstil kan være viktig. Utvikling av et samarbeid mellom fagmiljøer og fakultet for å lære av hverandre, f.eks. ved etablering av et institusjonelt veilederforum, kan være et konstruktivt tiltak. Å ta veiledning er en ferdighet, og veiledningsplikt på Masternivå-kan vurderes.</p>
FU 24/23	<p>MCSA-PF status og mobilisering Saksforelegg var utsendt med sakslisten, Seniorrådgiver Vibeke Irgan innledet. Hennes presentasjon er tilgjengelig her. UiB har betydelig færre søknader om Marie Curie Postdoctoral Fellowships enn andre sammenlignbare norske institusjoner som NTNU og UiO. Utvalget uttrykte bekymring over situasjonen, men samtidig et klart ønske om flere søknader. Det kan være nødvendig med drahjelp for å kunne kommunisere de faglige og økonomiske rammer og perspektiv som knytter seg til dette programmet, samt en tydelig forventning om økt UiB-deltakelse. MCSA må ses i sammenheng med andre virkemidler, og det kan arbeides strategisk inn mot bl.a. ERC, ERASMUS+, Forskningsrådet. Det kan være krevende å identifisere hvem som skal reise ut. Kan vi lære noe fra andre institusjoner, som f.eks. UiO. Arbeidet med MCSA-PF har enkelte fellestrekk med mobiliseringene til ERC, der fakultetene ble engasjert i utarbeidelse og implementering av tiltak. Forsknings- og innovasjonsavdelingen kommer gjerne på besøk til fakultet og institutt for å informere og bistå med å legge til rette for flere søknader til MCSA.</p>
FU 25/23	<p>Momentumprogrammet – status og utlysning av nytt program Saksforelegg samt vedlegg var utsendt med sakslisten. Seniorrådgiver Cecilie Nordbotten innledet. Hennes presentasjon er tilgjengelig her. Saken ble sist diskutert på utvalgets seminar i juni -22, og flere medlemmer i FU bemerket at ønsker om endringer i programmet ikke var tatt til følge i det nye forslaget til program. Dette førte til en diskusjon i FU om programmet skal lyses ut før sommeren, slik det foreslås i saken, eller om oppstart skal utsettes i påvente av at det blir gjort endringer i programmet. Ulike syn ble diskutert i møtet, uten at FU fikk samlet seg om et felles forslag.</p>

	Utvalgets leder vil presentere de ulike innspillene til universitetsledelsen, og vil komme tilbake til FU med hvordan universitetsledelsen stiller seg til utsettelse og eventuell revisjon av Momentum.
26/23	Dialogmøter fakultetene - PHD, kvalitet i forskning Vedlegg var utsendte med sakslisten Saken ble tatt til orientering
27/23	Møteplan Høst 2023 Saksforelegg var utsendt med sakslisten. Forslag til møteplan og årshjul ble tatt til etterretning.
	Eventuelt Det ble kort orientert om fellesseminar med Innovasjonsutvalget 22. juni. Program for seminaret vil bli sendt ut om kort tid. Det ble minnet om at medlemmer i utvalget vil bli bedt om å bidra i seminaret.

Utvalg:	Forskningsutvalget	Dato: 22.02.2023
FU-sak: 28/23		Arkivsaknr.:

Eksternfinansiering – resultater fra NFR og EU per august 2023

Bakgrunn

UiBs strategi har som ambisjon at vi skal styrke oss som internasjonalt forskningsuniversitet med langsiktig og nysgjerrighetsdrevet forskning, og vi skal være blant Europas fremste, internasjonalt kjent for høy kvalitet i forskning og utdanning. Ambisjonene operasjonaliseres i universitetets utviklingsavtale med Kunnskapsdepartementet, det UiB har satt mål om å øke gjennomslag i europeiske og nasjonale konkurransearenaer for eksternfinansiering i virkemidlene for fremragende forskning, samt tematiske og utfordringsdrevne utlysninger. I 2022 stod Forskningsrådet og EU for nærmere 60 % av UiBs eksternt finansierte virksomhet. Denne saken gir en orientering om resultatene av søknadsrundene i EU og Forskningsrådet så langt i 2023, og beskriver de nye endringene i Forskningsrådet med blant annet løpende søknadsfrister. Saken vil illustrere motstridende tendenser så langt i 2023:

- gode resultater innen EU-finansiert virksomhet,
- svært svake resultater innen søknader til forskningsrådet. Så langt i år er det vunnet kontrakter til en verdi av ca 70 mill, mot ca 700 mill i 2022.
- tidligere års tildelinger gir rom for å opprettholde nivået på forskningsrådsfinansiert aktivitet på kort sikt (2023, og delvis 2024), men mangel på nye prosjekter og lavere uttelling enn sektoren for øvrig vil kunne føre til lavere aktivitet i framtiden, og dreining vekk fra universitetets strategiske mål.

Saken legger opp til en drøfting om hvordan fakultetene kan organisere seg for å øke uttellingen i Forskningsrådet samtidig som den gode trenden innen EU-finansiert virksomhet styrkes.

Horisont Europa

EU-finansierte prosjekt utgjorde i 2022 13% av UiBs eksternt finansierte virksomhet (DBH). Økning i forskningsfinansiering fra EU har vært en viktig del av UiBs strategi for å veie opp for nedskjæringene i forskningsrådet (styresak 74/22).

UiB har fått gode resultater i Horizon Europe til nå i 2023, med tilsagn på 26 prosjekter til en verdi av over 19 millioner Euro. Summen er høyere enn hele beløpet for 2022, og omfatter blant annet:

- Fem ERC: tre consolidator grants (CoG) til Matnat, 1 CoG til MED, og et starting grant til SV-fakultetet.
- LEAD AI - MSCA COFUND der EU og UiB over en periode på fem år finansierer 19 postdocstillinger, fordelt på seks fakultet
- 7 infrastruktur-prosjekt, et til MED og seks til Matnat
- Et koordinator-prosjekt innen helse-programmet (det første for UiB innen tematiske utlysninger), i alt seks pilar 2 samarbeidsprosjekt

- To EIC Pathfinder-prosjekt i samarbeid med industripartnere om innovativ teknologi på tidlig utviklingsstadium.

Tabell 1 Nye kontrakter i EUs rammeprogram 2021-2023. Kilde: FIA

Årstall tildelt (inkluderer H2020-prosjekt søkt i 2020)	Excellent Science			Global Challenges	Innovative Europe (EIC)	Widening Participation	Totalt
	ERC	MSCA	Infrastructure				
2021							
Signerte kontrakter		10	1	2		0	13
UiB-beløp		6 173 456	2 030	1 413 625		0	7 589 111
2022							
Signerte kontrakter	8	2	6	11	1	1	29
UiB-beløp	10 584 229	453 502	2 619 330	4 936 637	352 500	220 000	19 166 198
2023							
Signerte kontrakter	4	5	0	0	1		10
Tilsagn, ennå ikke sign.	1	1	7	6	1		16
UiB-beløp	10 500 000	4 406 819	877 420	2 724 538	766 167		19 274 944
Totalt tilsagn	13	19	15	19	3	1	70
Totalt signerte kontrakter	12	17	7	13	2	1	52
Totalt beløp	21 084 229	11 033 777	3 498 780	9 074 800	1 118 667	220 000	46 030 253
Herav HE-prosjekter	21 084 229	4 860 321	3 498 780	7 661 175	1 118 667	220 000	38 443 172

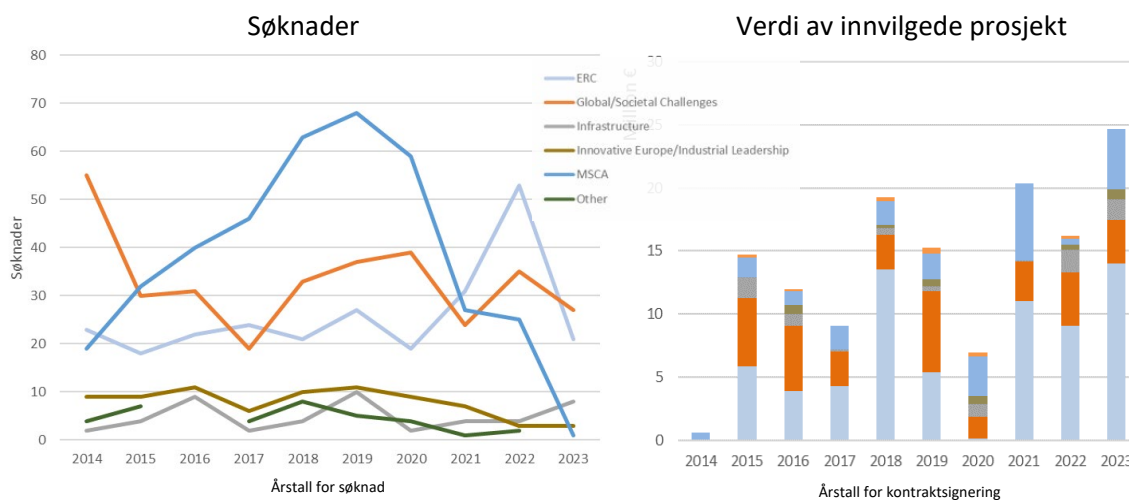
For å oppnå større gjennomslag og bredde i deltakelse er det viktig å øke søknadsaktiviteten til rammeprogrammet. I de to første årene i Horisont Europa deltok UiB i henholdsvis 89 og 122 søknader, mens snittet for de fem siste årene av H2020-programmet var på ca 130 prosjektforslag årlig. Det er særlig søknad til individuelle Marie Curie-stipend (postdoctoral fellowships, MSCA-PF) som har hatt en nedgang, mens søknad til ERC har økt betydelig, fra ca 22 årlig i perioden 2016-2020, til ca 40 årlig i 2021 og 2022. Til søknadsrundene høsten 2023 er det meldt om arbeid på ca 40 søknader, av disse 20 til MSCA-PF og 14 til ERC. Så langt kan det dermed se ut til at det blir en viss nedgang i nye søknader i 2023.

Tabell 2 Søknad og gjennomslag i Horisont Europa, etter årstall for søknad. Tilslagsprosent beregnes ut fra evaluerte prosjekt. Kilde: FIA

Årstall søkt	Excellent Science			Global Challenges	Innovative Europe (EIC)	Widening Participation	Totalt
	ERC	MSCA	Infrastructure				
2021							
Søknader	31	27	4	19	7	1	89
Av disse, bevilgning	4	2	4	4	1	0	15
Tilslagsprosent	13 %	7 %	100 %	21 %	14 %	0 %	17 %
2022							
Søknader	53	25	4	35	3	2	122
Av disse, bevilgning	9	6	4	8	1	1	29
Tilslagsprosent	17 %	25 %	100 %	23 %	33 %	50 %	24 %
2023							
Søknader	21	1	8	27	3		60
Av disse, bevilgning	-	1	7	5	1		14

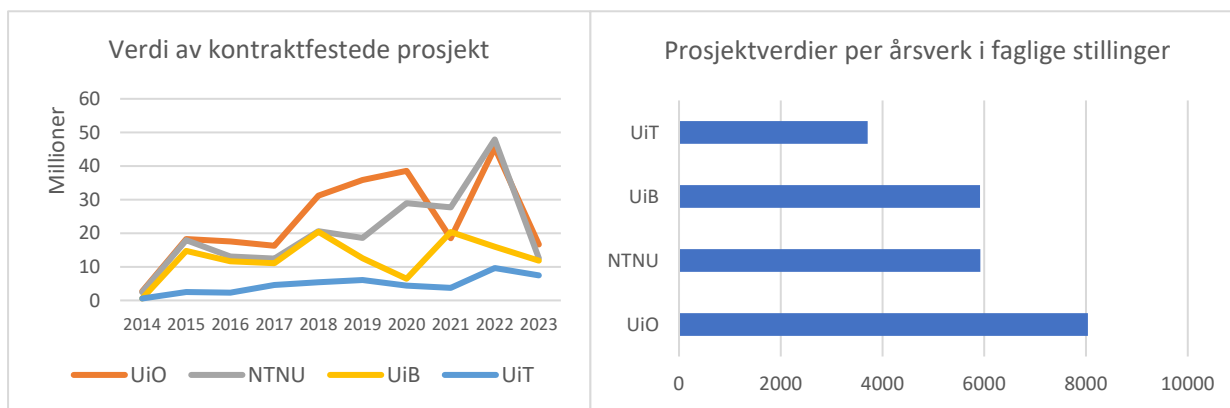
Tilslagsprosent	0 %	100 %	88 %	19 %	33 %		27 %
Totalt Søknader, HE	105	53	16	81	13	3	271
Totalt bevilgning, HE	13	9	15	17	3	1	58
Tilslagsprosent	14 %	17 %	94 %	21 %	23 %	33 %	22 %
Søknader ikke behandlet	10	1	0	0	0	0	11

Den langsiktige trenden ser altså ut til å være nedgang i interesse for Marie Curie-prosjekt, økning i søknad til ERC og stabile søknadstall for andre søknadstyper. Resultatene form av oppnådde prosjektmidler har variert en del over tid, med et særlig lavt nivå på nye kontrakter i 2020. 2023 ligger an til å bli et rekordår, forutsatt at innvilgede prosjekt ferdigstiller kontraktforhandlingene i løpet av året.

Figur 1 Søknader og signerte kontrakter i H2020/HE. 17 Innvilgede søknader i 2023 som er under kontraktforhandling, er regnet inn i tallene for 2023. Kilde: FIA

Samlet i rammeprogrammet ser det ut til at særlig UiO oppnår større gjennomslag enn UiB, med 110 signerte kontrakter, mot 40 ved UiB. Et grovt anslag viser at UiOs EU-bevilgninger i signerte kontrakter per vitenskapelig årsverk er over 30 % høyere enn UiB, mens NTNU og UiB ligger noenlunde likt. NTNU har imidlertid hatt en jevnere vekst over tid enn UiB. Ujevn vekst i starten av programmet gjør at UiB ennå ikke har nådd samme relative posisjon som i forrige rammeprogram, men resultatene våren 2023 kan gi grunn til optimisme.

Figur 2 Verdi av kontraktfestede prosjekt etter årstall for kontraktssignering, og totalverdi i signerte Horisont europa-prosjekter delt på årsverk i faglige stillinger 2021-22. Prosjekter med tilsagn om finansiering i 2023 som ikke har fullført kontraktforhandlinger, regnes ikke inn

Forskningsrådet

Midler fra Forskningsrådet utgjør nærmere halvparten av UiBs eksternt finansierte virksomhet. I 2022-2023 har Forskningsrådet redusert omfanget av utlysninger og utlyste midler betydelig i forhold til tidligere år, i tråd med tiltakene som ble offentliggjort i 2022 (jmf Universitetsstyresak 74-22). I november 2022 ble det lyst ut midler til kompetanse og samarbeidsprosjekt (KSP) og midler til store tverrfaglige forskerprosjekt, for tildeling våren 2023. I 2023 ble det lyst ut midler til tematiske forskerprosjekt og KSP med frist hhv 8. og 15. februar. I tillegg lyste Forskningsrådet ut FRIPRO-midler til ordningen for unge forskertalent med frist 15.mars. Tildelinger i FRIPRO Unge forskertalent blir publisert høsten 2023, mens tematiske søknader til unge forskertalent har blitt behandlet parallelt med øvrige søknadstyper i tematiske utlysninger.

Per 1.august er de tematiske prosjektene i hovedsak ferdig tildelt. Status er at UiB så langt i 2023 har fått innvilget tre koordinatorprosjekt på til sammen 35 mill. til forskerprosjekt og samarbeidsprosjekt:

- IGS: forskerprosjekt innen tema Global utvikling og internasjonale relasjoner (i samarbeid med Uganda),
- BIO: kompetanse- og samarbeidsprosjekt basert på søknad fra november 2022 innen muliggjørende teknologier (samarbeid med Kjemisk institutt og tre industripartnere).
- IFT: Unge forskertalent, tematisk utlysning (astrofysikk/atmosfærevitenskap).

I tillegg til ordinære prosjektutlysninger har Forskningsrådet ulike støtteordninger for kommersialisering, arrangement, stimuleringsmidler til Horisont-europa-deltakelse mm. UiB har fått 7,4 millioner til prosjektetableringsstøtte for Horisont Europa-søknader (PES), og 10 millioner til tidligfase verifisering av kommersialiseringprosjekt (FORNY, overføres og administreres i hovedsak av VIS AS). Begge beløpene er innvilget for to år, og innebærer nedgang fra tilsvarende ordninger tidligere år. I alt har UiB så langt fått innvilget 26 søknader på til sammen anslagsvis 70 millioner kr i 2023. Endelig tildelte beløp vil fastsettes etter kontraktforhandlinger.

Tabell 3 Tildelte prosjekt der UiB er koordinator, NFR, etter årstall for tildeling. Kilde: Forskningsrådets nettsider (2023) og API-tjenester

Årstall tildelt	Forskerprosjekt	Kompetanse- og samarbeid	Sentre og infrastruktur	Innovasjon, kommersial.	Koordinering, annet	Totalsum
2021						
Tildelinger	39	7	1	1	32	80
Totalt kontraktbeløp	447 577	104 498	95 000	500	102 159	749 733
2022						
Tildelinger	25	7	3		28	63
Totalt kontraktbeløp	274 555	79 422	331 555	0	40 082	725 614
2023						
Tildelinger	2	1		4	19	26
Totalt kontraktbeløp	20 000	15 000	0	20 500	14 324	69 824

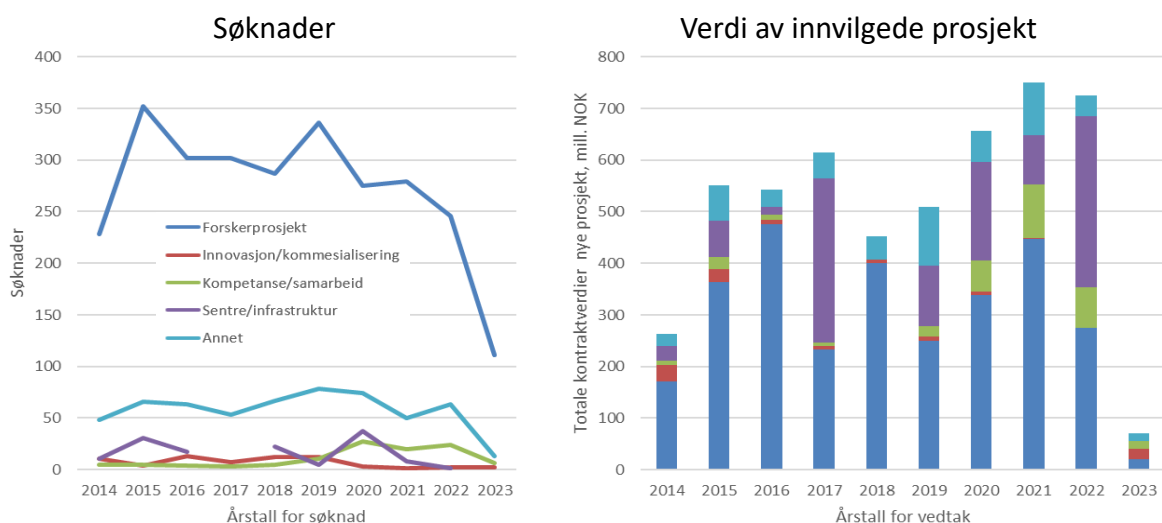
Forskningsrådet publiserer de fleste tildelinger på sine nettsider, og på grunnlag av dette kan vi si noe om gjennomslag i forhold til andre institusjoner i 2023. Når vi utelukkende ser på tradisjonell prosjektfinansiering gjennom søknadstypene forskerprosjekt, KSP og sentertildelinger, kommer UiB ut som nummer 17 nasjonalt og 7 blant UH-institusjonene så langt i år. UiO rangerer som nr 2 nasjonalt etter Sintef, men dette skyldes bevilgning på 200 mill til senter for nukleær forskning, ellers har også UiO sannsynligvis en betydelig nedgang i prosjektmidler i 2023. For alle midler under ett (inkludert rammetildelinger som PES, FORNY, støtte til utenlandsopphold osv) rangerer UiB som nr 10.

Tabell 4 Tildelinger nasjonalt våren 2023 – forskerprosjekt, kompetanse- og samarbeidsprosjekt og forskningssentre. Kilde: forskningsrådet.

Institusjon	Forskerprosjekt		KSP		Sentre		Prosj. totalt	Budsjett Totalt
	Prosjekt	Budsjett	Prosjekt	Budsjett	Prosjekt	Budsjett		
1 SINTEF	5	47 997 000	22	268 340 000			27	316 337 000
2 UiO	7	68 600 000	2	31 000 000	1	199 997 000	10	299 597 000
3 NMBU	3	24 997 000	12	156 394 000			15	181 391 000
4 NTNU	4	56 989 000	8	99 838 000			12	156 827 000
5 HI	8	98 984 000	1	14 997 000			9	113 981 000
...								
17 UIB	2	20 000 000	1	15 000 000			3	35 000 000

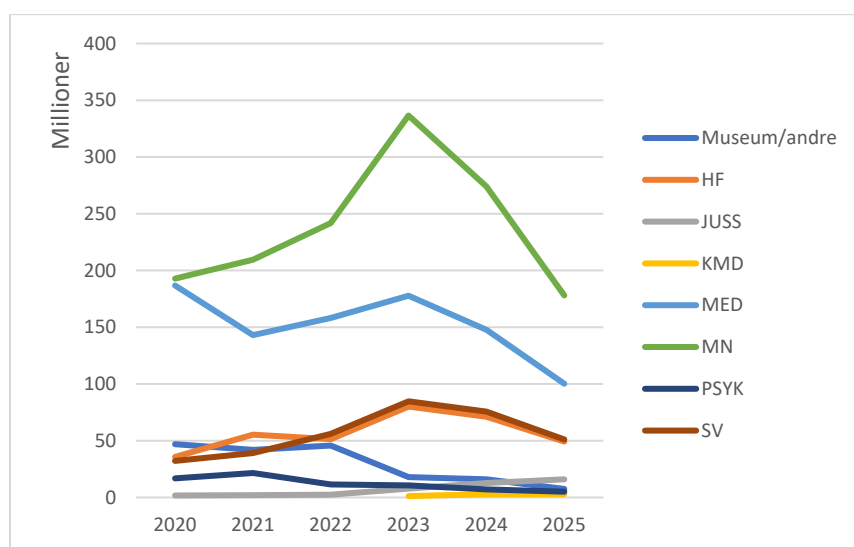
Tildeling til FRIPRO Unge forskertalent gjenstår. Her sendte UiB 45 søknader til fristen i mars 2023. HF-fakultetet har informert om at Forskningsrådet vil gjøre en ekstratildeling til humanioraprojekter sendt inn til tematiske utlysninger 9. februar i løpet av oktober 2023. Dette er ikke kommunisert i andre kanaler enn i e-post til prosjektledere, så FIA kjenner ikke til detaljer rundt dette.

I løpet av høsten vil det gjennomføres flere større og mindre utlysninger, der de større vil behandles i 2024. Den viktigste utlysningen målt i søknadsvolum er åpning for søknad til FRIPRO forskerprosjekt, som starter med løpende frister i oktober (se under). Av stor strategisk betydning for universitetet er midler til forskningsinfrastruktur (INFRA) og forskningscenter for miljøvennlig energi (FME) med frist

15. november. UiB er involvert i mer enn 50 INFRA initiativ, både som koordinator og partner, og koordinerer en FME søknad.

Forskningsrådets publiserte tall og UiBs regnskapssystem gir dels motstridende signaler om aktivitet i 2023. Regnskapsrapportene viser at UiB hadde en betydelig økning i Forskningsrådsfinansiert aktivitet fra 2021 til 2022. På grunn av større tildelinger i foregående år med full drift fra 2023, samt forskningsrådets tiltak for å «strekke» eksisterende bevilgninger ut i tid gjennom sparepakken fra 2022, vil den Forskningsrådsfinansierte aktiviteten i 2023 mest sannsynlig være minst på nivå med 2022. Forskningsrådets prognoser viser en betydelig økning i bevilgninger til UiB i 2023, mens UiBs regnskapsrapporter, basert på fakultetenes innmeldte aktivitet, faktisk anslår en svak nedgang i forhold til i 2022. For påfølgende år er prognosen naturlig nok mer usikker, men et betydelig bortfall av nye inntekter i 2023 vil nødvendigvis få konsekvenser for framtidig aktivitet.

Figur 3 Estimat, årlige inntekter per fakultet fra koordinatorprosjekt i forskningsrådet 2020-2022, prognoser 2023-2025. Beløpene tar ikke hensyn til gjennomstrømningsmidler i partnerprosjekt. Effekten av prosjekttildelinger våren 2023 er ikke regnet inn. Kilde: forskningsrådets prosjektdata

Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet har den klart største porteføljen og den klart største veksten innen forskningsrådsfinansiert aktivitet fra 2022 til 2023. Det er også her de største utfordringene kan komme til å vise seg ved bortfall av nye prosjektmidler.

Endringer i Forskningsrådet

Forskningsrådet innfører fra oktober 2023 løpende søknadsmottak i tre prosjektkategorier under Banebrytende forskning (FRIPRO)¹, og har gjort endringer i krav til prosjektleder.

- **Treårig Forskerprosjekt med internasjonal mobilitet.** Prosjektleder må ha levert doktorgradsavhandlingen sin før søknaden sendes inn, og det må være mindre enn syv år siden disputas. Prosjektene har tre års varighet, hvor prosjektleder først er to år i utlandet og så det tredje året i Norge.
- **Forskerprosjekt for tidlig karriere.** Utlysningen erstatter Forskerprosjekt for unge talenter i FRIPRO. Det er ingen aldersgrense, og alle forskere med 2-7 års erfaring etter doktorgraden kan søke. Prosjektene har 3-4 års varighet.
- **Forskerprosjekt for erfarne forskere.** Denne erstatter Forskerprosjekt for fornyelse i FRIPRO, og er forbeholdt erfarne forskere. Det er krav om seks års erfaring etter doktorgrad eller førstestillingskompetanse for å kunne søke. Maksimal prosjektvarighet økes fra 6 til 8 år.

Det innføres løpende søknadsmottak og søknadsbehandling fra og med FRIPRO-utlysningene oktober 2023. Prosjektleder vil få 12 måneders karenstid regnet fra søknadsdato til en kan søke på nytt. Man kan være prosjektdeltaker i andre FRIPRO-søknader og prosjektleder for søknader til andre utlysninger i Forskningsrådet uavhengig av karenstiden i FRIPRO. Prosjektledere for søknader som får karakterer under gitte grenser må vente ett eller to år til før de kan søke igjen (karantene). Lengden på karantenen er differensiert mellom de tre utlysningene.

Panelbehandling vil gjennomføres jevnt utover året. Det nye porteføljestyret for banebrytende forskning (som tar over ansvaret for FRIPRO fra og med 1.1.2024) vil fatte tildelingsvedtak om lag annenhver måned. FRIPROs årlige budsjett vil bli fordelt likt på hver vedtaksrunde i løpet av året, og i hver vedtaksrunde vil tilgjengelige midler fordeles på søknader sendt inn til alle de tre utlysningene med løpende søknadsmottak. Første annonsering av resultater forventes ca mai 2024.

Kvalifiserte søknader som ikke blir innvilget i en vedtaksrunde, kan havne på venteliste. Søknader på venteliste vil delta i konkurransen om midler på lik linje med nye søknader i den neste vedtaksrunden. Det vil være en grense for hvor lenge en søknad kan stå på venteliste før den blir avslått. Detaljer om vedtaksprosess og ventelistefunksjon kommer tidlig høst 2023.

Forskningsrådet gjør også en omorganisering av porteføljestyrene, og går fra 16 til 11 styrever. De tre disiplinbaserte porteføljestyrene (Livsvitenskap, Naturvitenskap og teknologi, og Humaniora og samfunnsvitenskap) slås sammen til ett porteføljestyre for Banebrytende forskning, som skal ha ansvaret for målrettede virkemidler for å fremme langsiktig, grunnleggende forskning av høyeste vitenskapelige kvalitet, uavhengig av fag og tema, og får blant annet ansvar for FRIPRO og SFF.

Endringer i UiBs arbeid med FRIPRO-søknader

¹ [Banebrytende forskning \(FRIPRO\) \(forskingsradet.no\)](https://forskingsradet.no) (27.06.2023)

De to hovedtiltakene som innføres fra 2023 vil ha konsekvenser for det praktiske arbeidet med søknader ved UiB, men også hvilke faglige prioriteringer som kan gjøres. Noen fakultet er bekymret for at løpende frister skal føre til nedgang i søknader, og ser på ulike tiltak for å motvirke dette.

Årlige fast etablerte søknadsfrister har vist seg å ha en mobiliserende effekt med hensyn til å utvikle og ferdigstille søknader, og ved å fjerne den årlige FRIPRO søknadsfristen forventer Forskningsrådet en betydelig reduksjon i antall søknader. FIA har ikke en formell rolle inn i arbeid med FRIPRO-søknader, og fakultetene melder om at de har gode oversikter og prosesser rundt egne initiativ, men at det på grunn av innføring av løpende frister muligens vil være behov for tettere oppfølging av innmeldte initiativ for å sikre fremdrift i søknadsprosessen.

De fleste fakultetene ved UiB har allerede etablert interne frister for å melde inn søknader for å sikre forankring og god administrativ støtte der det forventes et stort søknadsvolum, og dette må justeres når det blir løpende FRIPRO frister. Noen fagmiljø er bekymret for at antall søknader skal bli for lavt, og ønsker å sette i gang ulike tiltak for å stimulere til søknader selv om frister forsvinner. Det varierer hvor langt fakultetene har kommet i dette arbeidet, noen har allerede planlagt informasjonsmøter for søkerne, og satt interne frister for innmelding til budsjettering. Andre fakultet har relativt få FRIPRO-søknader, og ønsker å være mest mulig fleksible ovenfor fagmiljøene.

Innføring av karantene for søkere som ikke kommer over terskelverdiene vil ha større konsekvenser for enkeltforskere enn tidligere. Det vil derfor bli enda viktigere å kvalitetssikre søknader i forkant av innsendelse. Her er fakultetene ulikt rigget, både med tanke på prioriteringsmekanismer i forbindelse med søknader, men også hvordan støtteapparatet jobber med oppfølging av søkere. Flere fakultet vil tilrettelegge for å bruke fagfellesskapet bedre i utvikling av søknader, både ved gjennomlesning og *mock*-evalueringer av søknader.

Saken legges fram for Forskningsutvalget til drøfting.

Vedlegg:

Horisont Europa: UiB-prosjekt fordelt på pillar og fakultet

Pilar	fakultet	2021		2022		2023		Total Prosjekt	Total Beløp
		Prosjekt	Beløp	Prosjekt	Beløp	Prosjekt	Beløp		
ERC	HF			2	3 000 000			2	3 000 000
	MED					1	2 000 000	1	2 000 000
	MN			3	1 800 000	3	7 000 000	6	8 800 000
	SV			2	3 784 229	1	1 500 000	3	5 284 229
	UIB			1	2 000 000			1	2 000 000
ERC Total				8	10 584 229	5	10 500 000	13	21 084 229
Infrastructure	MED	1	2 030			1	57 103	2	59 133
	MN			7	2 619 330	6	820 317	13	3 439 647
Infrastructure Total		1	2 030	7	2 619 330	7	877 420	15	3 498 780
MSCA	HF					1	210 911	1	210 911
	KMD			2	453 502			2	453 502
	MED					1	297 749	1	297 749
	MN					4	3 898 159	4	3 898 159
MSCA Total				2	453 502	6	4 406 819	8	4 860 321
Global Challenges	ADM			1	167 144			1	167 144
	MED			1	274 950	2	1 327 978	3	1 602 928
	MN			4	2 323 363	1	483 000	5	2 806 363
	PSYK			2	781 107			2	781 107
	SV			3	1 390 073	3	913 560	6	2 303 633
Global Challenges Total				11	4 936 637	6	2 724 538	17	7 661 175
Innovative Europe	MED			1	352 500			1	352 500
	MN					2	766 167	2	766 167
Innovative Europe Total				1	352 500	2	766 167	3	1 118 667
Other	MN			1	220 000			1	220 000
Other Total				1	220 000			1	220 000
Grand Total		1	2 030	30	19 166 198	26	19 274 944	57	38 443 172

Resultater i Horisont Europa, Nordiske institusjoner. Signerte kontrakter publisert per 1. august 2023.

# i europa	# i norden	Institusjon	Land	Netto EU-bevilgn.	Prosjekter
10	1	KOBENHAVNS UNIVERSITET	DK	118 490 144	210
12	2	DANMARKS TEKNISKE UNIVERSITET	DK	112 479 652	178
17	3	TEKNOLOGIAN TUTKIMUSKESKUS VTT OY	FI	94 720 242	124
18	4	AARHUS UNIVERSITET	DK	93 523 249	159
27	5	SINTEF AS	NO	66 733 054	85
28	6	LUNDS UNIVERSITET	SE	66 507 625	103
34	7	UNIVERSITETET I OSLO	NO	62 277 561	111
36	8	NORGES TEKNISK-NATURVITENSKAPELIGE UNIVERSITET NTNU	NO	60 459 324	98
42	9	HELSINGIN YLIOPISTO	FI	55 387 182	91
54	10	KUNGLIGA TEKNISKA HOEGSKOLAN	SE	50 902 250	102
58	11	KAROLINSKA INSTITUTET	SE	48 535 569	80
60	12	UPPSALA UNIVERSITET	SE	47 552 990	74
82	13	AALTO KORKEAKOULUSAATIO SR	FI	37 670 413	59
86	14	STOCKHOLMS UNIVERSITET	SE	36 178 531	52
88	15	TAMPEREEN KORKEAKOULUSAATIO SR	FI	35 661 675	60
99	16	OULUN YLIOPISTO	FI	32 773 365	59
113	17	RISE RESEARCH INSTITUTES OF SWEDEN AB	SE	29 088 613	63
115	18	UNIVERSITETET I BERGEN	NO	27 813 909	39
117	19	LINKOPINGS UNIVERSITET	SE	27 263 005	37
118	20	SYDDANSK UNIVERSITET	DK	26 601 552	50
123	21	AALBORG UNIVERSITET	DK	25 276 744	63
131	22	NORGES FORSKNINGSRAD	NO	23 947 290	18
137	23	GOETEBORGS UNIVERSITET	SE	23 432 359	55
140	24	SVERIGES LANTBRUKSUNIVERSITET	SE	23 179 656	42
169	25	NORCE NORWEGIAN RESEARCH CENTRE AS	NO	20 325 969	27
178	26	LUONNONVARAKESKUS	FI	18 753 959	37
187	27	ITA-SUOMEN YLIOPISTO	FI	17 646 895	33
189	28	JYVASKYLAN YLIOPISTO	FI	17 617 792	25
197	29	REGION HOVEDSTADEN	DK	17 310 181	35
198	30	UNIVERSITETET I TROMSOE - NORGES ARKTISKE UNIVERSITET	NO	17 103 532	36
203	31	TURUN YLIOPISTO	FI	16 796 247	37
219	32	OSLO UNIVERSITETSSYKEHUS HF	NO	15 095 148	24
238	33	EUROPEAN FOREST INSTITUTE	FI	14 031 394	14
241	34	UMEA UNIVERSITET	SE	13 902 075	28
256	35	GKN AEROSPACE SWEDEN AB	SE	13 117 163	6
261	36	SINTEF ENERGI AS	NO	12 780 519	17
307	37	SUOMEN YMPARISTOKESKUS	FI	10 815 999	23
311	38	INNOVATIONSFONDEN	DK	10 686 726	8
326	39	TEKNOLOGISK INSTITUT	DK	10 377 081	17
337	40	FOLKEHELSEINSTITUTTET	NO	9 889 690	9
340	41	NORGES MILJO-OG BIOVITENSKAPLIGE UNIVERSITET	NO	9 758 712	18
342	42	NILU STIFTELSEN NORSK INSTITUTT FORLUFTFORSKNING	NO	9 717 464	14
345	43	IT-UNIVERSITETET I KOBENHAVN	DK	9 568 176	10
352	44	HASKOLI ISLANDS	IS	9 394 044	14
368	45	SWERIM AB	SE	8 900 645	6
382	46	LAPPEENRANNAN-LAHDEN TEKNILLINEN YLIOPISTO LUT	FI	8 538 998	18
388	47	LULEA TEKNISKA UNIVERSITET	SE	8 412 743	22
394	48	COPENHAGEN BUSINESS SCHOOL	DK	8 326 019	22
404	49	WARTSILA FINLAND OY	FI	8 242 268	6
406	50	INSTITUTT FOR ENERGITEKNIKK	NO	8 200 373	8

Utvalg:	Forskningsutvalget	Dato: 30.08.2023
FU-sak: 29/23		Arkivsaknr.:

Ph.d.-utdanningsmeldingen 2022

Som del av det systematiske kvalitetsarbeidet ved ph.d.-utdanningen ved Universitetet i Bergen (UiB), utarbeides det årlig en ph.d.-utdanningsmelding. Den sentrale ph.d.-utdanningsmeldingen er basert på dokumenter som er ferdigstilt på ulike tidspunkt; nøkkeltall fra 2022, instituttene meldinger som ble ferdigstilt tidlig i vårsemesteret 2023 og fakultetenes meldinger som ble ferdigstilt i april/mai 2023, og omtaler aktiviteter som ble gjennomført i 2022 og vårsemesteret 2023.

UiB sin ph.d.-utdanningsmelding for 2022 tar for seg følgende tema:

- Nøkkeltall, inkludert forskning og publisering
- Systematisk kvalitetsarbeid
- NOKUT-tilsyn med det systematiske kvalitetsarbeidet og videreutvikling av kvalitetssystemet for ph.d.-utdanningen
- Endring av forskriftene i 2022-23
- Ph.d.-veilederopplæring

Ph.d.-utdanningsmeldingen legges frem for Forskningsutvalget i møte 30. august 2023. Innspill fra utvalget tas med i den videre behandlingen av saken. Meldingen får sin sluttbehandling og endelig vedtak i Universitetsstyrets møte 26. oktober 2023.

Saken legges med dette frem for utvalget til drøfting.

Vedlegg:

- Ph.d.-utdanningsmeldingen 2022
- Fakultetenes ph.d.-utdanningsmeldinger

Foto: Thor Brødreskift

Ph.d.-utdanningsmeldingen 2022

Forsknings- og innovasjonsavdelingen

UNIVERSITETET I BERGEN

Innholdsfortegnelse

Innledning	3
Nøkkeltall.....	3
<i>Avlagte doktorgrader.....</i>	<i>4</i>
<i>Gjennomføring.....</i>	<i>5</i>
<i>Avbrutte avtaler, underkjenninger og mindre omarbeiding.....</i>	<i>6</i>
<i>Forskning og publisering.....</i>	<i>6</i>
Systematisk kvalitetsarbeid	7
<i>Dialogmøter.....</i>	<i>7</i>
<i>Mindre endringer i retningslinjer for programevaluering.....</i>	<i>8</i>
<i>Ph.d.-kandidatundersøkelsen</i>	<i>8</i>
<i>Ph.d.-kandidatundersøkelsen 2022.....</i>	<i>8</i>
<i>Revisjon av ph.d.-kandidatundersøkelsen.....</i>	<i>9</i>
<i>Alumnusundersøkelsen</i>	<i>10</i>
<i>Alumnusundersøkelsen 2023</i>	<i>10</i>
<i>Systematisk kvalitetsarbeid på fakultetene.....</i>	<i>12</i>
<i>Fremdriftsrapportering</i>	<i>12</i>
<i>Midtveisevaluering.....</i>	<i>13</i>
<i>Medarbeider- og oppfølgingssamtaler.....</i>	<i>13</i>
<i>Kvalitetssikring av opplæringsdelen.....</i>	<i>13</i>
<i>Programevaluering.....</i>	<i>14</i>
<i>NOKUT-tilsyn og videreutvikling av kvalitetssystemet.....</i>	<i>14</i>
<i>Oppfølging av tilsynsrapporten og revisjon av kvalitetssystem for ph.d.-utdanningen ved UiB</i>	<i>15</i>
Endring av forskriftene	15
Ph.d.-veilederopplæring	16
Oppsummering og videre arbeid.....	16

Innledning

I brev fra Forsknings- og innovasjonsavdelingen (FIA) datert 12.12.2022 ble fakultetene bedt om å utarbeide ph.d.-utdanningsmeldinger for 2022, med frist 12. mai 2023. Fakultetenes meldinger gjelder for de vitenskapelige ph.d.-programmene og ph.d.-programmet i kunstnerisk utviklingsarbeid.

FIA oppsummerer aktivitetene i ph.d.-utdanningen i en sentral ph.d.-utdanningsmelding. Denne meldingen er basert på dokumenter som er ferdigstilt på ulike tidspunkt; nøkkeltall fra 2022, instituttens meldinger som ble ferdigstilt tidlig i vårsemesteret 2023 og fakultetenes meldinger som ble ferdigstilt i april/mai 2023, og omtaler aktiviteter som ble gjennomført i 2022 og vårsemesteret 2023.

Ph.d.-utdanningsmeldingene danner et viktig grunnlag for kvalitetsarbeidet ved ph.d.-utdanningen ved Universitetet i Bergen (UiB).

Nøkkeltall

Våren 2022 teller ph.d.-utdanningen ved UiB rundt 1530 kandidater. Nøkkeltall for 2022 er presentert i Tabell 1. 63,6 prosent av kandidatene har UiB som arbeidsgiver i stipendiatperioden, og i denne gruppen er 25,9 prosent eksterntfinansiert. Forskningsrådet utgjør den største kilden til eksterntfinansierte doktorgradsstipender med ansettelse ved UiB. 52,9 prosent av den totale kandidatmassen har finansiering fra andre kilder enn UiB. 54,6 prosent av ph.d.-kandidatene er kvinner og 40,4 prosent av kandidatene har utenlandsk statsborgerskap.

Tabell 1: Nøkkeltall for ph.d.-utdanningen for 2022 per fakultet. Dersom ikke annet er oppgitt er tallene hentet fra kontrollrapporter i Tableau, utarbeidet for rapportering til DBH, HK-dirs [Database for statistikk om høyere utdanning](#). Tallene i parentes er gjennomsnitt for perioden 2019-21.

	HF	JUR	MN	MED	PSYK	SV	KMD ¹	Total
Antall kandidater ²	120 (153,7)	50 (52,7)	470 (489,7)	575 (605,0)	120 (122,0)	155 (149,3)	40 (32,0)	1530 (1604,3)
Nye avtaler ³	20 (15,0)	10 (6,7)	76 (88,7)	113 (89,3)	30 (16,7)	29 (21,0)	8 (3,7)	286 (241,0)
Avlagte doktorgrader	12 (17,3)	4 (6,3)	54 (75,7)	99 (100,3)	24 (17,0)	22 (21,0)	5 (-)	220 (238,7)
Gjennomstr. brutto	6,9 (6,0)	8,0 (5,8)	4,3 (4,4)	4,7 (4,8)	5,5 (5,5)	5,4 (5,5)	4,5 (-)	4,9 (4,9)
Gjennomstr. netto	3,9 (3,4)	5,0 (4,5)	3,3 (3,4)	3,4 (3,5)	3,2 (3,2)	3,9 (4,1)	3,5 (-)	3,5 (3,5)
Gjennomføring 6 år (%)	50,0 (44,2)	50,0 (48,9)	79,5 (76,4)	70,4 (73,6)	55,6 (73,0)	68,2 (59,1)	-	69,6 (69,8)
Avbrutte avtaler ⁴								58 (61,7)
Underkjenninger ⁵								4 (8,7)
Mindre omarbeidinger ^{5,6}								21 (14,0)

¹ Inkluderer kandidater som er tatt opp i ph.d.-program i kunstnerisk utviklingsarbeid og i HF sitt ph.d.-program

² Tall fra våren 2022. Rundet av til nærmeste 5-tall av personvernansyn

³ Tall hentet fra FS940.001, 14. august 2023. Gjennomsnittet er hentet fra kontrollrapport i Tableau

⁴ Tall oppgitt på institusjonsnivå av personvernansyn

⁵ Tall hentet fra FS936.001, 14. august 2023. Tall oppgitt på institusjonsnivå av personvernansyn.

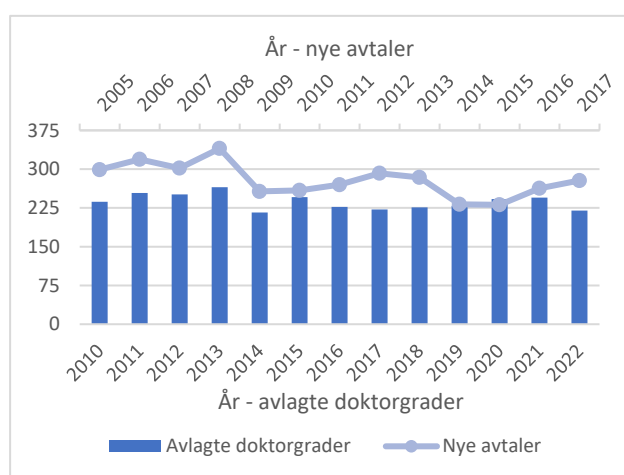
⁶ Ordningen har fungert siden 2020, og derfor er gjennomsnittet regnet for perioden 2020-21.

Per 14. august viser opptellingen at det ble tatt opp 286 nye kandidater i 2022 (også omtalt som «nye avtaler»). Siden det er et visst etterslep i rapporteringen av nye kandidater er dette foreløpige tall, men det forventes ikke et mye høyere antall nye avtaler. Antallet nye kandidater i 2022 er betydelig høyere enn gjennomsnittet for de tre foregående årene, som er 241. Variasjonene i opptakstall har sammenheng med tilslag på eksternfinansiering, og hvorvidt man prioriterer å ansette ph.d.-stipendiater i eksternfinansierte prosjekter, fremfor postdoktorer. Variasjoner henger også sammen med om UiB lykkes med å tiltrekke seg ph.d.-kandidater med ekstern arbeidsgiver. Antall stipendiatstillinger ved UiB finansiert av departementet har for øvrig ligget på det samme nivået de siste årene. En annen mulig årsak til økningen i antall nye avtaler kan være at flere av kandidatene som fikk forlenget stipendiatperioden på grunn av korona fullførte ph.d.-utdanningen, eller ikke fikk ytterligere forlengelse, som har ført til ledige stipendiathjemler og nye opptak. Under koronaperioden førte mange forlengelser til et lavere tempo i omsetningen i stillingshjemlene.

Avlagte doktorgrader

I 2022 ble det avlagt 220 doktorgrader. Av de avlagte doktorgradene var det fire ph.d. i kunstnerisk utviklingsarbeid og tre dr.philos. Av de avlagte doktorgradene var 56,8 prosent av kvinner.

Antallet avlagte doktorgrader er det laveste siden 2014, da det var 216 avlagte doktorgrader ved UiB, og betydelig lavere enn gjennomsnittet de siste tre årene på 238,7 disputaser i året. Tabell 1 viser at de fleste fakultetene har lik eller noe høyere antall avlagte doktorgrader enn gjennomsnittlig over perioden 2019-21, og at nedgangen er i stor grad et resultat av færre avlagte grader ved Det humanistiske fakultet (HF) og Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet (MN). Fakultetene skriver i sine meldinger at det er flere mulige grunner til nedgangen. Ved HF kan nedgangen delvis knyttes til lave opptakstall i 2015 og -16, forsinkelser og frafall. Begge fakultetene skriver at nedgangen kan være knyttet til koronapandemien. MN hadde et høyt antall avlagte grader i koronaårene 2020 og 2021, da kandidater som var i skrivefasen ikke ble veldig sterkt påvirket av pandemien og digitale disputaser fungerte bra. Derimot hadde mange ph.d.-kandidater som var i de tidlige fasene i koronaårene problemer med datainnsamling og praktisk gjennomføring av forskningsprosjektet. Når det nærmet seg slutfasen, søkte veldig mange om forlengelse av stipendiatperioden. MN forventer flere avlagte doktorgrader i 2023 og 2024.

Figur 1: Nye avtaler og avlagte doktorgrader fem år senere.

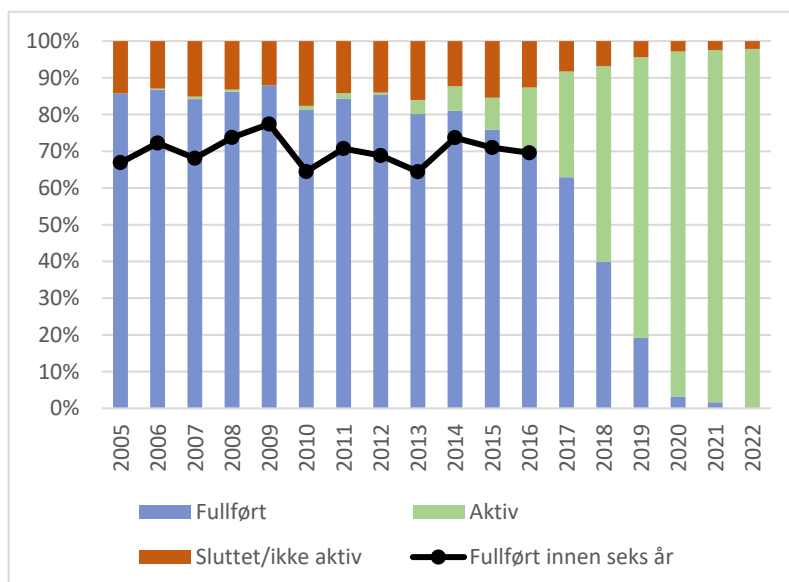
Antall avlagte doktorgrader vil til dels være påvirket av antall nye avtaler fire til seks år tidligere (Figur 1). Figuren viser at selv om disse to variablene samvarierer til dels godt i noen perioder, ser vi ikke samme samvariasjon for andre perioder. For eksempel var antallet disputaser i årene 2019-21 nesten likt som nye avtaler fem år tidligere. Vi kan forvente at rundt 15-20 prosent av alle som begynner på en ph.d.-grad av ulike grunner ikke fullfører (se omtale av figur 2 under), og dermed at antallet avlagte doktorgrader er lavere enn antallet nye avtaler. Figur 1 indikerer at antallet avlagte doktorgrader i 2022 ikke er unormalt lavt kun basert på nye avtaler fem år tidligere. På grunn av

variasjonene i forholdet mellom nye avtaler og avlagte doktorgrader, vil antall nye avtaler gi en indikasjon på antall avlagte grader fire til seks år senere, men er det vanskelig å predikere hvor mange avlagte doktorgrader det vil være et spesifikt år.

Gjennomføring

Brutto og netto gjennomføringstid for kandidater som avla doktorgraden i 2022 var på hhv. 4,9 og 3,5 år. Begge tallene er tilsvarende som gjennomsnittet for de tre foregående årene. I 2022 var andelen kandidater som fullfører innen seks år, den nasjonale styringsparameteren også kalt seksårs målet, på 69,6 prosent (se svart linje i figur 2 for statistikk over seksårs målet for kandidater som startet i 2005-2016⁷). Dette er en liten nedgang fra 2021, da 71,4 prosent av kandidatene som begynte på ph.d.-utdanningen i 2015 hadde fullført, og 0,2 prosentpoeng lavere enn gjennomsnittet for perioden 2019-21. UiB har for øvrig bedre tall på dette målet enn gjennomsnittet av statlige institusjoner i Norge, hvor andelen som fullfører innen seks år ligger på 67,2 prosent i 2022⁸.

Seksårs målet varierer til dels mye mellom fakultetene, og i ph.d.-utdanningsmeldingene fra både 2021 og 2022 er fakultetene bedt om å kommentere gjennomføringstallene spesielt. Flere av fakultetene peker på at antallet som fullfører innen seks år er lavere enn ønsket, men at det jobbes med ulike tiltak for at flere kandidater skal fullføre ph.d.-utdanningen på kortere tid. Det kommenteres at målet kan være påvirket av ettervirkninger etter pandemien; flere kandidater har blitt tvunget til å revurdere prosjektene sine, som kan ha ført til forsinkelser.

Figur 2: Statistikk over kull som startet i perioden 2005-2022. Stolpediagrammet viser fordelingen av kandidater som startet i 2005 til 2022, og hvorvidt disse har fullført, er aktive eller av ulike grunner har avsluttet sin ph.d.-utdanning. Den svarte linjen viser andelen av kandidatene som har fullført ph.d.-utdanningen innen seks år.

Flere av fakultetene skriver at de i 2022 har fortsatt å jobbe med tiltakene beskrevet i meldingen fra 2021. Ved HF har forrige års melding blitt fulgt opp med møter med grunnenhetene for å ansvarliggjøre det enkelte fagmiljø, instituttens faglige ledelse og fakultetets ph.d.-programstyre. Ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet (SV) arrangeres seminar for veiledere der fagmiljøene deler sine gode tiltak for bedring av gjennomføring, og ved instituttene ved MN jobbes det med tiltak for å styrke faglig og sosial oppfølging av kandidatene. MN skriver videre at obligatoriske oppstartsmøter, en intern mal for prosjektbeskrivelsen og tett oppfølging i avslutningsfasen sammen med fremdriftsrapporter, medarbeidersamtaler og midtveisevaluering gir en omfattende oppfølging av

⁷ Data i Figur 2 er hentet fra FS944.003. Andelen kandidater som fullfører innen seks år er fra kontrollrapport i Tableau.

⁸ Database for statistikk om høyere utdanning (DBH), [nasjonale styringsparameter 2022](#)

kandidatene. Oppstartsmøter og en generell plan for *on-boarding* brukes i tillegg ved flere av MN sine institutter for å bli bedre kjent med kandidatene og for å gi dem en trygg og positiv start ved instituttet og fagmiljøet. Ved Fakultet for kunst, musikk og design (KMD) har tiltak rundt bedømmelsesprosessen (veilederseminarer, nytt sluttseminar for kandidater, nye maler og veiledninger for de involverte parter) ført til bedre oversikt og rutiner, tettere kontakt med veiledere og bedre gjennomstrømming. Det psykologiske fakultet (PSYK) skriver at de er fornøyde med gjennomføringen ved fakultetet, og nevner at tiltak som minimum to veiledere, obligatorisk forskerskoletilknytning, midtveisevaluering og grundig behandling av fremdriftsrapportene bidrar til at en høy andel av kandidatene fullfører innen seks år.

Avbrutte avtaler, underkjenninger og mindre omarbeiding

I 2022 var det totalt 58 avbrutte avtaler. Dette er likt som gjennomsnittet de tre foregående årene. I figur 2 ser vi at andelen som ikke fullfører ph.d.-utdanningen ligger relativt jevnt på rundt 15 prosent for kandidater som begynte i perioden fra 2005 og frem til 2016. For kandidatene som startet i 2017 og senere, er det en stor andel som fremdeles er aktive, og vi kan forvente at i overkant av 80 prosent av kandidatene som begynner på en ph.d.-utdanning fullfører.

Flere av fakultetene kommenterer at det er relativt sjeldent at kandidater trekker seg i finansieringsperioden, og at avbrutte avtaler i stor grad er kandidater som ikke søker om eller får avslag på søknad om forlengelse ut over normert tid. Ved MN har en jobbet systematisk med å kontakte og skrive ut kandidater som ikke lengre er aktive. De kommenterer videre at erfaring tilsier at frafall har to hovedforklaringer; sykdom og motivasjon, eller at kandidaten har begynt i arbeid etter endt stipendiatperiode før avhandlingen er ferdig. Flere institutt har derfor innført rutiner for å følge kandidatene tettere opp gjennom finansieringsperioden, da det er vanskeligere å fullføre etter at denne er utgått.

I 2022 var det 21 innleverte avhandlinger som ble anbefalt mindre omarbeiding av komiteen. Dette er tredje året der ordningen har fått virke, og vi ser at det er en oppgang i bruken av mindre omarbeiding. Per 14. august 2023, har 20 av de 21 avhandlingene som ble anbefalt mindre omarbeiding blitt levert inn på nytt og blitt vurdert som verdig for forsvar. Samtidig som det har vært en økning i antallet avhandlinger som ble anbefalt mindre omarbeiding, har antallet underkjenningen blitt redusert. I 2021 og 2022 har det vært hhv. 3 og 4 underkjenninger⁹. Dette viser at intensjonen med regelen fungerer, da de kandidatene som har innleverte avhandlinger med mindre behov for rettinger, får en kortere vei til å fullføre. I sin melding skiver Det medisinske fakultet (MED) at årsaken til mindre omarbeiding ofte skyldes svakheter knyttet til kappen. For å styrke kompetansen blant veiledere om de faglige kravene til kappen, har dette vært et tema på fakultetets heldagsseminar for veiledere.

Forskning og publisering

Alle fakultetene skriver i sine meldinger at ph.d.-kandidatene bidrar vesentlig til forskningen innen sine respektive fagfelt og bidrar i høy grad til nyskapende forskning. Ved MED har innovasjon vært et

⁹ Alle underkjenningene er førstegangsinleveringer, slik at kandidatene kan levere inn avhandlingen i revidert form for å få denne vurdert.

satsingsområde i nært samarbeid med Eitri-inkubatoren, og i 2022 ble den første disputasen for en ph.d.-kandidat med deler av pliktarbeidet spesielt knyttet til innovasjonsfeltet gjennomført. I sin melding skriver SV at kandidatene jobber med avhandlinger som er nyskapende, og som tangerer den etablerte forskningen til de vitenskapelig ansatte. Samtidig utfører flere ph.d.-kandidater forskning som også går ut over allerede etablerte tematikker, og med det utvider forskningshorisonten til instituttene. HF skriver at ph.d.-kandidatene er viktige for å opprettholde høyt aktivitetsnivå i fakultetenes mange små forskningsmiljøer, og ved KMD bidrar kandidatenes eksperimentelle forskningsarbeid og de krav som stilles til forskningsetikk, offentliggjøring og arkivering til å drive fakultetenes forskning fremover. Fakultetenes rekrutteringsstillinger brukes i stor grad til strategiske satsinger, og brukes til å systematisk støtte større forskningsinitiativer.

Også innen publisering yter kandidatene et solid bidrag. I 2022 var 27 prosent av alle publikasjoner ved UiB ene- eller medforfattet av ph.d.-kandidater¹⁰. Dette er en liten nedgang fra tidligere år, da andelen publikasjoner ph.d.-kandidater har bidratt på, har lagt på i overkant av 30 prosent. Det har generelt vært en nedgang i antall publikasjoner i 2022 (ved UiB, i UH-sektoren og i flere land), men denne nedgangen er litt sterkere for ph.d.-kandidatene. De fleste ph.d.-kandidatene publiserer minst en vitenskapelig «ph.d.-publikasjon», men andelen er lavere i enkelte fagmiljø. Dette vil avhenge om det er tradisjon for å skrive artikkelbaserte avhandlinger eller monografier. Ved Det juridiske fakultet (JUR) for eksempel, er det lang tradisjon for å skrive monografier, som gjerne blir utgitt i bokform etter disputas og påfølgende bearbeidelse.

Andelen forfatterandeler på nivå 2¹¹ for publikasjoner med ph.d.-kandidater var i 2022 på 27 prosent. Selv om dette er noe lavere enn snittet for UiBs publikasjoner uten ph.d.-forfatter, som ligger på 29 prosent, kan det sies å være bra for forskere i begynnelsen av karrieren. Gjennomsnittlig ligger forfatterandelen for nivå 2 på 26 prosent for begge gruppene over perioden 2011-2022.

Systematisk kvalitetsarbeid

Det systematiske kvalitetsarbeidet på ph.d.-nivå er beskrevet i [Kvalitetssystem for ph.d.-utdanning](#), og består av elementer som gjennomføres ved institutt, fakultet og sentralt.

Dialogmøter

Høsten 2022 ble det gjennomført dialogmøter mellom sentral og lokal faglig ledelse med ansvar for ph.d.-utdanningen ved alle fakultet. Dialogmøtene er etablert for å være en arena for å diskutere fakultetenes ph.d.-utdanning, samt at det gir fakultetene en anledning til å komme med

¹⁰Analysen er basert på publikasjoner registrert i Cristin og personer som er registrert som ph.d.-kandidat i Felles studentsystem (FS). Mye av publiseringsvirksomheten skjer helt i slutten og i etterkant av ph.d.-tiden, og derfor er det nødvendig å følge ph.d.-kandidatene en tid etter disputas for å få et fullstendig bilde. Da definerer vi «Ph.d.-publisering» som publikasjoner som er publisert av en forfatter mellom start-år og 2 år etter slutt-år av ph.d.-perioden (og forfatter beskrives som «Ph.d.-forfatter»). Analysen dekker personer som har avsluttet graden f.o.m. 2010 (5134 kandidater), men noen enkelte analyser bruker et utvalg av disse for å kunne beregne på en pålitelig måte. Merk at analysen kun omfatter ph.d.-kandidater ved UiB – det er mulig at publikasjoner klassifisert som «ikke ph.d.-forfatter/publisering» har en forfatter som er ph.d.-kandidat ved en annen UH-institusjon.

¹¹ Når publiseringskanalen ligger på nivå 1 eller 2 betyr det at de er godkjente, der nivå 2 er publiseringskanaler med høyere internasjonal prestisje. Nivå 2 skal være begrenset til publiseringskanaler som oppfattes som de mest ledende i brede fagsammenhenger og utgir de mest betydelige publikasjoner fra ulike lands forskere, og består av rundt en femtedel av fagets vitenskapelige publikasjoner ([Norsk publiseringsindikator, NPI](#)).

tilbakemelding på arbeidet som gjøres ved UiB sentralt. Fakultetenes ph.d.-utdanningsmeldinger for 2021 var utgangspunkt for møtene. I møtene ble styrker og svakheter ved fakultetenes ph.d.-program diskutert, og det ble blant annet diskutert nøkkeltall, ph.d.-kandidatenes bidrag til forskningen, koronapandemien og det systematiske kvalitetsarbeidet. Videre var veilederopplæring et tema som ble diskutert med alle fakultetene.

Som oppfølging etter møtene har det blitt presentert tre saker for Forskningsutvalget; om praksis rundt digital og hybrid disputas ([FU-sak 16/23](#)), veilederopplæring ([FU-sak 23/23](#) og beskrevet under) og et forslag om mindre endringer i retningslinjene for programevaluering ([FU-sak 5/23](#) og beskrevet under).

Neste runde med dialogmøter planlegges høsten 2024.

Mindre endringer i retningslinjer for programevaluering

Retningslinjer for programevaluering av ph.d.-programmene ble diskutert i Forskningsutvalgets [sak 12/21](#). I retningslinjene er det lagt opp til at programevalueringen skal gjennomføres i tre trinn; fakultetets forberedelse, evaluering av en ekstern komité og oppfølging av komiteens rapport. Fakultetet velger i hovedsak selv hvilke elementer i ph.d.-programmet som skal evalueres, men det er noen krav i Studiekvalitets- og Studietilsynsforskriftene om elementer som *skal* evalueres; om programmet oppfyller forutsetningene om akkreditering i relevante nasjonale forskrifter¹². Disse forskriftskravene kan være vanskelig å evaluere uten dypgående kjennskap til ph.d.-programmet, og det er nå åpnet for at fakultetene selv kan gjøre en egevaluering av disse kravene som et ledd i forberedelsene til programevalueringen. Dersom det foreligger en egevaluering av disse kravene, *skal* denne inngå som grunnlagsmaterialet til programevalueringen, den eksterne evalueringskomiteen må kommentere den, og resultatene av egevalueringen skal være en del av fakultetets oppfølging av programevalueringen.

Ph.d.-kandidatundersøkelsen

Ph.d.-kandidatundersøkelsen har vært del av det systematiske kvalitetsarbeidet siden 2017. Kandidatundersøkelsen sendes til alle kandidater like etter fullført grad, og på slutten av året skrives det en oppsummering av resultatene, som blir sendt til fakultetene. Kandidatundersøkelsen gir kandidatene mulighet til å vurdere ph.d.-programmet og dets ulike elementer. Innspillene som kommer i undersøkelsen, kan brukes til å heve kvaliteten på programmet. Forsknings- og innovasjonsavdelingen har ansvar for gjennomføringen av undersøkelsen, og fakultetene har ansvar for den videre oppfølgingen.

Ph.d.-kandidatundersøkelsen 2022

Kandidatundersøkelsen for 2022 ble sendt til 212 personer som fullførte en avhandlingsbasert ph.d.-grad. Den ble ikke sendt til personer som fullførte en ph.d. i kunstnerisk utviklingsarbeid eller en dr.philos. Av personene som fikk tilsendt undersøkelsen svarte 46 % (N:97) på hele undersøkelsen.

¹² Studiekvalitetsforskriftens §3-3 *Akkreditering av doktorgradsstudier* og Studietilsynsforskriftens kapittel 2 *Akkreditering av studietilbud*

Alle fakultetene var representert blant respondentene bortsett fra KMD. 59 % av respondentene var kvinner.

Som tidligere, er respondentene relativt fornøyde med ph.d.-utdanningen de nettopp har vært gjennom, og på en skala fra 1 til 7 er gjennomsnittssvaret på spørsmålet 5,5, med relativt lite variasjon mellom fakultetene. 73 prosent svarer at de vil anbefale å ta en ph.d.-utdanning, som er en oppgang fra en gjennomsnittlig andel på 65 prosent for årene 2017-21.

Respondentene er generelt fornøyde med arbeidsmiljøet (5,7 på en skala fra 1-7), og med den veiledningen de har fått (5,8 på en skala fra 1 til 7). Dette er tilsvarende tidligere år. Respondentene opplevde at veileder i stor grad ga dem konstruktiv tilbakemelding og frihet til å påvirke forskningsprosjektet (hhv. 6,0 og 6,1 på en skala fra 1-7). Veileder ga i noe mindre grad karriereveiledning eller bidro til å bygge kandidatens akademiske nettverk (hhv. 4,6 og 4,9 på en skala fra 1-7). Selv om respondentene i relativt stor grad er fornøyde med veiledningen de har fått, har 20 prosent av respondentene opplevd konflikt med veileder. Kandidater ved alle fakultet utenom KMD og JUR har opplevd konflikt med veileder. Av personvern hensyn kan ikke data vises på fakultetsnivå. Andelen som har opplevd konflikt har variert mellom 13 prosent (2019) og 21 prosent (2017). Selv om antall respondenter som danner grunnlaget for statistikken er lavt, er det viktig å følge med på prosentandelen for konflikt fremover. Årsaken til konflikt er i hovedsak faglig uenighet (60 prosent) og personlige grunner (50 prosent).

95 prosent av respondentene har presentert forskningen sin på en internasjonal konferanse minst en gang i løpet av ph.d.-graden, og 26 prosent har vært på et forskningsopphold ved en internasjonal institusjon som varte lengre enn en måned. Dette er den laveste andelen som har vært på forskningsopphold siden undersøkelsen ble startet i 2017. For perioden 2017-21 var det gjennomsnittlig 35 prosent som svarte at de har hatt minst ett opphold ved en internasjonal institusjon på minst en måned. Dette kan henge sammen med at kandidatene som fullførte i 2022 har hatt store deler av ph.d.-utdanningen i løpet av pandemien.

I overkant av to tredjedeler (68 prosent) av respondentene planlegger å fortsette i en forskerstilling i akademia. Dette er tilsvarende som i 2017 og 2018, og en oppgang på 18 prosentpoeng siden 2021. Av respondentene som ønsker en forskerkarriere, planlegger 55 prosent å fortsette med en postdoktorstilling og 20 prosent med en fast stilling ved et universitet. Av respondentene som planlegger en karriere utenfor akademia, planlegger 61 prosent å fortsette i offentlig sektor. I fritekstkommentarene er det flere som nevner lite stabilitet, få muligheter og lav lønn som grunner til at de ikke ønsker å fortsette i en akademisk karriere ved et universitet. Ved undersøkelsestidspunktet svarte 70 prosent at de enten er i eller har fått tilbud om en relevant stilling. Denne andelen har variert noe mellom årene, og har variert mellom 70 prosent (2017, 2021 og 2022) og 83 prosent (2019), som viser at ferdige ph.d.-kandidater er attraktive på arbeidsmarkedet.

Revisjon av ph.d.-kandidatundersøkelsen

Etter flere års gjennomføring av kandidatundersøkelsen har en erfart at nytteverdien av undersøkelsen kan bli høyere. I perioden 2022-23 har derfor kandidatundersøkelsen blitt revidert. Det har i tillegg vært viktig å tilpasse undersøkelsen slik at den også er relevant for ph.d.-kandidater

som har fullført en grad innen kunstnerisk utviklingsarbeid. Undersøkelsen har til nå ikke blitt sendt til denne gruppen av ph.d.-kandidater.

I den reviderte versjonen av kandidatundersøkelsen har det blitt gjort en rekke endringer for å gjøre undersøkelsen mer målrettet. Spørsmål som ikke direkte bidrar til å øke kvaliteten på ph.d.-utdanningen, som for eksempel motivasjon for å starte på en ph.d.-grad, er tatt ut, mens andre spørsmål har blitt utdypet for å få mer innsikt. Dette gjelder for eksempel spørsmål knyttet til veiledning og administrativ støtte. Kandidatundersøkelsen er delt inn i 11 temaområder; opplæringsdel, andre kompetansehevende aktiviteter, pliktarbeid, veiledning, gjennomføringstid, arbeidsmiljø og infrastruktur, internasjonalisering, publisering, administrativ støtte, videre karriere og oppsummering/vurdering av oppnådd kompetanse. Den reviderte undersøkelsen sendes til alle ph.d.-kandidater som fullfører sin grad fra januar 2023.

Alumnusundersøkelsen

Et av elementene i kvalitetssystemet for ph.d.-utdanning, som ikke tidligere har blitt gjennomført, er en alumnusundersøkelse. En slik undersøkelse kan være nyttig for å vurdere hvordan ph.d.-utdanningen gir kompetanse og ferdigheter for kandidatens senere arbeidskarriere, og kan brukes for å innhente informasjon fra UiB sine ph.d.-alumner om karrieren etter oppnådd grad. Undersøkelsens besvarelser kan gi indikasjoner på hva som kan forbedres i ph.d.-programmene, med tanke på kandidatens karriere etter oppnådd grad.

Høsten 2022 ble arbeidet med alumnusundersøkelsen startet, og i april 2023 ble undersøkelsen sendt ut til personer som fullførte ph.d.-utdanningen i perioden 2016-19. Alumnusundersøkelsen ble utarbeidet samtidig som ph.d.-kandidatundersøkelsen ble revidert, blant annet for at undersøkelsene kan bedre sees i sammenheng. Alumnusundersøkelsen er delt inn i tre temaområder; arbeidslivstilknytning (nåværende karriere i forhold til planlagt karriere), forskningsopphold, oppnådd kompetanse og kunnskap og ferdigheter gjennom ph.d.-utdanningen. Forsknings- og innovasjonsavdelingen har ansvar for gjennomføringen av undersøkelsen, og fakultetene har ansvar for oppfølging ved behov. Alumnusundersøkelsen skal gjennomføres hvert tredje år.

Alumnusundersøkelsen 2023

Alumnusundersøkelsen ble i april 2023 sendt til 890 personer som fullførte ph.d.-utdanningen ved UiB i perioden 2016-19. 32 prosent (N: 282) har svart på hele undersøkelsen, mens 6 prosent (N: 53) svarte på deler av den. Alle respondentene har tatt en avhandlingsbasert ph.d.-grad, og alle fakultetene utenom KMD er representert blant respondentene.

Arbeidslivstilknytning

Sysselsettingsgraden blant doktorer er vist å være høy, noe som understøttes av denne undersøkelsen. 98,8 prosent av respondentene har vært yrkesaktive etter fullført ph.d.-grad, og gjennomsnittlig har respondentene vært i relevant arbeid i 86,4 prosent av tiden. Denne andelen varierer fra 76,0 til 97,1 prosent blant fakultetene. 61,3 prosent av respondentene fikk en relevant jobb før de disputerte, og hele 91,9 prosent av respondentene hadde fått en relevant jobb innen ett år etter de disputerte.

Av respondentene som var i arbeid ved undersøkelsestidspunktet, arbeidet to av tre av doktorene ved utdannings- og forskningsinstitusjoner (UoF), dvs. UH-sektoren (35,0 prosent), instituttsektoren (13,0 prosent) og universitetssykehus (18,3 prosent). Denne andelen er tilsvarende andelen som jobbet i UoF-sektoren i doktorgradsundersøkelsen i 2007 og 2019, og har således holdt seg jevnt de siste 15 årene¹³. På spørsmål om hvor doktorene ønsket å arbeide etter endt grad, svarer også to av tre at de ønsker å jobbe innen UoF-sektoren, som indikerer at mange doktorer arbeider innen den sektoren de ønsket da de var ferdig med doktorgraden.

Alumnusundersøkelsen viser at 85,9 prosent av respondentene er fast ansatt (inkl. selvstendig næringsdrivende), og 14,1 prosent av respondentene oppgir å være midlertidig ansatt. Andelen midlertidig ansatte er størst i UH- og instituttsektoren, der hhv. 18,8 og 20,0 prosent av respondentene oppgir å være midlertidig ansatt. Dette er betydelig høyere enn midlertidigheten i arbeidslivet generelt, som i første kvartal 2023 lå på 7,5 prosent av ansatte i alle aldersgrupper og på 6,3 prosent for personer i aldersgruppen 20-66 år¹⁴. Andelen som er midlertidig ansatt er høyest blant menn, hvor 18,4 prosent svarer at de er ansatt i midlertidig stilling. 12,5 prosent av kvinnene svarer det samme. Dette henger trolig sammen med at det er flere menn enn kvinner som arbeider i UH- og instituttsektoren. Hele 58,7 prosent av mennene arbeider innen disse sektorene, mot 43,5 prosent av kvinnene.

Respondentene er generelt fornøyde med arbeidsforholdene. Undersøkelsen viser at doktorene i stor grad får mulighet til å benytte kompetansen sin (4,3¹⁵), har faglige utviklingsmuligheter (4,0) og opplever at de har autonomi/selvbestemmelse (4,2) i sin stilling. Videre er doktorene godt fornøyde med muligheten til å bidra positivt til samfunnet (4,3). Når det gjelder arbeidsbelastningen og balansen mellom arbeid og privatliv/fritid er doktorene hverken fornøyd eller misfornøyd (hhv. 3,4 og 3,5). Selv om midlertidigheten blant doktorene er høyere enn i samfunnet for øvrig, er respondentene i stor grad fornøyd med muligheten for fast stilling (4,4).

72,5 prosent av doktorene svarer at ph.d.-utdanningen i stor (27,8 prosent) eller svært stor (44,7 prosent) grad er relevant for deres nåværende stilling. Dette tallet varierer noe mellom fakultetene. Det er videre 50,4 prosent av respondentene som svarer at arbeidsoppgavene i deres nåværende stilling krever ph.d.-grad, og 37,5 prosent oppgir at arbeidsoppgavene krever utdanning på masternivå, men at det er en fordel å ha ph.d.-utdanning. Dette viser at doktorene fra UiB i stor grad har arbeidsoppgaver som reflekterer utdanningsnivået.

Forskningsopphold

Av doktorene er det 28,1 prosent som i løpet av ph.d.-utdanningen hadde ett eller flere forskningsopphold som varte lengre enn tre måneder, og 35,6 prosent som hadde ett eller flere kortere forskningsopphold i løpet av ph.d.-utdanningen. Svarene varierer til dels mye mellom fakultetene. Det er mest vanlig å tilbringe det lengste forskningsoppholdet i Europa utenfor Norge (34,5 prosent) og Amerika (36,9 prosent). 14,3 prosent hadde sitt lengste forskningsopphold i Norge.

Av doktorene som hadde vært på utenlandsopphold var andelen som opplevde at forskningsoppholdet ga utvidede karrieremuligheter større blant respondentene som hadde vært på

¹³ [Doktorgradsutdanning og karrieremuligheter – En undersøkelse blant to årskull doktorgradskandidater](#) (NIFU rapport 35/2007) og [Doktorgradsundersøkelsen 2019 – En spørreundersøkelse blant doktorer \(ph.d.\) som disputerte i 2013, 2014 eller 2015](#) (NIFU rapport 2020:19)

¹⁴ <https://www.ssb.no/statbank/table/05611/tableViewLayout1/>

¹⁵ Alle verdier er gjennomsnitt av verdier på en skala fra 1 til 5, der 1 er svært lite fornøyd/enig og 5 er svært fornøyd/enig.

et lengre forskningsopphold (>3 måneder) enn blant dem som hadde vært på et kortere opphold (<3 måneder). Det var også en større andel av gruppen som hadde vært på lengre forskningsopphold som fremdeles har kontakt med nettverket sitt. Blant respondentene som var på et lengre forskningsopphold opplevde 59,5 prosent at oppholdet ga utvidede karrieremuligheter, mot 38,7 prosent av respondentene med kortere forskningsopphold. 53,6 prosent av respondentene med lengre forskningsopphold har fremdeles kontakt med nettverket sitt, mot 40,6 prosent av doktorene som hadde kortere forskningsopphold.

Oppnådd kompetanse, kunnskap og ferdigheter

I flere av kategoriene oppgir doktorene å ha oppnådd kompetanse i stor til svært stor grad. Dette gjelder metodekunnskap/ferdigheter, kritisk og analytisk tenkning, problemløsning, ansvar og evne til å jobbe selvstendig, fagkunnskap og akademisk skriving, som alle har et gjennomsnittssvar over 4 (på en skala fra 1 til 5) og hvor over 80 prosent av doktorene har svart at de har oppnådd kompetanse i stor til svært stor grad. Blant kategoriene der flere av doktorene vurderer at de har oppnådd svært liten til liten kunnskap, ferdigheter og kompetanser er ledelse (45,3 prosent), datahåndtering (22,5 prosent), vitenskapsteori (18,3 prosent) og veiledning/undervisning (21,7 prosent).

Doktorene i undersøkelsen trekker frem kritisk og analytisk tenkning, problemløsning, ansvar og evne til å jobbe selvstendig, fagkunnskap og samarbeid som de viktigste i nåværende stilling. Disse kategoriene svarer over 80 prosent av doktorene at er viktig til svært viktig i deres nåværende stilling. Datahåndtering, forskningsetikk, vitenskapsteori, veiledning/undervisning og akademisk skriving er kategorier der over 19 prosent svarer at tematikken i svært liten eller liten grad er viktig for deres nåværende stilling.

I en rekke av kategoriene er det i stor grad samsvar mellom oppnådd og behøvd kompetanse. Kategoriene der det er høyest forskjell mellom oppnådd og behøvd kompetanse er innen kommunikasjon/formidling, ledelse, samarbeid, vitenskapsteori og akademisk skriving. For de tre første kategoriene oppga flere at kompetansen var viktig til svært viktig for den nåværende stillingen enn i hvilken grad de hadde oppnådd kompetanse i løpet av ph.d.-graden.

Systematisk kvalitetsarbeid på fakultetene

Mye av det systematiske kvalitetsarbeidet gjøres på fakultetene og ved instituttene. Dette inkluderer blant annet gjennomføring av midtveisevaluering, oppfølging av fremdriftsrapportering, kvalitetssikring av opplæringsdelen og ph.d.-programevaluering, som beskrevet under. Fakultetene har også ansvar for å følge opp forhold som kommer frem av ph.d.-kandidatundersøkelsen og alumnusundersøkelsen dersom det er behov.

Fremdriftsrapportering

Fremdriftsrapporteringen er et av kvalitetssikringselementene som har virket lengst ved UiB. Hvert år skal kandidatene og deres hovedveileder svare på et skjema via en nettportal. Ledere ved enhetene får tilgang til sine respektive kandidaters og veilederes utfylte skjema mot slutten av høstsemesteret. Alle fakultetene har rutiner for oppfølging; gjennomgangen av rapportene foregår stort sett ved grunnenhetene, og ansvaret for å følge opp de som er forsinket ligger også ofte ved grunnenhetene. Flere av fakultetene skriver i sine meldinger at fremdriftsrapportene er et godt verktøy, både for å få

oversikt over status for egne kandidater, og for å følge opp enkeltkandidater og veiledere der det er behov for dette. For å følge opp forhold som fremkommer av fremdriftsrapportene, skriver flere av fakultetene at medarbeider- og oppfølgingssamtaler blir brukt.

Midtveisevaluering

Midtveisevalueringen er et godt innarbeidet tiltak for å følge opp ph.d.-kandidatene, og som sammen med fremdriftsrapportene regnes som et av de viktigste tiltakene for å følge opp enkeltkandidatene. Fakultetene og instituttene har godt innarbeidede rutiner for gjennomføring av midtveisevalueringen. MN skriver i sin melding at de generelt har gode tilbakemeldinger fra sine kandidater på midtveisevalueringen og at kandidatene setter pris på muligheten for å få konstruktiv tilbakemelding på prosjektet fra både komiteen og tilhørere.

Fakultetene har gode rutiner for å følge opp dersom det oppdages utfordringer gjennom midtveisevalueringen. Blant annet skriver MED at oppfølgingen tilpasses behovet til hver enkelt kandidat, og ved JUR skal det i tilfeller der kandidaten klart ikke tilfredsstiller forventet progresjon eller står overfor store utfordringer knyttet til gjennomføring av prosjektet lages en tidsavgrenset oppfølgingsplan. Ikke-godkjente midtveisevalueringer ved PSYK skal resultere i en oppfølgingsplan utformet av kandidaten, veileder og institutt, med en ny midtveisevaluering påfølgende semester.

I tillegg til midtveisevalueringen har HF begynt med sluttseminar/mesterklasse som et virkemiddel i oppfølgingen av kandidatene mot slutten av avhandlingsarbeidet, med det formål å forberede kandidaten på sluttvurdering av avhandlingen og disputas.

Medarbeider- og oppfølgingssamtaler

Medarbeider- og oppfølgingssamtaler ble tatt inn som en del av kvalitetssystemet tidlig i 2022, som en respons på at styret i tidligere saker har uttrykt bekymring for den lave andelen ansatte som har hatt medarbeidersamtale i løpet av siste år. Alle fakultetene skriver i sine meldinger at det har blitt gjennomført medarbeidersamtaler med ph.d.-kandidater som er ansatt ved UiB. I tillegg skriver flere av fakultetene at de i tillegg gjennomfører en oppstartssamtale med nye kandidater. Kandidater som er tatt opp i et av våre ph.d.-program, men som ikke er ansatt ved UiB skal tilbys en årlig oppfølgingssamtale. Ikke alle fakultetene har fått gjennomført oppfølgingssamtaler i 2022, men det blir uttrykt at det jobbes videre med å iverksette denne delen av oppfølgingen i den kommende perioden.

Kvalitetssikring av opplæringsdelen

Kvalitetssikring av opplæringsdelen består i hovedsak av evaluering av emner, emneporteføljen og rammene for opplæringsdelen. Opplæringsdelen arrangeres ulikt ved fakultetene, og ved flere av fakultetene tar kandidatene i stor grad kurs som blir arrangert gjennom forskjellige forskerskoler og samarbeid med andre institusjoner. Det vil derfor også variere i hvilken grad det er UiB som har hovedansvar for evaluering av ulike emner. Ved KMD, blant annet, tilbys en stor del av emnene i regi av de nasjonale forskerskolene, og blir dermed også evaluert av forskerskolen. KMD bidrar med innspill til disse evalueringene.

I 2022-23 har flere av fakultetene jobbet med kvalitetssikring av både emner, emneporteføljen og rammene for opplæringsdelen. Programutvalget for MED sitt ph.d.-program godkjente våren 2022 en tidsplan for emneevalueringer, og høsten 2022 begynte fakultetet med evaluering av seks emner. Våren 2023 fortsetter fakultetet arbeidet med evaluering av seks nye emner. Alle emnene som tilbys i den obligatoriske delen av opplæringsdelen ved HF er evaluert i 2022. HF har videre hatt stor oppmerksomhet mot rammene for emneporteføljen, og drøftet muligheten for å opprette flere emner. Det er varslet en gjennomgang av opplæringsdelen i sin helhet i forlengelse av denne diskusjonen. Ved JUR evalueres fakultetets emner i perioden 2022-23. Når de seks emnene har blitt evaluert, vil leder for ph.d.-programmet lage en rapport som evaluerer rammene for opplæringsdelen og emneporteføljen som helhet. Denne vil bli behandlet av fakultetets forskningsutvalg (ph.d.-programstyre). Ved PSYK forberedes evaluering av emneporteføljen og rammene for opplæringsdelen i 2023, slik at disse kan gjennomføres våren 2024. Evalueringene knyttet til opplæringsdelen er særlig viktig for programevalueringen, som senest skal gjennomføres i løpet av vårsemesteret 2025. MN planlegger også en evaluering av rammene for opplæringsdelen og emneporteføljen i 2023-24, mens SV legger opp til at evaluering av rammene for opplæringsdelen og emneporteføljen planlegges gjennomført sammen med programevalueringen våren 2024.

Programevaluering

Alle ph.d.-programmene skal evalueres av en i hovedsak ekstern komité minst hvert sjette år. Siden ph.d.-programmene ble opprettet i 2018 og 2019, skal alle programmene bli evaluert innen utgangen av 2025. MED er eneste fakultet som har evaluert sitt ph.d.-program, og gjorde dette i perioden 2021-22. De øvrige fakultetene har planlagt en programevaluering i perioden 2023-25.

Ved den nevnte programevalueringen ved MED fikk komiteen i oppgave å gi råd om forbedringsområder, spesielt med hensyn til fullføringsgrad og programmets generelle kvalitet. På bakgrunn anbefalinger i evalueringsrapporten har fakultetet utarbeidet en oppfølgingsplan og startet oppfølgingen av flere punkter i 2022.

NOKUT-tilsyn og videreutvikling av kvalitetssystemet

I 2022 førte NOKUT (Nasjonalt organ for kvalitet i utdanning) tilsyn med det systematiske kvalitetsarbeidet ved UiB. UiB ble bedt om å sende inn dokumentasjon på hvordan kvalitetsarbeidet ved institusjonen oppfylder gjeldende krav i lov og forskrifter. I tillegg til dokumentasjonen på institusjonsnivå ba NOKUT UiB om å sende inn dokumentasjon på kvalitetsarbeid ved studietilbud på alle nivå og ved alle fakultet. På ph.d.-nivå ble ph.d.-program i kunstnerisk utviklingsarbeid ved KMD valgt ut.

UiB mottok den sakkyndige komiteens innstilling i februar 2023. Komiteen konkluderer med at «*det systematiske kvalitetsarbeidet ved Universitetet i Bergen er tilfredsstillende*». I rapporten står det om UiBs kvalitetssystemer at «*det er komiteens vurdering av systemene er gjennomtenkte og rutinefestet, og at de bidrar til å sikre og videreutvikle kvaliteten i alle typer studietilbud*». Om kvalitetsarbeidet på ph.d.-nivå mener komiteen blant annet at «*de ulike elementene i kvalitetssystemet til ph.d.-utdanningene bidrar til god systematikk og transparens, og at systemet sikrer god forankring av (formelt) kvalitetsarbeid*». NOKUTs styre vedtok formelt godkjenning av UiBs systematiske kvalitetsarbeid i møte 20. april 2023.

Selv om komiteen ikke er i tvil om at det systematiske kvalitetsarbeidet ved UiB oppfyller alle formelle krav, mener komiteen at UiBs kvalitetsarbeid har visse forbedringspunkter og potensial for videre utvikling. I rapporten foreslår komiteen fire områder der det kan gjøres forbedringer i kvalitetsarbeidet, hvorav to av områdene eksplisitt også omfatter ph.d.-utdanningen. Blant annet foreslår komiteen at UiB gjør en *systematisk gjennomgang av de to kvalitetssystemene* og at *representasjonen fra arbeids- eller samfunnsliv bør styrkes* og at det gjøres til hovedregel at én arbeidslivsrepresentant er med i programevaluering, ikke at fakultetene kan vurdere om det er hensiktsmessig, som det står i retningslinjene for evaluering av ph.d.-programmene i dag.

I sin ph.d.-utdanningsmelding skriver KMD at fakultetet la ned et betydelig arbeid for å dokumentere hvordan UiBs kvalitetssystem for ph.d.-utdanningen kommer til anvendelse. De finner at gjennomgangen har vært svært nyttig og bidro til å forbedre rutiner, rolleforståelser og samhandling. KMD er svært fornøyd med at NOKUT la merke til at fakultetet følger opp kvalitetsarbeidet på en god måte og identifiserer og retter opp kvalitetssvikt innen rimelig tid.

Oppfølging av tilsynsrapporten og revisjon av kvalitetssystem for ph.d.-utdanningen ved UiB

Da universitetsstyret vedtok kvalitetssystemet for ph.d.-utdanningen i 2017, ba de om at systemet ble evaluert etter tre år. For å sikre en helhetlig vurdering av kvalitetssystemet skal evalueringen gjennomføres i lys av NOKUT-rapporten frem mot våren 2024. Viktige punkter er: oppfølgingspunktene fra NOKUT, inkludert en vurdering av om det er overlapp mellom UiBs to kvalitetssystemer som bedre kan samkjøres, inkludert modeller og begreper, dimensjonering av elementene i ph.d.-kvalitetssystemet og gjennomgang av den skjematiske oversikten over struktur, myndighet og kvalitetssikringsoppgaver. Evalueringen skal gjennomføres av FIA og diskuteres med fakultetenes ph.d.-koordinatører underveis. Fakultetene er anmodet om innspill i oppstarten av arbeidet. Evalueringen skal legges fram for Forskningsutvalget før den presenteres for Universitetsstyret. FIA skal samarbeide tett med Studieavdelingen gjennom evalueringen.

Endring av forskriftene

UiB sine to ph.d.-forskrifter, den avhandlingsbaserte og den innen kunstnerisk utviklingsarbeid, samt dr.philos.-forskriften, ble oppdatert i 2022. Endringene fjernet mindre feil og oppdaterte reglene for en ph.d.-utdanning i konstant endring. Det ble også gjennomført en samkjøring av språk og struktur mellom forskriftene, der det ikke er faglig grunn for at dette skal være ulikt. Forskriftsendringene var i stor grad av lovteknisk art, men noen endringer av mer substansiell karakter ble også innført. I de oppdaterte doktorgradsforskriftene får fakultetene anledning til å delegere noen flere vedtak til grunnenhetene. Ordningen med mindre omarbeiding er nå også tatt inn i dr.philos.-forskriften. Det er nå innført regler om at begge kjønn normalt skal være representert blant opponenterne.

I universitetsstyrets møte 26. juni 2023 kom noen flere forskriftsendringer på plass. Den viktigste av disse gir fakultetene ansvar for å utstede doktorgradene, fremfor at dette skal foretas av universitetsstyret. Denne forskriftsendring legger til rette for rutiner der kandidatene kan motta en digital versjon av sitt vitnemål like etter disputas.

Ph.d.-veilederopplæring

De siste årene har det vært økt oppmerksomhet rundt ph.d.-veilederrollen, både lokalt, nasjonalt og internasjonalt. Veilederopplæring ble diskutert i dialogmøtene mellom fakultetene og universitetsledelsen høsten 2022, og etter ønske fra fakultetene ble det i mai 2023 gitt tid til en erfaringsutveksling i Forskningsutvalget.

Ph.d.-veilederopplæringen, ut over Program for universitetspedagogikk (UPED) sitt opplegg, er noe ulikt organisert ved fakultetene, og er i stor grad frivillig. Opplæringen består av e-læringskurs og seminartilbud, i tillegg til modulene om ph.d.-veilederopplæring under UPED (universitetspedagogikk) sitt program. Ved fakultetene som har e-læringskurs (MED, MN og SV), er disse obligatorisk for alle som blir oppnevnt som veileder. Tre av fakultetene skriver i sine ph.d.-utdanningsmeldinger at de jobber med (HF) eller vurderer (PSYK og KMD) å innføre e-læringskurs for sine ph.d.-veiledere. Det arrangeres også seminarer for ph.d.-veiledere ved fakultetene, der tematikken varierer. PSYK og HF har i 2023 arrangert veilederseminar for første gang. Flere skriver at seminarene er godt mottatt av veilederne. MED skriver i sin melding at de har fokus på å invitere foredragsholdere fra de andre fakultetene for å øke det tverrfaglige fokuset. Eneste fakultet som har innført obligatoriske seminarer for alle ph.d.-veiledere, er KMD. De skriver i sin melding at seminarene oppleves som nyttige og gir tettere kontakt mellom veilederne. Det har i tillegg resultert i verdifulle innspill til revisjon av forskrift, programbeskrivelse og rutiner.

I løpet av 2023 vil det bli utarbeidet veiledende retningslinjer for ph.d.-veiledning i Norge av en arbeidsgruppe som springer ut av nasjonalt forum for veilederopplæring, forankret i UHR. I mandatet bes arbeidsgruppen om å fremme anbefalinger om hvordan UH-institusjonene kan styrke sin ph.d.-veilederopplæring. Målet er å sikre gode vilkår for ph.d.-kandidater og deres karriereløp gjennom kvalitetsmessig god og effektiv utvikling av veileders kompetanse ved UH-institusjonene, godt tilpasset det samfunnsoppdraget UH-institusjonene har i dag. De veiledende retningslinjene skal etter planen på høring i sektoren høsten 2023.

Oppsummering og videre arbeid

Den sentrale koordineringen av ph.d.-utdanningen har i 2022 og våren 2023 i stor grad omfattet gjennomføring og oppfølging av NOKUTs tilsyn med det systematiske kvalitetsarbeidet. Tilsynet viste at UiB jobber godt med kvalitetsarbeidet på ph.d.-utdanningen, men at det er rom for noen forbedringer. Det omfattende arbeidet med dokumentering av kvalitetsarbeidet, institusjonsbesøket og den sakkyndige komiteens rapport, gir et godt utgangspunkt for videreutvikling av det systematiske kvalitetsarbeidet på ph.d.-nivå. Oppfølgingen etter tilsynet og en helhetlig vurdering av kvalitetssystemet for ph.d.-utdanningen er påbegynt, og forventes å bli ferdigstilt våren 2024.

Etter den planlagte videreutviklingen av kvalitetssystemet for ph.d.-utdanningen, som ble gjennomført i 2021 og begynnelsen av 2022, har UiB i 2022 og 2023 hovedsakelig arbeidet med videreutvikling av de etablerte elementene. Fremdriftsrapporter og midtveisevalueringer trekkes av mange fakultet frem som de beste tiltakene for å følge opp enkeltkandidater. Flere av fakultetene bruker medarbeidersamtaler for å følge opp forhold som fremkommer av fremdriftsrapportene. Oppfølgingsamtaler som ble tatt inn i kvalitetssystemet i 2022 er det noen av fakultetene som ikke har kommet skikkelig i gang med ennå, og som det arbeides med å få på plass gode ordninger. Felles

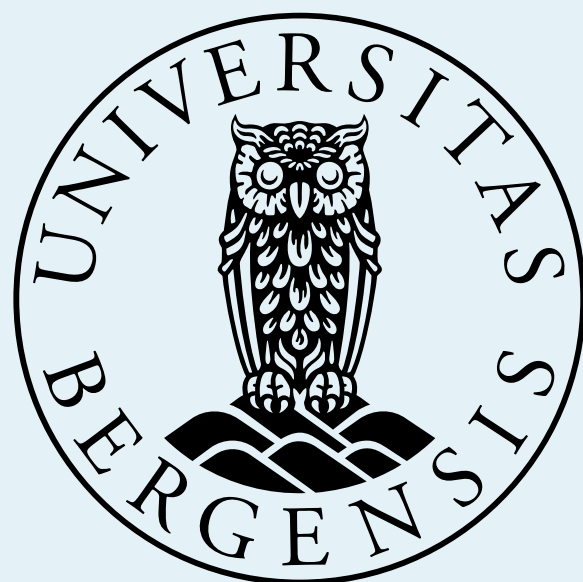
for de fleste fakultetene, er at de i 2022-23 har jobbet med kvalitetssikring av opplæringsdelen. Dette er et arbeid som fortsetter høsten 2023 og i 2024. Dette, sammen med ph.d.-programevalueringene, skal sikre at kandidatene får en god opplæring, som er tilpasset læringsmålene i ph.d.-programbeskrivelsen, og at ph.d.-utdanningen ved UiB følger krav i nasjonale forskrifter.

På institusjonsnivå har det i perioden 2022-23 blitt gjennomført en alumnusundersøkelse og en revisjon av kandidatundersøkelsen. Sammen skal undersøkelsene gi verdifull informasjon som kan bidra til en styrking av ph.d.-utdanningen.

I de siste to ph.d.-utdanningsmeldingene, er det satt søkelys på gjennomføring, og tiltak for å styrke denne. Blant tiltakene som beskrives i fakultetenes meldinger er ansvarliggjøring av det enkelte fagmiljø, instituttens faglige ledelse og fakultetets ph.d.-programstyre, seminar for veiledere, tiltak for å styrke faglig og sosial oppfølging av kandidatene, obligatoriske oppstartsmøter, tiltak rundt bedømmelsesprosessen og tett oppfølging i avslutningsfasen og obligatorisk forskerskoletilknytning. Flere av fakultetene kommenterer at det er relativt sjeldent at kandidater trekker seg i finansieringsperioden, og at avbrutte avtaler i stor grad er kandidater som ikke søker om eller får avslag på søknad om forlengelse ut over normert tid. Tett oppfølging av kandidatene gjennom finansieringsperioden er derfor viktig, da det er vanskeligere å fullføre etter at denne er utgått.

En grundig gjennomgang av doktorgradsforskriftene i 2022 og -23 har resultert i oppdaterte regler, og en bedre samkjøring av språk og struktur. Endringen som ble vedtatt i 2023 ga fakultetene ansvar for å utstede doktorgraden, og vil medføre at ferdige doktorer mottar en digital versjon av vitnemålet sitt like etter disputas.

Høsten 2022 og våren 2023 har det vært fokus på veilederopplæring, med diskusjon i dialogmøtene og egen sak i FU. Alle fakultetene har et tilbud om veilederopplæring ut over det institusjonelle UPED-programmet, og flere arbeider med en styrking av veilederopplæringen. I 2023 er det ventet en høring på nasjonale veiledende retningslinjer for ph.d.-veilederopplæring, utarbeidet av en arbeidsgruppe forankret i UHR. FIA vil fortsette å følge arbeidet med oppfølgingen av de veiledende retningslinjene.

Fakultetenes ph.d.-
utdanningsmeldinger
2022

UNIVERSITETET
I BERGEN

Innhold

Det humanistiske fakultet.....	3
Det juridiske fakultet	7
Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet	13
Det medisinske fakultet.....	20
Det psykologiske fakultet.....	24
Det samfunnsvitenskapelige fakultet	28
Fakultet for kunst, musikk og design	34

Ph.d.-utdanningsmelding for 2022 fra Det humanistiske fakultet

Oppfølging av foregående års ph.d.-utdanningsmelding og eventuelle tiltak

Fjorårets melding slo fast at fakultetets gjennomstrømmingstall er for svake, men at årsaken er sammensatt. I året som har gått har fakultetet vært opptatt av å ta opp situasjonen i forskerutdanningen i møter med grunnenhetene, både for å skape en felles virkelighetsforståelse og for å tydeliggjøre behovet for forandring. Det har også vært viktig for fakultetet å ansvarliggjøre det enkelte fagmiljø, instituttene faglige ledelse og ikke minst programstyret for fakultetets ph.d.-program. Fakultetet har derfor benyttet konkrete saker til å ta opp problemstillinger og drøftinger av mer overordnet og prinsipiell art.

Av konkrete saker har programstyret særlig diskutert og tatt stilling til tiltak for kvalitetssikring av opptakskrav ved ansettelse av ph.d.-stipendiater, og utfordringer knyttet til fakultetets emneportefølje og rammene for opplæringsdelen. Fakultetet har bedt grunnenhetene om å ha større fokus på prosjektenes gjennomførbarhet innenfor tidsrammen som et kriterium for opptak, vurdere mulighet for tilstrekkelig miljøstøtte, og det planlegges også et redesign av opplæringsdelen i 2023. Andre saker som programstyret har behandlet i 2022 har vært:

- oppfølging av fremriftsrapportering
- årlige prosesser i forskerutdanningen (årshjul)
- organisering av pliktarbeid
- egenvurdering av emner (VITHF900, -905, og PHDOF903)

Det humanistiske fakultet var i 2022 gjennom to vanskelige og svært krevende saker som grep sterkt inn i fakultetets kvalitetsarbeid. Arbeidet med å løse de konkrete sakene, og også unngå at lignende situasjoner skal kunne oppstå igjen, dreide fokus og ressursbruk bort fra fakultetets mer langsiktige planer, mot å drive med mer akutt problemløsning knyttet til interne rutiner. Ikke desto mindre var dette arbeidet både nødvendig, lærerikt og nyttig.

I den ene saken opplevde fakultetet at komiteen mente kandidaten var kvalifisert for ph.d.-graden til tross for at disputasen ble underkjent. I den andre saken handlet det om at kvaliteten på en komiterapport, der manglende samsvar mellom vurdering og konklusjon gjorde at fakultetet fant begrunnet tvil om komiteens innstilling. Begge sakene endte godt, i den forstand at den ene kandidaten har fått godkjent sin disputas nummer to, og den andre kandidaten vil få anledning til å disputere i 2023. I den siste saken oppstod det også en overordnet diskusjon rundt åpenhet rundt komitearbeidet. Diskusjonen munnet ut i en uttalelse fra Det juridiske fakultet som medførte at både HF og andre fakultet ved UiB har endret sin praksis og i dag ikke legger tilgangsbegrensninger på noen dokumenter knyttet til komiteens arbeid med mindre det skulle stride mot personvernet.

I forlengelse av de to nevnte sakene har fakultetet i samarbeid med programstyret revidert rutinene knyttet til gjennomføring av de muntlige doktorgradsprøvene, og det er utformet nytt manus til støtte for møteleder ved gjennomføring av prøveforelesning og disputas. Det er også satt i gang prosess med å revidere fakultetets rutiner og retningslinjer knyttet til selve bedømmelsen av avhandlingen. De to involverte grunnenhetene har også gått gjennom egne rutiner og tatt aktive grep for å tydeliggjøre bedømmelseskomitéens mandat og støtte komitéens arbeid gjennom hele prosessen.

Opptak, gjennomføring, disputaser, underkjenninger og frafall – beskrivelse av situasjonen og eventuelle tiltak for å forbedre disse parameterne

Etter to år med svært lave opptakstall økte opptaket betydelig i 2022. Opptaket i 2023 forventes også å holde seg relativt høyt, da det er utlyst 25 stillinger som ennå ikke er besatt. Tallet på oppnådde grader holder seg imidlertid lavt for tredje året på rad. Noe kan knyttes til lave opptakstall i 2015 og -16, noe kan knyttes til korona og andre forsinkelser, og noe kan knyttes til frafall. For de som fullfører i perioden, finner fakultetet likevel at gjennomstrømningshastigheten var tilfredsstillende.

Av de 15 som ble tatt opp i 2016 var det bare 7 (47 %) som hadde levert innen utgangen av 2022 (innen 6 år etter opptak). Hvis vi derimot ser på perioden 2007-2016 så er fullføringsprosenten for de som startet i denne perioden på 72%¹. En ikke ubetydelig andel leverer altså etter at de har gått 2 år på overtid. Det er viktig å understreke at noen fagmiljøer utmerker seg med høy fullføringsprosent, men samlet sett er andelen kandidater som fullfører graden ved HF for lav.

Tabell over gjennomførte disputaser 2017 - 2022

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Opptak	21	30	24	13	11	21
Disputaser	21	20 ²	21	14	16 ³	13 ⁴
Innlevering innen normert tid (netto)	9	7	9	2	7	5
Innlevering innen 2 år på overtid (kalenderår)	4	5	9	7	5	7
Andel fullført innen 2 år på overtid	62%	60%	86%	64%	75%	92%
Innlevering over 2 år på overtid (kalenderår)	8	8	3	5	4	1
2. gangs innlevering	2	0	1	2	1	1
Underkjenninger	2	3 ⁵	2	2	2	2
Frafall ⁶	5	1	19	5	14	7

Kilde: FS

Selv om koronapandemien er over, er ettervirkningene fremdeles merkbare. Flere kandidater har blitt tvunget til å revidere sine prosjekter i varierende grad, noe som har påvirket fremdriften utover tapt arbeidstid og på måter det er vanskelig å beregne. Grunnenhetene følger ekstra nøye med på disse kandidatene, for kunne yte nødvendig bistand.

¹ Kilde: Tableau

² Én ved KMD

³ To ved KMD

⁴ Én ved KMD

⁵ Én for 2. gang

⁶ Det er svært sjelden kandidater trekker seg fra programmet i finansieringsperioden. Dette er primært kandidater som ikke søker eller får avslag på søknad om forlengelse ut over normert tid. Tallene varierer kraftig fordi fakultetet med varierende mellomrom har fokusert på å avslutte gamle kandidater som i praksis ikke er aktive.

Raskere gjennomstrømming og fremfor alt høyere fullføringsgrad vil fortsette å være hovedfokus for fakultetets kvalitetsarbeid i tiden fremover. For å oppnå dette vil fakultetet fortsette arbeidet med å styrke det systematiske kvalitetsarbeidet, blant annet ved å øke kunnskapen om kvalitetssystemets betydning og implikasjoner både hos programstyret og den faglige ledelsen ved grunnenhetene, og ved å jobbe mer aktivt mot kandidater og veiledere for å sikre en bedre forståelse av kvalitetskravene i fakultetets forskerutdanning.

Obligatoriske oppstartmøter

Fakultetet har i 2022 vært opptatt av å ta imot kandidatene på en bedre måte, og grunnenhetene har blitt oppfordret til å innføre obligatoriske oppstartmøter og se nærmere på innholdet der disse finnes fra før. Oppstartmøte anses som et viktig virkemiddel for at ph.d.-kandidatene skal finne seg til rette i den nye arbeidssituasjonen og rette fokus mot sitt primæroppdrag så raskt som mulig.

Oppstartsmøter kan også bidra til at prosjektets fremdriftsplan og eventuelt pliktarbeid sees i en tettere sammenheng.

Fra og med 2023 innfører fakultetet også årlige orienteringsmøter for nye ph.d.-kandidater fra samtlige grunnenheter. Møtene arrangeres i samarbeid med programstyret, og skal sørge for at kandidatene er kjent med fakultets regelverk, styringsorganer og medvirkningsmuligheter.

Det er mye informasjon å ta inn for nye kandidater, og fakultetet ønsker at mere av denne informasjonen også skal gjøres tilgjengelig på nett.

Forskergrupper

Fakultetet ser på veiledningen som et institusjonelt ansvar, og er opptatt av å avprivatisere veiledningen. Fakultetet ønsker derfor at forskergruppene skal spille en mer sentral rolle i forskerutdanningen, ved å være en arena for faglig integrering og utvikling av fakultetets kandidater. Forskergruppene skal dermed bidra til å sikre kandidatens forskriftsfestede rett til et aktivt forskningsmiljø. Dette er særskilt viktig på et fakultet med flere små fagmiljøer.

Fakultetet har derfor oppfordret grunnenhetene til å vurdere sine forskergrupper i lys av dette, og i større grad ta stilling til hvilken rolle forskergruppene skal ha i oppfølging av egne kandidater. I tillegg har fakultetets strategiske utlysning av forskergruppemidler bedt om at søknadene spesifiserer hvordan gruppene vil jobbe for å ivareta aktuelle ph.d.-kandidater.

En annen konsekvens av å vurdere miljøstøtte som en viktig faktor for å lykkes med forskerutdanningen er at man legger vekt på dette også ved ansettelse og opptak av nye kandidater. Fakultetet oppfordrer derfor til at man ikke bare kvalitetssikrer søknadene, men også vurderer fagmiljøenes muligheter til å ivareta kandidatenes prosjekter

AHKR har justert rammene for sin forskergruppesatsing for å sikre aktive forskergrupper som også kan bidra positivt til utvikling av instituttets kandidater. FOF fremhever forskergruppens bidrag til kandidatens progresjon, og ser en direkte sammenheng mellom faglig integrering og vellykket ph.d.-løp.

Sluttseminar/mesterklasse

Det legges vekt på å organisere sluttseminar/mesterklasse for kandidater i sluttfasen. Alle kandidater skal få tilbud om sluttseminar, og erfaringene hittil tilsier at brorparten også takker ja. Fakultetet ønsker å øke bruken av sluttseminarer ytterligere, særlig for å redusere antall underkjenninger og mindre omarbeidelser. Enkelte enheter gjennomfører i tillegg sluttsamtale for å sikre trygghet i avslutningsfasen.

Fakultetet har også utformet retningslinjer for sluttseminar, og innenfor disse rammene står grunnenhetene ganske fritt til å bestemme form og innhold for sluttseminaret selv. Denne ordningen ser nå ut til å ha funnet sin form, og blir godt ivaretatt ved grunnenhetene. Det viser seg imidlertid at enkelte kandidater som nærmer seg innlevering lett vil vurdere sluttseminaret som en uforholdsmessig byrde, som de velger å prioritere bort. Ut ifra målsetningen om at flest mulig skal gjennomføre sluttseminar er dette noe fakultet vil se nærmere på.

Kandidatenes bidrag til forskningen ved fakultetet

Graden av nyskapende forskning

Ph.d.-kandidatene er svært viktige bidragsytere til fakultetets forskning. Doktorgradsarbeidene er avgjørende for gjennomføringen av prosjekter på tvers av fagmiljøene, og spiller også en viktig rolle i å opprettholde høyt aktivitetsnivå i fakultetets mange små forskningsmiljøer.

Strategiske vurderinger som gjøres ved ansettelse og opptak av kandidater

Åtte av fakultetets rekrutteringsstillinger er satt av til strategiske satsinger. Her følger fakultetet prioriteringer vedtatt av fakultetsstyret. Stillingene brukes systematisk til å støtte større forskningsinitiativer, f.eks. SFF og ERC. Øvrige rekrutteringsstillinger disponeres av grunnenhetene og følger lokale strategiske vurderinger. Enkelte enheter benytter strategiske stillinger til å støtte prosjektsøknader, mens andre fordeler i større grad på bakgrunn av fagmiljøenes behov. Ved AHKR legges det opp til at fordelingen av rekrutteringsstillinger forsøksvis skal knyttes direkte til forskergruppene.

Fakultetets systematiske kvalitetsarbeid

Ved Det humanistiske fakultet er det grunnenhetene som har den løpende oppfølgingen av kandidatene, og som sammen med fakultetet har et ansvar for å ivareta fakultetets kvalitetsarbeid innenfor rammene av UiBs ph.d.-forskrift, fakultetets ph.d.-program, og de felles retningslinjene som er bestemt av programstyret. Rutiner og ressursbruk vil derfor variere noe mellom enhetene, selv om fakultetets målsetning er at alle fakultetets kandidater skal behandles så likt som mulig.

Oppfølging av fremdriftsrapporter

Fakultetet har vært opptatt av å fremsnakke fremdriftsrapporteringen som en del av universitetets kvalitetssystem, og som en viktig kilde til kunnskap om kandidatens situasjon. Fakultetet har også oppfordret grunnenhetene til å bruke denne kunnskapen i aktiv oppfølging av kandidatene og deres progresjon. Det er særlig vektlagt at innrapporterte ønsker om oppfølgingssamtaler må følges opp systematisk.

Svarprosenten i fremdriftsrapporteringen for 2022 var høyere enn den har vært tidligere. Når det gjelder oppfølgingen så har grunnenheter egne rutiner for hvordan dette skal gjøres, basert på organisering og arbeidsfordeling lokalt på den enkelte enhet. Fakultetets inntrykk er at grunnenhetene har utviklet sine rutiner for å kunne ivareta den systematiske oppfølgingen på en bedre måte. Fakultetet ser også en tydeligere kopling mellom fremdriftsrapportering og medarbeidersamtale, og at informasjonen som kommer frem i fremdriftsrapportene i økende grad blir brukt til aktiv oppfølging av kandidatene.

Midtveisevaluering

Midtveisevaluering er et av de viktigste tiltakene i oppfølging av fakultetets kandidater. Målsetningen er å sikre progresjon, kvalitet i avhandlingen, og å oppdage eventuelle problemer og sette inn mulige tiltak før det er for sent.

Fakultetet har utarbeidet egne retningslinjer for midtveisevaluering som gir grunnenhetene noe frihet til lokal tilpassing når det gjelder omfang, med tanke på hvor mye tekst som skal leveres og hvem som skal delta. Alle enheter melder om at de har gjennomført midtveisevalueringer i 2022, men det er ikke tydelig i hvilken grad man lykkes i å gjennomføre midtveisevalueringene i henhold til opprinnelig tidsplan. Fakultetet vil legge vekt på at midtveisevalueringene må komme på et tidspunkt som fremmer gjennomføring.

I tillegg til midtveisevaluering opererer fakultetet med sluttseminar/mesterklasse som et virkemiddel i oppfølgingen av kandidatene mot slutten av avhandlingsarbeidet. Målsetningen er å forberede kandidaten på sluttvurdering av avhandlingen og disputas. Fakultetets ph.d.-program slår fast at dette skal være et tilbud til alle fakultetets kandidater, og at ansvaret for gjennomføringen ligger på den enkelte grunnenhet. Kandidatene bestemmer selv om dette er et tilbud de ønsker å ta imot, men for fakultetet er det en målsetning at så mange som mulig tar det i bruk.

Gjennomføring av medarbeider- og oppfølgingsamtaler

Det har ved tidligere anledninger vist seg at gjennomføringen av medarbeidersamtaler har vært mangelfull. Fakultetet har derfor ved gjentatte anledninger understreket ansvaret for og betydningen av god kandidatoppfølging. Alle enheter oppgir å ha gjennomført medarbeidersamtaler i 2022. Gjennomføringsgraden er uklar for noen av enhetene, men helhetsinntrykket er at grunnenhetene nå har tydeligere fokus på dette og jobber godt med å etablere ny praksis på området.

Når det gjelder oppfølgingsamtaler for kandidater med arbeidssted utenfor HF, er også dette tydelig formidlet fra fakultetets side, men ingen av enhetene omtaler dette eksplisitt i sine meldinger. Ved neste anledning vil fakultetet være tydeligere i formuleringen av sine spørsmål rundt gjennomføring av både medarbeidersamtaler og oppfølgingsamtaler.

Opplæringsdelen

Evaluering av rammene og emneporteføljen

Fakultetet har rettet stor oppmerksomhet mot rammene for emneporteføljen i året som har gått. Programstyret har drøftet muligheten for å få opprettet flere emner i overførbare ferdigheter, som inngår i den obligatoriske delen av fakultetets opplæringsdel, og i forlengelse av denne diskusjonen er det varslet en gjennomgang av opplæringsdelen i sin helhet.

To institutter ønsker en styrking av tilbudet i forskningsetikk i forskerutdanningen. Tiltak for å styrke tilbudet i emneporteføljen vil bli drøftet i programstyret og med grunnenhetene. Fakultetet ser generelt et økende behov for forskningsetisk kompetanse, både hos veiledere og kandidater. Fakultetets forskningsutvalg har allerede hatt en drøftingssak om oppretting av en ny forskningsetisk komité, men en eventuell avgjørelse avventer opprettelsen av fakultetets redelighetsutvalg. Det legges også opp til et eget veilederforum om forskningsetikk i 2023.

Emneevalueringer

Det er i 2022 gjennomført egenevaluering av alle emnene som tilbys i den obligatoriske delen av opplæringsdelen. Dette er emner knyttet til overførbare ferdigheter, og vitenskapsteori og etikk.

Programevaluering:

Fakultetet har planlagt å gjennomføre programevaluering i 2024, og vil starte planleggingen denne høsten. Dette ble varslet til grunnenhetene i 2022 i forbindelse med etablering av et årshjul for forskerutdanningen.

Veilederopplæring på fakultetet

Fakultetet hadde i 2022 ikke noe tilbud om veilederopplæring på overordnet nivå, men har i 2023 etablert et nytt veilederforum med oppstart i april. Tema for første samling var gjennomføring i forskerutdanningen. Fakultetet har ikke lyktes med å operasjonalisere det digitale veiledningskurset som er utviklet ved av FIA, slik planen var. Dette vil være en prioritert oppgave.

Fra tidligere vet vi at flere enheter også gjennomfører interne veiledersamlinger med noe varierende frekvens, men at det er meldt om oppstartsproblemer etter koronapandemien. Fakultetet oppmuntrer sterkt til slike initiativ.

Karriereveiledning

Fakultetet ser et økende behov for karriererådgivning hos egne kandidater, og finner det paradoksalt at ph.d.-forskriften er innrettet mot en ren forskerutdanning samtidig med at vi forventes å forberede ph.d.-kandidatene på et arbeidsmarked der stadig flere må påregne seg en karriere utenfor academia. UiB Ferd karrieresenter for yngre forskere anses derfor som et kjærkomment tilbud, og vi ser med forventning frem mot det som karrieresenteret vil kunne tilby i tiden som kommer.

Ph.d.-utdanningsmelding for 2022 for Det juridiske fakultet

Oppfølging av foregående års ph.d.-utdanningsmelding og eventuelle tiltak som har blitt gjennomført.

Tidligere ph.d.-utdanningsmeldinger har vist til at en mulig årsak til at en del ph.d.-kandidater går utover normert tid er at de kommer for sent i gang med en fokusert skriveprosess. I ph.d.-utdanningsmeldingen for 2021 ble det presentert konkrete tiltak for å forbedre dette. Disse tiltakene har vi videreført også i 2022. Det inkluderer:

- Bedre kvalitetssikring av prosjektene som tas opp på ph.d.-programmet
- bevisstgjøring av hvor viktig det er å komme tidlig i gang med tekstproduksjon på oppstartsamtalet til nye ph.d.-kandidater
- bevisstgjøring av hvor viktig det er å ha et gjennomarbeidet tekstmateriale klart før midtveisevalueringen på oppstartsamtalet til nye ph.d.-kandidater
- obligatoriske emner blir gjennomført innenfor et komprimert tidsrom på 1-2 uker, slik at kandidatene skal få tid og rom mellom kursene til å konsentrere seg om skrivearbeid

Opptak, gjennomføring, disputaser, underkjenninger, mindre omarbeiding og frafall

I 2022 ble 10 nye ph.d.-kandidater tatt opp på ph.d.-programmet. Ni av disse var ansatt som stipendiater ved fakultet. En kandidat er ansatt hos Statnet, og tar ph.d. som ekstern kandidat hos oss (på næringslivs-ph.d.-vilkår, men utenfor NFR sin ordning for dette).

Tre kandidater valgte å si opp stipendiatstillingen sin i 2022. To av disse var kandidater som startet i 2022, og som dermed sa opp stillingen sin i løpet av første år av ph.d.-perioden. Den tredje kandidaten som valgte å slutte var kommet noe lenger i ph.d.-løpet.

I ett tilfelle ble det inngått en avtale om frivillig avslutning, jf. forskrift for graden philosophia doctor (ph.d.) 29. november 2018 nr. 1869 ved Universitetet i Bergen § 5-5-1.

Vi hadde fire innleverte avhandlinger som alle fikk positiv innstilling fra vurderingskomiteen og resulterte i godkjent disputas.

Ved utgangen av 2022 var 44 kandidater registrert i ph.d.-programmet ved fakultetet. Seks av disse var eksterne ph.d.-kandidater, dvs. kandidater som ikke er ansatt på fakultetet. 31 av kandidatene var stipendiater. De resterende sju kandidatene på programmet var ph.d.-kandidater som er gått over normert tid, og dermed ikke lenger er ansatt som stipendiater ved fakultet. De får fortsatt være registrerte i ph.d.-programmet så lenge de jobber aktivt med avhandlingsarbeidet og har en reell plan om å fullføre. Å være registrert på ph.d.-programmet handler rent praktisk om å ha mulighet til å følge ph.d.-kurs/ aktiviteter, ha tilgang til bibliotekressurser ol. Det er verdt å merke seg at det ikke nødvendigvis betyr å ha tilgang til kontor og veiledning. Dette er ressurser som kandidaten må søke fakultetet om å få beholde etter utgangen av normert tidsperiode, og cellekontor kan av ressurshensyn ikke beholdes lenger enn 6 måneder etter at tilsettingsperioden er utløpt.

Kandidatenes bidrag til forskningen ved fakultetet.

- Strategiske vurderinger som gjøres ved ansettelse og opptak av kandidater

Forskerlinjen på masterstudiet i rettsvitenskap er et svært viktig rekrutteringstiltak for ph.d.-programmet ved fakultetet. Linjen er en pilot som har vært drevet siden 2017, med tilskudd fra Forskningsrådet. Studentene på forskerlinjen er tilknyttet en av forskergruppene ved fakultetet under arbeidet med masteroppgaven og får i løpet av studieåret godt innblikk i hva det vil si å arbeide selvstendig med et forskningsprosjekt. De deltar også på det årlige ph.d.-seminaret David Doublet-seminaret sammen med ph.d.-kandidatene ved fakultetet.

I løpet av det siste året på forskerlinjen inviteres studentene til informasjonsmøter med prodekan for forskning og ph.d.-koordinator der de får informasjon om muligheter og praktiske forhold knyttet til å gå videre til en ph.d.-stilling. Fakultetet har videreført ordningen med å tilby midlertidig ansettelse ved fakultetet i perioden mellom innlevering av masteroppgave og eventuell oppstart av ph.d.

Av de 38 kandidatene som gjennomførte forskerlinjen 2017-2022 har 13 senere blitt ansatt som stipendiat ved fakultet. Av de ni stipendiatene som begynte i 2022, kom fem kandidater direkte fra forskerlinjen ved fakultetet. Samtidig noterer vi oss at de to som valgte å avslutte stipendiatstillingen sin i løpet av det første året nettopp var i denne gruppen. Et fellestrekk ved disse kandidatene var at de ikke så noen mulighet eller ønsket å videreutvikle masterprosjektet til en ph.d.-avhandling, men valgte et helt nytt forskningstema for ph.d.-studiet. Vi ser altså at det kan være utfordrende å gå rett fra arbeidet med en stor masteroppgave på forskerlinjen til å begynne på et ph.d.-prosjekt. For kandidater som velger å videreutvikle masterprosjektet sitt til en ph.d.-avhandling fremstår derimot kombinasjonen av forskerlinje og ph.d.-program som ideell.

- Hvordan kandidatene utfyller allerede eksisterende forskningsfelt

Ph.d.-kandidatene ved fakultetet er integrerte medlemmer av forskergruppene ved fakultetet, og er dermed aktive medlemmer og bidragsyttere i forskingsmiljøet ved fakultetet.

- Graden av nyskapende forskning

Fakultetet legger vekt på nyskapende prosjekter ved opptak av nye ph.d.-kandidater. Ph.d.-programmet og aktiviteter som fks. det årlige David Doublet-seminaret har som mål å understøtte ambisiøs og nyskapende forskning, og mange av ph.d.-kandidatene våre jobber med aktuelle og viktige temaer knyttet til reguleringsutfordringer på områder som klima og energi.

Ved Det juridiske fakultet er det lang tradisjon for å skrive avhandlinger i form av monografi. Disse blir gjerne utgitt i bokform etter disputas og påfølgende bearbeidelse, og tilfører forskningsfeltet og fagmiljøet ny kunnskap. Monografien er anerkjent innenfor rettsvitenskapen for å gi en dyp og utfyllende forståelse av komplekse problemstillinger.

I de siste par årene har fakultetet også fått kandidater som skriver artikkelbaserte avhandlinger og den første midtveiseevalueringen av et artikkelbasert prosjekt ble gjennomført høsten 2022 med godt resultat. Artikkelbaserte avhandlinger fører til at ph.d.-kandidater publiserer mer forskning underveis i ph.d.-løpet. I Cristin-oversikten for 2022 har kandidater på ph.d.-programmet registrert to vitenskapelige artikler, to kapitler i vitenskapelige antologier og tre poenggivende lovkommentarer. Dette er omtrent samme volum av publikasjoner som i 2021.

Fakultetenes systematiske kvalitetsarbeid.

- Oppfølging av fremdriftsrapporter

Fremdriftsrapportene ved fakultetet leses av prodekan for forskning og ph.d.-koordinator. Prodekan for forskning og ph.d.-koordinator diskuterer deretter rapportene, og legger en plan for oppfølging der det er behov for det. Hvilke tiltak som blir gjort tilpasses den enkeltes behov. Siden prodekanen for forskning har medarbeidersamtaler med alle stipendiatene, vil det som kommer frem i fremdriftsrapportene også kunne tas opp i medarbeidersamtalen.

- Midtveiseevaluering

Ved fakultetet har alle ph.d.-kandidater en 4 timers midtveiseevaluering når de er midt i ph.d.-løpet. Formålet med midtveiseevalueringen er å sikre og heve kvaliteten av ph.d.-prosjektet, og at kandidaten får god fremdrift som står i forhold til gjenværende tid av ph.d.-perioden.

Fakultetet inviterer inn en ekstern kommentator for å evaluere et tekstmateriale som kandidaten sender inn i forkant av midtveiseevalueringen. Dersom kandidaten skriver en monografi skal tekstmaterialet være på 25 000 – 40 000 ord. Ved en artikkelbasert avhandling, skal tekstbidraget bestå av en artikkel som er sendt til publisering, et artikkelutkast og en omarbeidet prosjektbeskrivelse på 15-20 sider som gir en revidert fremstilling av prosjektet som helhet.

Midtveiseevalueringen er organisert som et lukket møte med stipendiat, veileder, evaluator og ph.d.-leder til stedes. Ordningen bidrar til fokus og dybde diskusjoner om prosjektets potensial, utvikling og utfordringer.

Midtveiseevalueringen resulterer i en rapport med evaluering av prosjektets status, samt anbefalinger knyttet til strategiske veivalg og videre fremdrift. I tilfeller der kandidaten klart ikke tilfredsstillende forventet progresjon eller står overfor store utfordringer knyttet til gjennomføring av prosjektet skal det lages en tidsavgrenset oppfølgingsplan.

Fakultetet gjennomførte ni midtveiseevalueringer i 2022. Alle midtveiseevalueringene viste tilfredsstillende progresjon, og ingen oppfølgingsplaner var nødvendig.

- Gjennomføring av medarbeider- eller oppfølgingsamtaler

Prodekan for forskning inviterer alle stipendiatene inn til medarbeidersamtale en gang i året. Med to unntak takket alle stipendiatene ja til en slik samtale i 2022.

- Opplæringsdelen:

Fakultetet gjennomfører i 2022 – 2023 en emneevaluering av alle våre seks ph.d. emner. Vi vil også evaluere ph.d.-programmet som helhet.

Evalueringen tar utgangspunkt i kullet som startet på ph.d.-programmet i 2022. I 2022 har de fire emnene som dette kullet har gjennomført blitt evaluert etter retningslinjene for emneevaluering slik de fremstår i kvalitetssystemet til UiB

(https://www.uib.no/sites/w3.uib.no/files/attachments/retningslinjer_for_evaluering_av_emner.pdf) med rapport fra emneansvarlig og kandidatevaluering fra deltakerne på emnet.

De resterende to emnene for dette kullet vil bli evaluert på samme måte våren 2023.

Når alle seks emner har vært igjennom en slik emneevaluering, vil leder for ph.d.-programmet lage en rapport som evaluerer ph.d.-programmet som helhet (rammene og emneporteføljen), jf. Kvalitetssystemet til UiB

(https://www.uib.no/sites/w3.uib.no/files/attachments/retningslinjer_for_evaluering_emneportefoljen_og_rammene_i_opplaeringsdelen.pdf).

En komplett evaluering av samtlige ph.d.-emner, rammer og emneportefølje vil deretter bli behandlet av Forskningsutvalget ved fakultetet som er programstyret for ph.d.-programmet.

Emneevaluering vil bli gjennomført hvert tredje år i overenstemmelse med kvalitetssystemet ved UiB. I de resterende årene vil emnene bli evaluert med en enklere egenvurdering.

(https://www.uib.no/sites/w3.uib.no/files/attachments/retningslinjer_for_evaluering_av_emner.pdf)

Veilederopplæring på fakultetet.

Fakultetet har utarbeidet en skriftlig rutine for god veilederpraksis ved Det juridiske fakultet som alle veiledere mottar når de blir oppnevnt til veileder for en ph.d.-kandidat. Veileder blir inkludert i oppstartsamtalet med nye ph.d.-kandidater, og forholdet til veileder er et viktig tema på dette møtet (bla. forventningsavklaring mellom kandidat og veileder, typiske utfordringer osv.).

Fakultetet har også jevnlig samlinger for veiledere av ph.d.-kandidater. Hver samling har et tema til diskusjon. I 2022 hadde vi to samlinger der den første som ble gjennomført i vårsemesteret hadde temaet "Prosjektskissen, prosjektutvikling og veilederens rolle," mens den andre som ble gjennomført i høstsemesteret omhandlet temaet "Nye forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap og humaniora."

Foto: Thor
Brødreskift, UiB

PH.D.-UTDANNINGSMELDING

2022 - Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet

Innhold

Oppfølging av foregående års ph.d.-utdanningsmelding og eventuelle tiltak.....	1
Opptak, gjennomføring, disputaser, underkjenninger, mindre omarbeiding, frafall	2
Opptak	2
Gjennomføring	2
Disputaser.....	3
Underkjenning og mindre omarbeiding	3
Frafall.....	3
Kandidatenes bidrag til forskningen ved fakultetet.....	3
Strategiske vurderinger ved ansettelse og opptak. Hvordan kandidatene utfyller eksisterende forskningsfelt. Graden av nyskapende forskning	3
Fakultetets systematiske kvalitetsarbeid	4
Oppfølging av framdriftsrapporter.....	4
Midtveisevaluering.....	4
Gjennomføring av medarbeider- eller oppfølgingsamtaler.....	4
Opplæringsdelen	5
Evaluerer av rammene og emneporteføljen	5
Emneevalueringer	5
Programevaluering.....	5
Veilederopplæring.....	5
Fakultetets tilbud om veilederopplæring og erfaringer med tilbud om opplæring.....	5
Planer for 2023.....	6

Oppfølging av foregående års ph.d.-utdanningsmelding og eventuelle tiltak

Fakultetet har i 2022 og hittil i 2023 jobbet særskilt med følgende tema:

- Veiledning av ph.d.-kandidater: Instituttene jobber med det på instituttnivå etter drøfting i programstyret
- Fokus i programstyret og instituttlederforum om oppfølging av kandidater og veiledning
- Endret krav til opplæringsdelen for å øke tilbudet av emner på ph.d.-nivå
- Pressemeldinger knyttet til disputas: Tatt opp med instituttledere. Kvaliteten på pressemeldingene må bli bedre, særlig med tanke på formidling til et bredt publikum

Opptak, gjennomføring, disputaser, underkjenninger, mindre omarbeiding og frafall

Opptak

Foreløpige tall for ph.d.-kandidater med startdato i 2022 er 72 (per 14.4.), det er forventet å komme opp i 76. Det er fortsatt kandidater som skal tas opp etter at de ble tilsatt som stipendiater høsten 2022. Årsaken er at fakultetet ikke har opptak til ph.d.-programmet samtidig med tilsetning, derfor er det ikke mulig å gi eksakte opptakstall for 2022 på det nåværende tidspunkt. Likevel var nok opptakstallene noe lavere i koronaårene. Fakultetet hadde totalt 73 opptak i 2021, 89 opptak i 2020, 110 opptak i 2019 og 89 opptak i 2018.

Opptakstall for ph.d. varierer og har sammenheng med ekstern finansiering. Det jobbes kontinuerlig med å øke ekstern finansiering, noe som på sikt vil kunne øke antallet ph.d.-opptak. En viss nedgang i antall ph.d.-stillinger skyldes bl.a. økt bruk av faste forskere i forskningsmiljøene. Disse blir i noen grad prioritert foran ph.d.-stillinger når det søkes om forskningsmidler. Et høyt antall ph.d.-kandidater har stor betydning for fakultetet. MN har som mål å rekruttere flere dyktige kandidater og å tilby framtidsrettet forskerutdanning og være en attraktiv arbeidsgiver for unge forskere.

Gjennomføring

Gjennomføringstiden for kandidater som disputerte i 2022 er relativ god. Gjennomsnittlig nettotid for alle kandidater ved fakultetet er 3,2 år vår og 3,3 år høst 2022, mot 3,4 vår og høst 2021, 3,3 vår og høst 2020, og 3,3 vår og 3,6 høst i 2019. Gjennomsnittlig bruttotid er 4,2 vår og 4,4 høst 2022, mot 4,4 vår og 4,2 høst 2021, 4,4 vår og 4,5 høst 2020, og 4,5 vår og 4,3 høst 2019.

Det brukes mye ressurser på instituttene for å oppnå god gjennomføring. Vi er tilfredse med gjennomsnittlig gjennomføringstid, men målet er å bli enda bedre. Instituttene jobber derfor kontinuerlig og målrettet med tiltak for å styrke faglig og sosial oppfølging av kandidatene. Mange av tiltakene som beskrives i instituttens utdanningsmeldinger kan brukes som gode eksempler til etterfølgelse. Det vises ellers til tallene for nettotid og bruttotid som har holdt seg på et relativt lavt nivå gjennom koronaårene.

Institutt for biovitenskap har iverksatt en ny rutine for å sikre god oppfølging av instituttets ph.d. kandidater. FU-utvalget og administrasjonen legger ned et stort arbeid for å følge opp kandidater og veiledningen gjennom hele studieløpet. Obligatoriske oppstartsmøter, en intern mal for prosjektbeskrivelsen og tett oppfølging i avslutningsfasen, gir sammen med framdriftsrapporter, medarbeidersamtale og midtveisevaluering en omfattende oppfølging av kandidaten. Etter at instituttet innførte denne planen for forpliktende oppfølging og kvalitetssikring av ph.d.-programmet har det vært en markant økning av kandidater som leverer på normert tid.

Kjemisk institutt har innført ny praksis ved at prosjektplanen skal inneholde en detaljert tidsplan for de første 6-12 måneder og i tillegg en risikoanalyse der kritiske punkter i prosjektet identifiseres, samt en skisse til alternativ plan dersom disse punktene ikke forløper som planlagt.

Oppstartsmøter og onboarding brukes ved flere institutter som et viktig tiltak for å bli kjent med kandidaten og for å gi kandidaten god informasjon om retningslinjer, rettigheter og kontaktpunkter for en trygg og positiv start ved instituttet og i fagmiljøet.

Institutt for geovitenskap jobber for å skape et inkluderende forskningsmiljø og arrangerer blant annet ph.d.-seminar, skrivekurs og regelmessige seminarer med faglige presentasjoner der doktorgradsstudentene er sterkt involvert. Ved Kjemisk institutt samles kandidatene med jevne mellomrom til heldagsseminarer utenfor instituttet hvor karriereplanlegging og veiledning står på dagsorden, gjerne med eksterne foredragsholdere til inspirasjon og som gode rollemodeller.

Viktigheten av sosiale arenaer for kandidatene blir trukket frem av flere. Et eksempel på dette er Institutt for informatikk, hvor stipendiatene selv har tatt initiativ til et «ICT PhD Forum», med

regelmessige treff med faglige foredrag og sosialt samvær. Alle ph.d.-kandidatene blir ukentlig invitert til nylig oppstartet «Friday coffee break» til sosial samling på tvers av faggruppene.

Disputaser

I 2022 var det 54 disputaser ved fakultetet. Dette er en klar nedgang.

Disputaser de siste årene: 83 i 2021, 75 i 2020, 69 i 2019, 80 i 2018, 72 i 2017, 59 i 2016.

I koronaårene 2020 og 2021 var det et høyt antall avlagte doktorgrader ved MN. Kandidater som var i skrivefasen, ble ikke veldig sterkt påvirket av pandemien og digitale disputaser fungerte bra.

Den tydelige nedgangen i antall avlagte doktorgrader ved MN er nærliggende å forklare med problemer og forsinkelser i forbindelse med pandemien. Dette blir også bekreftet i instituttens ph.d.-utdanningsmeldinger. I koronaårene hadde mange ph.d.-kandidater problemer med datainnsamlingen og praktisk gjennomføring av forskningsprosjektet. Planlagte utenlandsreiser, bl.a. viktig feltarbeid, var ikke mulig å gjennomføre. Det førte til forsinkelser i forhold til plan og veldig mange måtte i sluttfasen søke om forlengelse av stipendiatperioden grunnet korona.

Instituttene forventer av denne grunnen flere disputaser i 2023 og 2024.

Underkjenning og mindre omarbeiding

I 2022 var det 2 kandidater som fikk avhandlingen underkjent, mot én kandidat i 2021 og ingen i 2020. Den ene kandidaten fikk underkjenningen etter at avhandlingen var levert i revidert form etter mindre omarbeiding.

Det var 5 innstillinger med mindre omarbeiding i 2022, mot 5 i 2021, og 4 i 2020. Fire omarbeidede avhandlinger har blitt godkjent, tre av kandidatene har disputert i 2022, den fjerde disputerer våren 2023, den siste ble som nevnt underkjent.

Fakultetet vurderer at disse tallene er på et akseptabelt nivå, og ser ikke behov for egne tiltak.

Frafall

Andelen ph.d.-kandidater som har gjennomført etter 6 år er 79,52 % i 2022. Tidligere tall er 80,25 % i 2021, 79,10 % i 2020 og 69,79 % i 2019. Gjennomføringsprosenten ligger høyt også sammenlignet med de andre fakultetene. Fakultetet er tilfreds med så stabil og høy gjennomføring, men vil fortsette arbeidet for å øke andelen fullførte doktorgrader ytterligere.

Det ble registrert 4 avbrutte avtaler våren 2022, mot 14 vår 2021, 6 vår 2020 og 8 vår 2019. Frem til 2022 jobbet instituttene systematisk med å kontakte og skrive ut kandidater som ikke lenger er aktive. Samtidig ønsker instituttene å opprettholde kontakt med «gamle» kandidater der de ser at det er mulighet for at ph.d.-graden kan fullføres.

Erfaringen tilsier at frafall har to hovedforklaringer, sykdom og mistet motivasjon på den ene siden, og på den andre siden at kandidaten har begynt i arbeid etter endt stipendperiode før avhandlingen er ferdig. Flere institutter har derfor innført rutiner for å enda tettere følge opp kandidatene som er innenfor normert tid, da det er vanskeligere å fullføre graden etter at stipendiatperioden er utgått.

Kandidatenes bidrag til forskningen ved fakultetet

Strategiske vurderinger ved ansettelse og opptak. Hvordan kandidatene utfyller eksisterende forskningsfelt. Graden av nyskapende forskning

Fakultetets kandidater finansieres mest gjennom rammefinansierte UiB-stipendiater, ved midler fra UiBs strategiske satsinger, eller gjennom eksternt finansierte prosjekt, i hovedsak NFR-prosjekter.

Kandidatene ansettes som regel i instituttens faggrupper i prosjekter som er del av instituttens strategiske forskningsinnsatsninger. Mange er innenfor fagfelt som matcher UiBs strategiske satsingsområder, innen områdene klima og energiomstilling, marin forskning og globale samfunnsutfordringer.

De rammefinansierte stipendiatstillingene blir ofte brukt i prosjekter av strategisk betydning bl.a. som in-kind til eksternt finansierte prosjekt, og iblant som startpakke til nyansatte. Dette bidrar til å øke forsknings- og undervisningskapasitet. Det er viktig at utlysningstekstene for stipendiatstillinger er tydelig på hvilke faglige kunnskaper og ferdigheter som forventes av søkeren for å utfylle faggruppens forskningsfelt, og for å raskt kunne bli en ressursperson for forskningsgruppen. Enkelte institutter har innført egne tiltak for økt rekruttering av norsktalende ph.d.-kandidater, spesielt for å øke undervisningsstøtten på begynneremner og fordi det blir ansett som et viktig samfunnsoppdrag å øke andelen kandidater som kjenner norske forhold godt innenfor ulike fagfelt.

Instituttene rapporterer at ph.d.-kandidatene bidrar i høy grad til nyskapende forskning.

I tillegg til interne kandidater som er ramme- eller prosjektfinansierte kommer et betydelig antall eksterne kandidater med veileder på instituttene, men der kandidaten er ansatt og finansiert av aktører i instituttsektoren, offentlige institusjoner eller det private næringslivet. De eksterne aktørene har lange og tette forskningssamarbeid med instituttene. Det eksterne samarbeidet bidrar til nytt og spennende faglig samarbeid og gir ofte tilgang til ulike typer forskningsdata. Det blir påpekt at det kan være en utfordring å integrere eksterne kandidater i instituttmiljøet, noe som man prøver å møte med tiltak som oppfølgingsamtaler og invitasjoner til faglige og sosiale samlinger.

Fakultetets systematiske kvalitetsarbeid

Oppfølging av framdriftsrapporter

Framdriftsrapportene gir et godt bilde av status for ph.d.-prosjektene inkludert hvor langt kandidaten har kommet med skriving av avhandlingen. Fakultetets doktorgradsavhandlinger er i all hovedsak i form av artikkelsamling. Ph.d.-programstyret har årlig en sak i programstyret med oppsummering av framdriftsrapportene fra instituttene, hvor hovedfunn og eventuelle overordnede problemstillinger blir tatt opp. Ved instituttene er det forskerutdanningsutvalget, ofte leder av utvalget og ph.d.-koordinator, som går gjennom framdriftsrapportene for å se om noen kandidater ønsker samtale eller om det er stor ulikhet i tilbakemeldinger fra kandidat og veileder. Instituttleder kobles på dersom det rapporteres om større problemer som krever oppfølging.

For å tidlig fange opp mulige problemer, bruker instituttene både medarbeidersamtaler og mentorer i tillegg til framdriftsrapportene.

Midtveisevaluering

Midtveisevaluering oppleves som godt etablert del av forskerutdanningen. Den er et veldig nyttig verktøy for FU-utvalgene for å få oversikt over status og framdrift for ph.d.-prosjektene og for å avdekke behov for oppfølging av kandidat og/eller veileder. Kandidatene er generelt positive til midtveisevalueringen og setter pris på muligheten for å få konstruktiv tilbakemelding på prosjektet fra både komiteen og tilhørere.

Programbeskrivelsen ved fakultetet inneholder en detaljert beskrivelse av hvordan midtveisevaluering skal gjennomføres, og hvordan manglende progresjon skal følges opp. Flere institutter har gått enda lengre enn fakultetets rutinebeskrivelse og krever at både kandidat og veileder leverer en rapport i forkant av presentasjonen. I rapporten skal det redegjøres for blant annet framdriften, pliktarbeid, status for opplæringsdel og skriving, veiledningsforhold, administrativ støtte, utfordringer, mm.

Gjennomføring av medarbeider- eller oppfølgingsamtaler

Fakultetet har hatt en sak i programstyret om obligatoriske medarbeidersamtaler for ansatte kandidater og tilbud om oppfølgingsamtale for eksterne kandidater. Flere institutter har meldt inn at de er godt i gang med oppfølgingsamtaler for eksterne kandidater, og programstyret vil også i 2023 følge opp implementeringen av dette tilbudet.

På noen institutter har instituttleder gjennomført medarbeidersamtale med kandidatene, mens på andre institutt er ansvaret for medarbeidersamtaler delegert til faggrupeledere. Ved institutt for

informatikk får de interne kandidatene tildelt en mentor fra en annen forskningsgruppe, og blir innkalt til en årlig samtale som følger instruksene for medarbeidersamtale. Det er ellers lav terskel for å kontakte mentor ved behov. Matematisk institutt har jobbet med rutiner for et mer systematisk mottak av kandidater gjennom instituttleder og administrasjonsleder (onboarding) samt rutiner for medarbeidersamtaler hvor FU-utvalget står for gjennomføringen.

Opplæringsdelen

Evaluering av rammene og emneporteføljen

Fakultetet vedtok i 2021 endret krav til opplæringsdelen, slik at det kan inngå maks 10 studiepoeng med emner på masternivå. Øvrige emner eller elementer som skal inngå må være på ph.d.-nivå. Instituttene har i 2022 jobbet med å opprette såkalte «heisemner», dvs. emner basert på eksisterende masteremner med tilleggskrav eller tilleggs-elementer på ph.d.-nivå, og har samlet de første erfaringene med den nye ordningen.

Instituttene som allerede har innført og tatt i bruk slike heisemner sier at innføringen har gått greit, og at ordningen er akseptert og positivt mottatt av instituttets emneansvarlige og ph.d.-kandidater. Ph.d.-komponenten i heisemnene oppleves av ph.d.-kandidatene som lærerikt og meningsfullt. Ordningen innebærer imidlertid en ekstra administrativ arbeidsbelastning med uklare rutiner og tekniske utfordringer. Dette vil fakultetet jobbe videre med for å få løst i 2023.

Instituttene melder at kandidatene ellers har et godt og bredt tilbud av doktorgradsemner å velge mellom, både gjennom forskerskoler, forskerkurs i inn- og utland og gjennom spesialpensum tilpasset kandidatens behov og prosjekt.

I Ph.d.-programstyret skal det i 2023/24 legges opp til en evaluering av rammene og emneportefølje.

Emneevalueringer

Programstyret vedtok i 2022 at retningslinjene for kvalitetssikring legges tettest mulig opp mot rutineene for emner på bachelor- og masternivå. Fakultetet finner det ikke hensiktsmessig å ha ulike rutiner på ulike nivå, og egenvurdering og evaluering av emner på ph.d.-nivå bør følge samme frister som andre emner. Heisemner skal ha evaluering og egenvurdering sammen med det tilhørende masteremnet, og eierinstituttet er ansvarlig for å gjennomføre studentevaluering, egenvurdering og emneevaluering.

Fakultetet vil ta initiativ for at det gjennomføres en evaluering av MNF990 i høst 2023.

Programevaluering

Programstyret har vedtatt at ph.d.-programmet skal gjennomføre programevaluering i 2024. Arbeidet med å forberede en programevaluering begynner høsten 2023.

Veilederopplæring

Fakultetets tilbud om veilederopplæring og erfaringer med tilbud om opplæring

Instituttene rapporterer at det nettbaserte veilederkurset, som er utviklet av FIA og tilpasset ved fakultetet, i kombinasjon med emnet *UPED691 Becoming a Supervisor: Community, Expertise, Dialogue* er et bra tilbud til veilederne. Det nettbaserte veilederkurset er obligatorisk for alle interne og eksterne medlemmer av ph.d.-veiledningskomiteer ved MN, mens UPED-emnet gis en sterk anbefaling til nye faglige ansatte å ta.

Veiledning handler også om veiledning som prosess, etiske aspekter ved veiledning, rolleforståelse, samhandling og maktrelasjonen mellom veileder og kandidat og ph.d.-veiledere oppfordres derfor også å ta kurset *UPED694: Ph.d.-veiledning*. Det er et problem at UPED694 kun tilbys på norsk, og fakultetet ønsker at Program for universitetspedagogikk lager og tilbyr en engelskspråklig versjon for våre mange engelskspråklige vitenskapelige ansatte.

Utover dette har instituttene eller fakultetet ikke noe organisert veilederopplæring. Matematisk institutt satser på peer-training ved å sørge for at mindre erfarne og erfarne veiledere settes sammen i veiledningskomiteene. Andre institutter har planer om instituttseminarer med veiledning som tema.

Planer for 2023

- Videreutvikle og forenkle administrasjon av heisemner
- Evaluering av MNF990 Vitenskapsteori med etikk
- Videreutvikle MN sine nettsider om forskerutdanning og phd-veiledning og gjøre dem bedre kjent gjennom blant annet det digitale veilederkurset og «Letter of acceptance»
- Forberedelser for programevaluering som etter planen skal gjennomføres 2024

Ph.d.-utdanningsmelding 2022 – Det medisinske fakultet

Overordnet

I 2022 utarbeidet Det medisinske fakultet (MED) [ny strategiplan \(handlingsplan\) for forskerutdanningen for 2022-2025](#). Fakultetet skal utdanne selvstendige, nysgjerrige og kritisk tenkende doktorgradskandidater som utøver forskning av høy kvalitet, som fører vitenskapen og samfunnet videre. Dette skal oppnås gjennom fokus på rekruttering, kvalitet i forskning, akademisk utvikling, karriereutvikling, mobilitet og praktisk anvendelse av forskningsresultater for å løse samfunnsutfordringer. Strategiplanen ble vedtatt i Fakultetsstyret i januar 2023.

Oppfølging av foregående års ph.d.-utdanningsmelding og eventuelle tiltak som har blitt gjennomført

Det er ikke lenger like aktuelt med tett oppfølging av koronapandemiens påvirkning på kandidatene. MED har imidlertid fått noen tilbakemeldinger fra institutt om at koronapandemien fortsatt har innvirkning på fremdriften til kandidater. Instituttene er i tett kontakt med kandidatene og følger dem godt opp, men fakultetet har gjennom 2022 ikke hatt systematisk oppfølging av pandemisituasjonen, som i 2021.

MED har i 2022 gjort et omfattende arbeid for å styrke kvaliteten i forskerutdanningen, både som oppfølging fra 2021 og nye tiltak. Vi vil omtale dette under punktet om oppfølging av programevaluering, da systematisering av tiltakene er gjort i lys av sluttrapporten fra evalueringskomiteen.

Opptak, gjennomføring, disputaser, underkjenninger, mindre omarbeiding og frafall – beskrivelse av situasjonen og eventuelle tiltak for å forbedre disse parameterne

I 2022 tok fakultetet opp 109 nye kandidater. Opptakene fordelte seg slik: 32 ved Institutt for global helse og samfunnsmedisin, 37 ved Klinisk institutt 2, 25 ved Klinisk institutt 1, 6 ved Institutt for biomedisin og 9 ved Institutt for klinisk odontologi. Dette er en stigning fra 2021 da vi tok opp 96 nye kandidater og 2020 da vi tok opp 91 kandidater.

Totalt ble det avlagt 99 doktorgrader ved fakultetet med følgende fordeling: 15 ved Institutt for global helse og samfunnsmedisin, 40 ved Klinisk institutt 2, 29 ved Klinisk institutt 1, 10 ved Institutt for biomedisin og 5 ved Institutt for klinisk odontologi. Dette er økning fra 2021 da det ble avlagt 95 doktorgrader ved fakultetet.

Antall kandidater som disputerte innen 6 år ved utgangen av 2022 (startår 2016) var 76, tilsvarende 70% (n=108). Tilsvarende tall for startår 2015 ved utgangen av 2021 (n=92) var 61 stk/66%. For opptaksårene 2014 og 2013 var tallene hhv ca 81 og 74%.¹ Fakultet hadde et toppår i 2020 med 113 avlagte disputaser og det er sannsynlig at bidraget også kommer fra kandidater som ble ferdig etter 6 år med oppstart i 2014. Det er imidlertid noe vanskelig å identifisere årsaker til prosentvise fluktuasjoner fra år til år. Endringer som følge av pandemien kan forklare noe.

For disputerte i 2022 viser en sammenligning av gjennomsnittlig gjennomstrømning at NFR-finansierte kandidater hadde lengst gjennomsnittlig både brutto- og nettotid, hhv 5,4 og 4,1 år (tabell 1). Forventet prosjektperiode er 3 år. Egenfinansierte kandidater med forventet prosjektperiode på 4 år, inklusiv et pliktår, har kortest gjennomsnittlig gjennomstrømningstid. *Andre finansieringskilder* inkluderer klinikere som tar doktorgrad parallelt med stilling som praktiserende lege i sykehuset. Ut fra tallene for 2022, ser det ikke ut til at kandidatene med delt stilling med klinisk praksis bruker lengre tid på doktorgraden (nettotid) enn egenfinansierte stipendiater. MED er interessert i å undersøke nærmere hva som faktisk er årsaken til at kandidater ikke blir ferdige innen sin opprinnelige, lønnet ph.d.-periode og vil undersøke muligheter for et samarbeid med HR om dette.

Brutto	Andre	Egen	NFR
	4,9	4,5	5,4
Netto	Andre	Egen	NFR
	3,5	3,4	4,1

Totalt fikk 12 avhandlinger anbefaling om mindre omarbeiding. Dette er en økning fra 9 i 2021. Det var én underkjenning. Ordningen med mindre omarbeiding fører til færre underkjenninger. Men vi ser at årsaken til

¹ [DBH - Andelen ph.d.-kandidater som gjennomfører innen seks år: Oversikt - Tableau Server \(uhad.no\)](#)

² [Workbook: DBH - Avlagte doktorgrader og tidsbruk \(uhad.no\)](#)

mindre omarbeiding ofte skyldes svakheter knyttet til kappen. For å styrke kompetanse blant veiledere om de faglige kravene til kappen, var dette tema på fakultetets heldagsseminar for veiledere 21. april 2023.

Under dialogmøtet med sentral ledelse i november 2022 kom det frem at UiB vil se på en helhetlig praksis for gjennomføring av disputaser og saken om *Digital og hybrid disputas vs. høytidelig tradisjon* ble drøftet i sentralt FU i mars 2023.

Fakultetet har hatt både fysiske, heldigitale og hybride disputaser, i tillegg til strømming. MED utarbeider nå retningslinjer for bruk av hybride og heldigitale disputaser. Hybride i tilfeller hvor opponenter av økonomiske eller bærekraftshensyn ikke reiser til Bergen og heldigitale i tilfeller hvor kandidaten befinner seg i utlandet og er forhindret fra å disputere fysisk på UiB av økonomiske eller geopolitiske årsaker. Ved MED oppfordrer vi instituttene til mest mulig fysisk disputas, men åpner opp for unntak for digitalt format etter søknad og begrunnelse.

Kandidatenes bidrag til forskningen ved fakultetet

- Strategiske vurderinger som gjøres ved ansettelse og opptak av kandidater og hvordan kandidatene utfyller allerede eksisterende forskningsfelt

Det poengteres fra instituttene at kandidatene bidrar vesentlig til forskningen i sine respektive fagfelt, er i forskningsfronten og bidrar til fremdrift og anerkjennelse for forskningen ved instituttet.

Strategiske vurderinger ved ansettelse og opptak av kandidater gjøres på instituttene i lys av instituttets forskningsstrategi og strategiske vurderinger i forskningsgruppene.

Forskerlinjestudenter er også en viktig kilde til rekruttering av unge, dyktige kandidater til forskerutdanningen. Innen fagområdet ernæring rekrutteres ph.d.-kandidater særlig gjennom masterprogrammene.

Det er tidvis utfordrende å rekruttere etablerte medisinere til ph.d.-prosjekter, som skal balansere fordeling av tid til forskning og arbeid i klinikk.

- Graden av nyskapende forskning

Kandidatene bidrar til nyskapende forskning. Innovasjon er et satsingsområde på fakultetet i nært samarbeid med Eitri-inkubatoren. Kandidater med innovasjonsrettede prosjekter kan få kontorplass og lab i Eitri. I 2022 ble den første disputasen for en ph.d.-kandidat med deler av pliktarbeidet spesielt knyttet til innovasjonsfeltet gjennomført. Vi har også oppmuntret kandidater til å ta kurs i *Design Thinking* i samarbeid med MatNat. To kandidater meldte seg sin interesse til INNOV201 *Innovasjon ved designtenkning* til kurset høsten 2022 utenom opplæringsdelen. Fakultetet vil jobbe videre med kobling av ph.d.- og innovasjonsfeltet. Blant annet omfatter den nye strategiplanen for forskerutdanning en visjon om at *forskerutdanningen skal bidra til nyskaping og motivere til entreprenørskap* med sju tilhørende tiltak. I utkastet til den nye strategiplanen for innovasjon kobles innovasjon og ph.d.-utdanning i målområdet *Kultur for innovasjon* gjennom tiltaket *Stimulere til diskusjon rundt innovasjonspotensiale i doktordisputas-presentasjonen*. Fakultetet vil oppmuntre til søkelys på innovasjon i ph.d.-prosjekter i tiden som kommer.

Fakultetets systematiske kvalitetsarbeid

- Oppfølging av framdriftsrapporter

Framdriftsrapporteringen var gjennomført som planlagt. I 2021 la fakultetet inn spørsmål knyttet til deltakelse i forskerskolene og i 2022 fulgte fakultetet opp med innføring av samordnet registrering av deltagelse i forskerskolene. Instituttene kaller inn kandidater og veiledere som ber om oppfølging til et møte. Det kan også gjelde store forskjeller mellom kandidat og veilederes besvarelse, eller andre forhold som gjør at instituttet finner det hensiktsmessig å følge opp. Oppfølgingen er stort sett gjennomført av ph.d.-koordinator. Instituttledelsen blir involvert i tilfeller som krever ytterligere oppfølging. Tiltak kan være justering av prosjekt, bytte av veileder eller endring av veiledergruppe.

Fakultetet har årlige dialogmøter med alle instituttene om overordnede spørsmål knyttet til ph.d.-utdanningsmeldingen, framdriftsrapportene, utviklingsprosjekter og konkret oppfølging av enkeltkandidater. De årlige dialogmøtene er en viktig arena for tilbakemeldinger og drøftinger mellom institutt og fakultet. Det er til dels ulike utfordringer på de forskjellige instituttene ettersom de har svært ulikt omfang på forskerutdanningen. Derfor er det viktig å ha god og kontinuerlig dialog med instituttene.

MED holder også kontakt med Forskningsavdelingen ved Stavanger Universitetssykehus (SUS) hvor fakultetet har rundt 40 kandidater med veileder fra MED. I november 2022 var fakultetet på dagsbesøk til SUS og gjennomførte samtaler med forskningsledelsen i tillegg til å arrangere et veilederseminar for ca. 20 SUS-

veiledere. Temaene var knyttet til forskningsetikk i et veilederperspektiv (Kristine Bærøe) og bevissthet rundt veiledningsstil i møte med den enkelte kandidat (Jan Fredrik Hovden).

- Midtveisevaluering

Alle ph.d.-kandidater ved Det medisinske fakultet skal gjennomføre midtveisevaluering omtrent halvveis i sin avtaleperiode. Målet er å hjelpe kandidaten og veileder til å vurdere om kandidaten er i rute i henhold til oppsatt plan. Oppfølging etter midtveisevaluering tilpasses behovet til hver enkelt kandidat i regi av instituttet.

- Gjennomføring av medarbeider- eller oppfølgingssamtaler

Instituttene holder oppstartsamtaler for en god integrering på instituttet. Kandidatene følges opp med medarbeidersamtaler og oppfølgingssamtaler etter initiativ fra kandidatene, eller som følge av fremdriftsrapportering eller midtveisevaluering. Alle ansatte stipendiater skal ha medarbeidersamtale og alle eksterne kandidater skal ha tilbud om oppfølgingssamtale. Dette er ressurskrevende, spesielt for institutter med mange kandidater. Medarbeidersamtaler er ofte delegert til forskergruppeleder og Programutvalget for forskerutdanning understreker at disse samtalene ikke er delegert til veileder. Ph.d.-koordinator er som regel førstelinjetjeneste for stipendiater som ønsker en samtale eller annen type oppfølging.

- Opplæringsdelen

Den obligatoriske delen av opplæringen består av Grunnkurs i medisinsk og helsefaglig forskning (MEDMET900), midtveisevaluering, formidling, og opplæring i bruk av forsøksdyr i medisinsk forskning der det er aktuelt. I den valgfrie delen tar kandidatene UiB-emner eller emner fra andre universiteter. Fakultetet har 53 ph.d.-emner og noen er knyttet til og håndtert gjennom forskerskoler ved instituttene og noen er administrert på fakultetet. Fakultetet er også medlem i NorDoc-samarbeidet og bidrar med ph.d.-emner til NorDoc emnedatabase. Kandidater ved alle de nordiske samarbeidsuniversitetene har lik tilgang til å ta emner som finnes i databasen.

Fakultetet vil berømme den årlige karrieredagen for ph.d.-kandidater og postdoktorer som arrangeres av ph.d.-koordinatorene på instituttene. [Karrieredagen, som ble arrangert 19.10.22](#), er et stort løft med inviterte foredragsholdere og workshops for å gi kandidatene god ballast til videre karriereplanlegging. Det deltok ca 65 kandidater på arrangementet hvor ett av innleggene ble holdt av UiBs psykolog Andreas Hillestad Schei om mestring og psykisk helse under ph.d.-perioden.

I tillegg arrangerte MED 19.9 et halvdags oppstartseminar for nye kandidater med grunnleggende informasjon om ph.d.-utdanningens form og innhold. Det møtte rundt 50 kandidater. Vi ser for oss å gjenta arrangementet i 2023.

- Emneevalueringer

Årlige egenvurderinger skal kort beskrive undervisningsopplegget for emnet. Emneansvarlig skal gjennomføre egenvurderingen og følge opp resultatene. Faste ph.d.-emner skal evalueres minst hvert tredje år eller etter hver tredje gang emnet er gjennomført. Programutvalget for forskerutdanningen godkjente våren 2022 en tidsplan for emneevaluering. Arbeidet startet høst 2022 med evaluering av seks emner og forsetter vår 2023 med evaluering av seks nye emner.

Oppfølging av ekstern programevaluering

I desember 2021 ble en ekstern komite oppnevnt for å evaluere ph.d.-utdanningsprogrammet ved MED. Komiteen fikk i oppgave å gi råd om forbedringsområder, spesielt med hensyn til fullføringsgrad og programmets generelle kvalitet. På bakgrunn anbefalinger i evalueringsrapporten har fakultetet utarbeidet en oppfølgingsplan og startet oppfølgingen av flere punkter i 2022.

- Implementering av mer etikk og vitenskapsteori i ph.d.-utdanningsplanen

I 2022 ble professor Kristine Bærøe (IGS) ansatt som ny emneansvarlig for grunnkurset MEDMET900. Bærøes spesialfelt er forskningsetikk, medisinsk etikk og bioetikk og hun har utarbeidet en opptrappingsplan for utvidelse av etikk- og vitenskapsteorikomponenten i 2023 og 2024. Dette er et kvalitetsløft som sikrer andelen etikk og vitenskapsteori i den obligatoriske delen av opplæringsdelen til ph.d.-studiet i tråd med ph.d.-forskriften.

- Inkludere EDI og SDG i ph.d.-programmet

EDI - *Equality, Diversity and Inclusion* er verdier fakultetet ønsker å ta med i alle deler av ph.d.-programmet. MED vurderer mulighetene for å få temaene sterkere frem i opplæringsdelen gjennom grunnkurset MEDMET900 og som e-læringsmodul på nettsidene.

Dette innsatsområdet er også reflektert i den nye strategiplanen for forskerutdanning hvor fakultetet har lagt vekt på at kandidater fra alle samfunnslag skal føle seg verdsatt. Forskerutdanningen skal ivareta likeverd, mangfold og inkludering (kjønn, etnisk bakgrunn, alder og funksjonsevne). Fakultetet sørger nå for at ph.d.-kandidater er representert i alle relevante råd og utvalg.

MED er glad for at fakultetets innspill til revisjon av ph.d.-forskriften i 2022 om at begge kjønn skal være representert blant opponentene nå er inkludert i forskriften. Det bidrar til å styrke posisjonen til det underrepresenterte kjønn, ofte kvinner, i meritterende akademisk opponentarbeid, noe vi ser som et viktig virkemiddel for å fremme like vilkår for utvikling av en sterk akademisk karriere.

MED ser også etter muligheter for å inkludere temaet *Sustainable Development Goals* i ph.d.-programmet. Bærekraftselementet inkluderes nå også i MEDMET900 hvor kandidatene skal reflektere over forskningsprosjektet med tanke på bærekraft. Deler av denne refleksjonen kan kandidatene inkludere som en del av kappen.

MED arrangerte fysisk NorDoc-konferanse for ph.d.-kandidater fra medisinske fakulteter i nordiske land. Emnet for konferansen var Bærekraftig Helse, med 110 deltakere og høyt renommerte nasjonale og internasjonale foredragsholdere. Konferansen var finansiert av NFR.

- Introdusere *onboarding* innen tre måneder etter oppstart og samordning av pliktarbeidet for UiB-stipendiater ved MED

Onboarding er en helhetlig mottaksprosess av nye kandidater med formål om å innlemme kandidaten best mulig på instituttet og i forskningsmiljøet. *Onboarding* ivaretas ofte gjennom et helhetlig HR-arbeid. Likevel har *onboarding* vært et tema i forskerutdanningsadministrasjonen i 2022 gjennom et større arbeid knyttet til samordning av pliktarbeidet for 4-årige UiB-stipendiater ved MED. Innspill til spørsmål til revidert kandidatundersøkelse og til den nye alumniundersøkelsen, som er beskrevet under, må også sees i sammenheng med fakultets helhetlige arbeid på dette feltet.

Fakultetet har i 2022 jobbet aktivt for å bedre rammene rundt pliktarbeidet, både med tanke på karrierefremmende innhold og forutsigbarhet for kandidater og institutt. I regi av visedekanen for forskerutdanning ble det nedsatt en arbeidsgruppe som, på bakgrunn av gitt mandat, utarbeidet en rapport som omhandlet fire tematiske områder knyttet til pliktarbeidet; 1) undervisning 2) administrasjonsarbeid, 3) omfang og 4) implementering, som også inkluderte en utredning om hvordan pliktarbeidet kan fases inn i *onboardings*prosessen. Denne delen av mandatet var basert på anbefalingene fra ekstern programevaluering.

I oktober 2022 sendte MED et omfattende høringsinnspill til FIAs høring om revisjon av spørsmål til kandidatundersøkelsen og til den nye alumniundersøkelsen. Fakultetet er glad for at flere av innspillene er tatt med. Vi håper på god svarprosent, som kan gi verdifull informasjon til bruk i det videre arbeidet for god gjennomføring av pliktarbeidet.

- Økt veilederkompetanse

Fakultetet har også hatt stort søkelys på å styrke veilederkompetansen og kvaliteten i veiledningen gjennom målrettet veilederopplæring.

En viktig kilde til kunnskap er alumnens erfaring med veiledere, veiledning og veilederstil. Vi håper også at god svarprosent på kandidat- og alumniundersøkelsen kan gi oss verdifull informasjon til bruk i det videre arbeidet for å styrke veilederkompetansen og kvalitetssikre veiledningssituasjonen. Det medisinske fakultet har arrangert veilederlunsj for ph.d.-veiledere med aktuelle tema og faglig påfyll. Fakultetet har fokus på å invitere foredragsholdere fra de andre fakultetene for å øke tverrfakultært samarbeid. Vi er glade for at veilederne melder tilbake at de er svært fornøyde med tilbudet om veilederopplæring. Fakultetet har nedsatt en arbeidsgruppe som skal revidere det obligatoriske veilederkurset. Revidert kurs skal settes i verk i januar 2024.

Ph.d.-utdanningsmelding 2022 for Det psykologiske fakultet

Det psykologiske fakultet har om lag 110 ph.d.-kandidatar, og har dei siste fem åra hatt gjennomsnittleg 18,4 disputasar i året. Kring halvta av ph.d.-kandidatane er eksternfinansierte, og har arbeidsplass andre stadar enn ved UiB. Stipendiatane ved fakultetet har sitt eige stipendiatutval (*psykSTIP*), som aktivt arbeider for å fremja interessene til både interne og eksterne ph.d.-kandidatar. Alle ph.d.-kandidatane er knytt til 4 ulike forskarskular. Fakultetet organiserer tre av forskarskulane: *International Graduate School in Interdisciplinary Neuroscience (IGSIN)*, *Graduate School of Human Interaction and Growth (GHIG)*, og *Graduate School of Clinical and Developmental Psychology (CDP)*. I tillegg koordinerer fakultetet den regionale forskarskulen *Western Norway Graduate School of Educational Research II (WNGER II)*, som vart oppretta i 2018.

Oppfølging av førre års ph.d.-utdanningsmelding og eventuelle tiltak

Aktivitetar i ph.d.-utdanninga ved fakultetet kom i 2022 omlag attende på same nivå som før pandemien. Opptakstal og disputastal auka monaleg, og kursaktiviteten i forskarskulane er stor. Fakultetet har i 2022 utarbeida malar for eigenvurderingar og emneevalueringar. Desse er sendt forskarskulane, og fleire av forskarskulane tok desse i bruk i løpet av året. Emneevalueringar er gjort obligatoriske for alle ph.d.-kurs frå 2023. Fakultetet og programstyret utarbeidar no planar for samlede evalueringsordningar i ph.d.-programmet. Fakultetet sitt obligatoriske kurs er revidert i samband med at ein ny stillingsressurs for vitenskapsteori er på plass, og det omfattande kurset fekk gode evalueringar også dette året. Fakultetsstyret vedtok i september 2022 ei justering av utvalsstrukturen på forskningssida, der det i tillegg til FFU vart oppretta eit eige ph.d.-programstyre for å møta behovet for eit eige forum med auka fokus på forskarutdanningsspørsmål og koordinering mellom forskarskulane. Vidareføring av professor II-stillingar i ph.d.-utdanninga, organisering av rettleiaropplæring og evalueringar av opplæringsdelen og ph.d.-programmet vert særleg viktige saker for programutvalet framover.

Opptak, gjennomstrøyming, disputasar, underkjenningar, mindre omarbeidingar og fråfall – skildring av situasjonen og eventuelle tiltak for å betra desse parametrane

Fakultetet tok opp heile 27 nye kandidatar til ph.d.-utdanninga i 2022, opp frå 23 nye kandidatar i 2021. Berre 4 av dei som vart tekne opp i 2022 har ekstern arbeidsgjevar. Dette er færre enn vanleg, og skuldast truleg i stor grad mange tilsetjingar i universitetsstipendiatstillingar gjennom året, samt auka tilslag på eksterne forskingsmidlar i 2022, der ph.d.-kandidatane vert tilsett ved universitetet. Når det gjeld gjennomføring i ph.d.-utdanninga syner UiB sine kontrollrapportar at kandidatane som disputerte i vårsemesteret 2022 i gjennomsnitt brukte 3,2 år før dei disputerte (nettotid, dvs. permisjonar m.m. er trekt frå). Kandidatar som disputerte i haustsemesteret brukte 3,3 år. Dette er gode tal, men det er også små tal. Ser vi på fullføringsprosent etter 6 år i ph.d.-utdanninga ligg denne i 2022 på 55,56 %. Dette er diverre ein stor nedgang frå 2021 (86,67 %), men også her kan små tal gje store utslag og fakultetet meiner 6-års målet heller ikkje er det beste – m.a. ut frå at kandidatar på deltid fort hamnar utanfor, dobbelkompetanseutdanning er eit 7-årig utdanningsløp og at permisjonar er å forventa i livsfasen for denne gruppa. Fakultetet er alt i alt nøgd med gjennomstrøyminga av kandidatar i ph.d.-programmet, og meiner at tiltak som minimum to rettleiarar, obligatorisk forskarskuletilknytning, midtvegsevaluering og grundig handsaming av framdriftsrapporteringa medverkar til at kandidatane fullfører.

I alt disputerte 24 kandidatar i 2022. Dette er ein solid auke frå 19 året før, og heng truleg saman med koronapandemien – vi såg ein dupp i talet på disputasar i 2020, før tala så gjekk oppover att. Fakultetet hadde ingen underkjenningar i løpet av 2022. Når det gjeld mindre omarbeidingar etter §11.4 i ph.d.-forskrifta, hadde fakultetet 2 slike og begge vart godkjente.

Når det gjeld fråfall i ph.d.-utdanninga var det ingen som slutta i ph.d.-utdanninga ved fakultetet i 2022, men 1 lengeverande kandidat vart skriven ut. Etter eit uvanleg høgt fråfall i 2021, verkar fakultetet no å vera attende på normalen også her.

Når det gjeld opptak, gjennomføring, disputasar, underkjenningar og fråfall ser fakultetet det framleis slik at det er eit felles ansvar for fagmiljø, rettleiarar og administrasjon å gje ph.d.-kandidatane aktiv oppfølging i heile utdanningsløpet. Semesterregistrering, framdriftsrapportering og midtvegsevaluering er alle nyttige målepunkt for å kartleggja status for dei einskilde ph.d.-kandidatane. Fakultetet har lenge samarbeidd med forskarskulane om å gjera midtvegsevaluering til ein viktig arena for å kvalitetssikra ph.d.-kandidatane sitt individuelle arbeid, og dei seinaste åra har fakultetet også mobilisert institutt og forskarskular ekstra gjennom forpliktande oppfølging av den årlege framdriftsrapporteringa i ph.d.-utdanninga. Institutta gjennomfører også medarbeidarsamtalar med tilsette ph.d.-kandidatar, og fakultetet har i 2022 også delegert ansvar for tilbod om oppfølgingssamtalar for eksternt tilsette ph.d.-kandidatar til forskarskulane. Dette vil truleg gje enno betre oppfølging av ph.d.-kandidatane framover. Gjennomføring i ph.d.-utdanninga styrkast av at kandidatane kjenner seg inkluderte, og at dei opplever både sosialt og fagleg fellesskap. Felles aktivitetar på tvers av forskingsprosjekt og fagmiljø er viktige, og her er kandidatforeninga psykSTIP, den obligatoriske stipendiatsamlinga og samlingar i regi av forskarskulane døme på gode tiltak, i tråd med UiB sin *Handlingsplan for ph.d.-utdanninga*.

Ph.d.-kandidatane sine bidrag til forskinga ved fakultetet

Alle ph.d.-kandidatar ved Det psykologiske fakultet skal knytast til forskingsgrupper (og forskarskular) ved fakultetet gjennom sin hovudrettleiar. Dette er viktig for å integrera og inkludera kandidatane i fagmiljøa, og fakultetet ser på ph.d.-kandidatane som ein viktig del av forskinga som vert gjennomført.

Fakultetet har over lang tid gjort eit medvite val om å støtta større strategiske forskingssatsingar og søknadar om eksternt finansiering med øyremerka stipendiatstillingar som eigenandel. Slik er ph.d.-kandidatane viktige for å byggja opp ny kompetanse og nye fagmiljø, og lenge vart praktisk talt alle ledige stipendiatstillingar ved fakultetet omsette på denne måten. Fakultetet forvaltar også særlege stipendiatressursar øyremerkt integrert dobbelkompetanseutdanning i psykologi (DK). DK er sær viktig for rekruttering av klinisk forskingskompetanse både til universitetsstillingar og for stillingar i spesialisthelsetenesta. Desse spissa utdanningsstillingane har difor tradisjonelt vore innretta mot spesialisthelsetenesta i helseføretak i Helse Vest, men i 2022/2023 tok to kandidatar til i DK-stipendiatstillingar, i samarbeid med Bergen kommune – ei viktig strategisk samarbeidssatsing i tråd med både nasjonale og lokale strategiar (som t.d. *HelseOmsorg21* og Alrek helseklynge) for å byggja kompetanse innan samfunnspsykologi.

Fakultetet har også det siste året inngått samarbeidsavtalar om både nærings-ph.d. og offentleg-ph.d. Slike ph.d.-prosjekt er viktige for samfunnskontakt når det gjeld forskinga ved fakultetet. Fakultetet har vidare samarbeidsavtalar som også inkluderer ph.d.-utdanning med alle helseføretak i Helse Vest, og mest helvta av ph.d.-kandidatane i ph.d.-programmet er eksternt finansierte. Fakultetet har såleis eit stort, eksternt forskingssamarbeid, der ph.d.-kandidatane er ein viktig del. Fleire av fagmiljøa ved fakultetet har også ein internasjonal profil, og det er eit stort innslag av utanlandske ph.d.-kandidatar – om lag 30 % av alle ph.d.-kandidatar har slik bakgrunn. Dette gjev nye impulsar og nettverk som er stimulerande for fagmiljøa. Fleire fagmiljø lyser ut stipendiatstillingar internasjonalt for å få tak i høg og relevant kompetanse.

Fakultetet meiner det at kvar av dei 4 forskarskulane ved fakultetet har knytt til seg kvar sin professor II-ressurs styrkar heile ph.d.-utdanninga, og også ph.d.-kandidatane sine bidrag til forskinga ved fakultetet. Professor II-ordninga er eit viktig bindeledd mellom ph.d.-utdanninga og forskingsverksemda i fakultetet sine fagmiljø. Ordninga aukar undervisningskapasiteten og det faglege nivået i heile ph.d.-utdanninga, og fremjar internasjonaliseringa ved fakultetet på ein god måte. UiB sin *Handlingsplan for ph.d.-utdanninga* peikar på at internasjonalisering i ph.d.-utdanninga skal stimulera både til auka fagleg kvalitet og samarbeid. Professor II-ordninga medverkar tydeleg til dette ved både å fremja høg internasjonal kvalitet i forskingsnettverk og ph.d.-utdanning og ved å introdusera forskarar og ph.d.-kandidatar for relevante nettverk. Det er såleis eit stort ynskje at denne ordninga vert vidareført, men den økonomiske situasjonen gjer dette utfordrande. To av professor II-stillingane har til no vore finansierte over fakultetet sitt eige budsjett, og to av stillingane

er finansiert med koronamidlar frå UiB. Finansieringa av desse stillingane går ut hausten 2023, og det vil vera eit stort tap for ph.d.-utdanninga om desse stillingane ikkje vert vidareførte.

Fakultetet sitt systematiske kvalitetsarbeid

Størstedelen av fakultetet sitt systematiske kvalitetsarbeid i ph.d.-utdanninga er knytt til arbeidet med framdriftsrapportering, midtvegsevalueringar – og den siste tida også innføringa av ulike evalueringsordningar i ph.d.-programmet.

Ved Det psykologiske fakultet har grunneiningane ansvar for den første oppfølginga av den årlege framdriftsrapporteringa, og skal få oversikt over og følgja opp evt. ynskjer om samtalar, manglande rapporteringar, forseinkingar og utfordringar som vert rapporterte. Forskingsseksjonen held så møter med kvart einskilt grunneining og forskarskule om framdriftsrapporteringa, før den endelege oppfølginga av kandidatar og rettleiarar skjer i felles møte med programstyret for ph.d.-utdanninga og FFU. Forskingsseksjonen følgjer så opp avtalte tiltak for einskiltkandidatar i samarbeid med grunneiningane og forskarskule. Arbeidet med framdriftsrapporteringa har funne si form, og er frå ein administrativ ståstad kanskje det viktigaste utgangspunktet for oppfølging i ph.d.-utdanninga for den einskilde kandidaten. Tilgang på alle rapportar i god tid er såleis særskilt viktig.

Obligatorisk midtvegsevaluering er delegert til forskarskulane ved fakultetet, og vert normalt gjennomført i kandidaten sitt 4. semester. Deltakarar er ph.d.-kandidat og rettleiar, representant frå grunneining/forskerskule og ein midtvegsevalueringskomité som skal bestå av minst ein fagperson frå eige fagmiljø/forskningsgruppe og minst ein fagperson frå anna fagmiljø/anna forskningsgruppe. Kandidaten sender inn relevante dokument, i tråd med retningsliner frå grunneining/forskerskule. Dette kan vera prosjektskildding ved opptak, artiklar/artikkelutkast og eigenrapportert oversikt over gjennomførte kurs/seminar og formidlingsaktivitetar. Relevante dokument og opplysningar sendast komiteen i god tid før evalueringa. Sjølve midtvegsevalueringa skjer ved at kandidaten gjev ei munnleg oppsummering av eige prosjekt, progresjon og gjennomført forskarutdanning. Kandidaten skal gje si eiga vurdering av risikofaktorar og gjera greie for vidare arbeid med forskingsprosjektet. Komiteen skal gje kandidaten ei fagleg vurdering av prosjektet og tilrådingar for kandidaten sitt vidare arbeid. I vurderinga skal det særleg leggast vekt på å drøfta tilhøve som kan styrka fagleg kvalitet, redusera utryggleik og avdekka risiko som kan medføre fare for forseinka eller manglande gjennomføring av ph.d.-utdanninga, slik at utdanninga kan gjennomførast innan normert tidsramme. Evalueringa skal ha form av ein konstruktiv fagleg dialog, der målet er å gje tydelege råd for vidare arbeid med ph.d.-prosjektet. Minst 30 minutt skal setjast av til kandidaten sin gjennomgang, og det må i tillegg setjast av nok tid til kommentarar, oppfølgingsspørsmål og diskusjonar. Evalueringa skal leia til en konklusjon GODKJENT eller IKKJE GODKJENT, ut frå komiteen si vurdering. Godkjente midtvegsevalueringar registrerast i FS. Ikkje-godkjente midtvegsevalueringar skal resultera i ein oppfølgingsplan utforma av kandidat, rettleiarar og institutt, og med ny midtvegsevaluering påfølgjande semester. I alt vart det gjennomført 18 midtvegsevalueringar ved Det psykologiske fakultet i 2022, og 17 av desse vart godkjente. 1 midtvegsevaluering vart underkjent, men denne vart godkjent etter ny midtvegsevaluering i januar 2023.

Som nemnt over har institutta ansvar for å gje alle tilsette ph.d.-kandidatar tilbod om årleg medarbeidersamtale. I 2022 delegerte fakultetet ansvaret for å tilby alle eksterne ph.d.-kandidatar ein oppfølgingsamtale til forskarskulane, i tråd med UiB sin retningsliner for slike i kvalitetssikringssystemet for ph.d.-utdanninga.

Når det gjeld opplæringsdelen opplever fakultetet at både sjølve programskilddinga, og ei detaljert dokument med skildding av krava i denne, set gode rammer for forskaropplæringa. Opplæringsdelen vart grundig revidert i samband med innføring av fakultetsvise ph.d.-program i 2018/2019. Fakultetet nyttar etter måten store ressursar på den obligatoriske delen av opplæringsdelen. Fakultetet sitt omfattande obligatoriske ph.d.-kurs på 8 ECTS om forskingsdesign, metodar, etikk og vitskapsfilosofi (PS901) går årleg i vårsemesteret over 10 dagar, og får gode evalueringar. Den årlege stipendiatsamlinga (PS902) for nye ph.d.-kandidatar og rettleiarar på Solstrand i haustsemesteret og gjev også ein verdifull fagleg og sosial introduksjon til ph.d.-utdanninga ved fakultetet.

Arrangementsansvaret går på omgang mellom forskarskulane, og PS902 får også positive evalueringar. Eit godt og tenleg kurstilbod skal sikrast gjennom forskarskulane sine bidrag til den valfrie delen av opplæringsdelen. Dei 4 forskarskulane ved fakultetet utviklar og kvalitetssikrar alle ph.d.-emne som kvart semester vert godkjente av programstyret, og dei administrerer i tillegg meir uregelmessige *ad hoc*-emne som kan dukka opp via gjesteførelsarar i fagmiljøa eller *transferable skills*-kurs som kandidatane etterspør. Det er god aktivitet og fleire kurs kvart semester ved alle forskarskulane. I 2022 tilbydde forskarskulane i alt 21 kurs for ph.d.-kandidatar. Midlar sette av til professor II-stillingsressursar ved kvar av dei 4 forskarskulane i 2021 styrkar tilgangen på lærekrefter, og medverkar til eit betre og meir føreseieleleg kurstilbod.

Som oppfølging av UiB sitt arbeid med *Kvalitetssikringssystemet for ph.d.-utdanninga* har fakultetet siste året revidert programskildringa når det gjeld evalueringsordningar av programmet, rammer for opplæringsdelen, emneportefølje og emneevalueringar. Fakultetet la i 2022 ein plan for implementering av alle evalueringsordningar i kvalitetssikringssystemet for ph.d.-utdanninga. Nytt programstyre og obligatoriske emneevalueringar er vedteke, og når det gjeld evaluering av emneportefølje og evaluering av rammene for opplæringsdelen vert dette programstyret sitt ansvar. Fakultetet legg opp til å førebu arbeidet i løpet av 2023, slik at desse evalueringane kan gjennomførast i vårsemesteret 2024. Evalueringane knytt til opplæringsdelen vert særskild viktig for programevalueringa, som seinast skal gjennomførast i løpet av vårsemesteret 2025.

Rettleiaropplæring på fakultetet

Program for universitetspedagogikk ved UiB (UPED) er tilknytt Institutt for pedagogikk (IPED) ved fakultetet, men fakultetet har heller få organiserte tilbod når det gjeld formalisert opplæring av ph.d.-rettleiarar. Gjennomgang av Kandidatundersøkingane frå 2017 og framover syner at rettleiarane ved fakultetet får gode skotsmål, men også at kandidatane meiner det også er eit forbettringspotensiale – særleg når det gjeld nettverksbygging, karriererådgeving og konflikthandtering. Fakultetet ser rettleiaropplæring som ein naturleg del av det systematiske kvalitetsarbeidet med ph.d.-utdanninga, og vil vidareutvikla tilbodet for ph.d.-rettleiarar ved fakultetet. Som oppfølging av UiB sin *Handlingsplan for forskarutdanninga* vedtok fakultetet i 2018 at forskarskulane skal ha rullerande ansvar for gjennomføring av eit årleg seminar for rettleiarar ved fakultetet. Pandemien sette ein stoppar for seminaret frå 2020-2022, men seminaret skal arrangerast av forskarskulen CDP våren 2023. Fakultetet vurderer å innføra obligatorisk e-læringskurs for nyoppnemnte ph.d.-rettleiarar frå 2024, og programstyret vil også sjå nærare på ulike tematiske kurs. WNGER II har over tid utvikla kurs for rettleiaropplæring med stor breidde, og det er naturleg å venda seg til fagmiljøa her og ved IPED i fakultetet sitt vidare arbeid med dette. Det skal også nemnast at forskarskulane også har ulike eigne opplegg knytt til ph.d.-rettleiarar. GHIG har årlege samlingar for rettleiarar og WNGER II arrangerer kvar haust eit eige kurs for ph.d.-rettleiarar tilknytt denne forskarskulen.

Ph.d.- utdanningsmelding 2022

Det samfunnsvitenskapelige fakultet

Oppfølging av foregående års ph.d.-utdanningsmelding og eventuelle tiltak som har blitt gjennomført.

Styrke opplæringen i etikk

Fakultetet ønsker å styrke opplæringen i etikk for våre ph.d.-kandidater på to fronter. For det første er det startet en dialog med emneansvarlig på det obligatoriske emnet i vitenskapsteori og etikk. Forskningsetikk skal styrkes i kurset ved at det som allerede ligger inne i kurset skal synliggjøres bedre og det skal legges inn en mer praktisk del.

Det vil også bli gitt et selvstendig tilbud innenfor forskningsetikk (i første omgang frivillig og uten ETCS) som del av karriereprogrammet for ph.d.- og postdoktorer. I første omgang tilbyr vi en 3 timers workshop i mai 2023 hvor kandidatene vil jobbe med forskningsetiske problemstillinger i egne prosjekter. Vi vil vurdere om det i tillegg skal utvikles et e-læringskurs med mer praktisk etikk-opplæringen etter å ha evaluert endringene som kommer i emnet i vitenskapsteori og etikk.

Styrke gjennomføringsgraden

SV-fakultetet er ikke tilfreds med at kun 62% av våre kandidater, tatt opp i perioden 2011-2016, disputerte innen seks år.

Tabellen *Gjennomføring 6 år etter opptak*, viser andelen kandidater som har disputert innen seks år etter opptak. Antallet kandidater viser hvor mange kandidater fra hvert institutt som oppfylte seksårs målet i perioden. Ved institutt for økonomi har samtlige 17 kandidater, som ble tatt opp i perioden 2011 til 2016, disputert innen seks år fra opptak. Instituttet utmerker seg tydelig i denne oversikten. Neste på listen er sammenliknende politikk og geografi, med hhv. 64% og 63% som oppfyller seksårs målet i perioden. Den laveste andelen har politikk og forvaltning og sosiologi, med hhv. 50% og 43%.

Tabell 1, Gjennomføring 6 år etter opptak, instituttfordelt.

Andel og antall som oppfyller 6-års målet for kull 2011 til 2016, rapporteringsår 2017-2022

<i>Institutt</i>	<i>Andel</i>	<i>Antall kandidater</i>
Institutt for politikk og forvaltning	50 %	8
Institutt for geografi	63 %	22
Institutt for informasjon- og medievitenskap	58 %	14
Institutt for sammenliknende politikk	64 %	9
Institutt for sosialantropologi	58 %	15
Institutt for økonomi	100 %	17
Sosiologisk institutt	43 %	6
<i>Snitt for fakultetet</i>	62 %	91

Kilde: Tableau¹ og Felles studentsystem

¹ Tableau er et selvbetjent analyseverktøy som gir mulighet til å lage og presentere rapporter og analyser, med data hentet fra STAR eller direkte fra FS. Verktøyet dekker behov for både standardrapportering og skreddersydde maler.

I ph.d.-utdanningsmeldingen for 2022 ble instituttene bedt om å kommentere egen situasjon og hvordan de jobber med å bedre gjennomføringen. Mange gode tiltak ble løftet frem. I 2023 ønsker vi å arbeide videre med dette blant annet ved å arrangere et seminar for veiledere der fagmiljøene deler sine gode tiltak for bedring av gjennomføringen med hverandre.

Utvikle kombinerte ph.d.- og master emner

Det samfunnsvitenskapelige fakultet har som mål å tilby et mer fullstendig og variert kurstilbud for hele opplæringsdelen av ph.d.-graden. Internasjonalisering er viktig, og vi vil fortsatt oppfordre våre kandidater til å ta relevante kurs ved andre institusjoner og legge til rette for det. Samtidig ønsker vi, som et forskningsintensivt fakultet, at våre kandidater skal ha gode alternativer internt for alle elementene i opplæringsdelen og at vårt kurstilbud er attraktivt også for ph.d.-kandidater utenfra. Et virkemiddel for å få dette til er å lyse ut midler til fagmiljøene som vil utvikle kombinerte master- og ph.d.-kurs. Slike kurs kan utvikles på to måter. Enten ved at faste eller ad-hoc masterkurs får et ph.d.-tillegg, eller ved at det utvikles nye kombinerte master- og ph.d.-kurs.

Opptak, gjennomføring, disputaser, underkjenninger, mindre omarbeiding og frafall

I 2022 tok fakultetet opp 27 nye ph.d.-kandidater, likt som året før.

Figur 1, Opptak av nye ph.d.-kandidater, 2010 til 2022

Kilde: Felles studentsystem

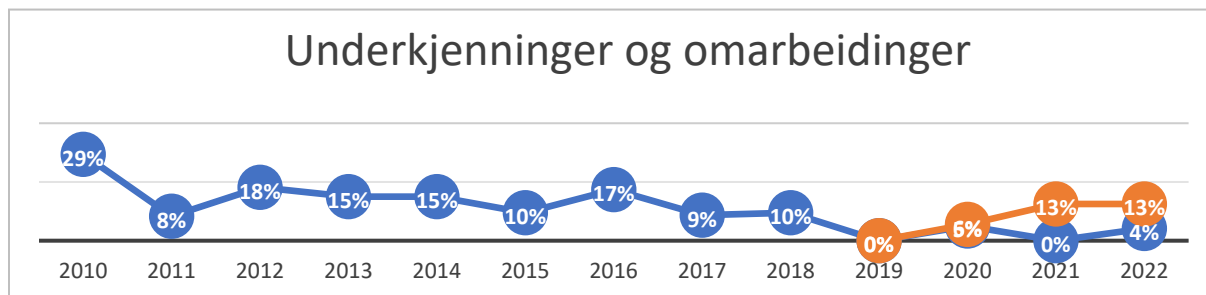
I 2020 var opptaket av eksterne kandidater svært viktig for et godt opptakstall. Andelen kandidater med ekstern arbeidsgiver nådde da en topp på 46 %. I 2022 og 2021 utgjør opptaket av interne kandidater hele hhv. 89 og 93 % av det totale opptaket. En viktig årsak til den store veksten i antall stipendiater er mange stillinger knyttet til ekstern finansierte forskningsprosjekter.

Fakultetet hadde 22 disputaser i 2022. Til sammenligning ble 23 disputaser gjennomført i 2021, og 18 disputaser i 2020.

Fakultetet har fortsatt gode tall knyttet til underkjente avhandlinger. I 2022 ble én avhandling underkjent. Ingen av de innleverte avhandlingene i 2021 ble underkjent. De siste fem årene har det vært

kun 1-2 underkjenninger årlig. Snittet de siste 10 årene er 11 %. Nytt siden 2019 er ordningen med mindre omarbeidinger. Totalt 7 kandidater har fått vedtak om mindre omarbeiding.

Figur 3, Underkjenninger og omarbeidinger, 2010 til 2022.

Kilde: Felles studentsystem

Med få enkeltunntak leverer alle inn avhandlingen på nytt og får godkjent 2. innlevering.

Fakultetet har likevel utfordringer med frafall og høy nettotid for gjennomføring.

Gjennomstrømmingstallet for 2022 er på 3,9 år netto (den totale tiden kandidaten har benyttet i forskerutdanningen fra opptak til innlevering, fratrukket pliktarbeid, permisjoner etc.). I 2022 ble 9 av kandidatene skrevet ut av programmet. 7 av disse var markant på overtid og 2 sluttet under aktiv finansiering.

Kandidatenes bidrag til forskningen ved fakultetet

Ved ansettelse og opptak av kandidater arbeider fakultetet for både å styrke eksisterende forskningsfelt og styre ressurser mot nye forskningsområder. Fakultetet mener det er viktig med en viss andel åpne stipendiatstillinger som fremmer faglig nyskaping og fornyelse gjennom fritt genererte forskningsideer.

Ph.d.-kandidatene har et vesentlig bidrag hva angår faglig publisering i godt renommerte tidsskrifter på internasjonalt nivå. Ved ett institutt var kandidatene med- eller eneforfattere på rundt ¼ av publikasjonene i CRISTIN.

Ph.d.-kandidatene jobber med avhandlinger som er nyskapende, og som tangerer den etablerte forskningen til våre vitenskapelige ansatte. Samtidig utfører flere ph.d.-kandidater forskning som også går ut over allerede etablerte tematikker, og med det utvider forskningshorisonten til instituttene

Fakultetenes systematiske kvalitetsarbeid

1. Oppfølgingen av fremdriftsrapporter

De årlige fremdriftsrapportene gjennomgås på både institutt- og fakultetsnivå.

Det er instituttene som har hovedansvaret for gjennomgang og oppfølging av rapportene. Instituttene bruker fremdriftsrapportene til å få oversikt over status for egne kandidater og følger opp

enkeltkandidater og veiledere der det er behov for dette, og de rapporterer at fremdriftsrapportene er et nyttig verktøy.

På fakultetsnivå følges kandidater opp med hensyn til behov for utvidet studierett eller eventuelt utskrivning. Denne oppfølgingen gjøres i samråd med instituttene. I tillegg vil kandidater som ønsker samtale med koordinator bli invitert til et møte. Fakultetet utarbeider også statistikk med grunnlag i rapportene.

2. Midtveisevaluering

Fakultetet har et etablert system for gjennomføringen av midtveisevalueringen, som normalt sett avholdes midt i ph.d.-løpet, og senest ett år før utløpet av avtaleperioden.

Erfaringene med midtveisevalueringen som fast prosedyre er gode. Særlig melder de instituttene som benytter ekstern fagperson i komitéen at dette er svært nyttig for både kandidatene og veilederne.

Midtveisevalueringen lykkes i å være både en arena for å avdekke eventuelle problemer med progresjonen og for å sikre kvalitet i ph.d.-prosjektene. Fakultetet har ikke detaljstyrt hvordan midtveisevalueringen skal foregå. Tanken bak dette er at instituttene kan utvikle noe ulike praksiser ut fra hva de erfarer som en nyttig gjennomgang.

3. Gjennomføring av medarbeider- eller oppfølgingsamtaler med ph.d.-kandidatene ut over ordinær veiledning

Årlige medarbeidersamtaler med stipendiatene er en etablert praksis. Det er ikke alle kandidatene som deltar på medarbeidersamtale, men alle skal få tilbudet. Fast praksis med årlige samtaler med ph.d.-kandidater ansatt ved andre institusjoner er nedfelt i vår programbeskrivelse, men fortsatt ikke etablert ved alle instituttene.

4. Opplæringsdelen:

Opplæringsdelen ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet har en fleksibel struktur med mye valgfrihet for hver enkelt kandidat. Dette er nødvendig i og med at ph.d. prosjektene er svært spesialiserte, og kandidatene oppfordres til å finne relevante metode- og teori-kurs. Kandidatene kan ta eksterne ph.d.-kurs ved andre norske eller utenlandske institusjoner som tilbyr kurs som instituttet kan godkjenne. Fakultetet opplever dette som en styrke fordi det å ta kurs utenfor UiB også kan brukes til å bygge nettverk, få internasjonale kontakter og nye idéer. Samtidig ønsker vi å ha et godt tilbud av ph.d.-kurs som kan tilbys både egne og eksterne studenter.

Vi har i dag en rekke spesialiserte teori- og metodekurs, ofte tilknyttet eksterntfinansierte prosjekter. De fleste tilbys én gang, mens noen tilbys årlig eller med ujevne mellomrom. Fakultetet har i 2022 utlyst midler til tverrfaglige ph.d.-kurs. I 2023 vil fakultetet i tillegg lyse ut midler til utvikling av kombinerte master- og ph.d.-kurs.

Kun ett emne er obligatorisk for alle (vitenskapsteori og etikk, 10 studiepoeng). Øvrige emner kan velges så lenge de kan inngå og oppfylle kravene til følgende struktur, og samlet sett utgjøre minst 30 studiepoeng.

Opplæringsdelen skal tematiseres allerede på oppstartsmøtet kandidaten har på sitt institutt. Videre drøftes emneporteføljen for den enkelte mellom veileder og kandidat med sikte på en best mulig

opplæring, og valg av kurs avklares på forhånd med faglig ansvarlig for forskerutdanningen ved instituttet kandidaten er tilknyttet.

Evaluering av rammene for opplæringsdelen og emneporteføljen planlegges gjennomført sammen med programevalueringen av ph.d.-programmet. Evalueringen er planlagt våren 2024.

5. Programevaluering

På programstyremøtet 16.11.2021 ble det bestemt at fakultetet vil gjennomføre programevaluering av ph.d.-programmet våren 2023. På grunn av endringene i retningslinjene for evalueringen i januar 2023, der det ble åpnet for en egevaluering i forkant av programevalueringen, har fakultetet valgt å utsette programevalueringen. Fakultetet vil starte egevalueringen høsten 2023, som vil innebære en vurdering av om programmet oppfyller forutsetningene i Studiekvalitet- og Studietilsynsforskriftene. Parallelt vil fakultetet forankre mandatet for den eksterne evalueringen i programstyret. Arbeidet i den eksterne komitéen vil foregå i 2024.

Ph.d.- utdanningsmeldingen 2022

En overordnet vurdering av Ph.d.-utdanningen ved Fakultet for kunst, musikk og design

INNLEDNING

Fakultet for kunst, musikk og design (KMD) rommer kunstnerisk utviklingsarbeid og vitenskapelig forskning. Kunstnerisk utviklingsarbeid (KU) inkluderer samtidskunst, design og utøvende og skapende musikk. Vitenskapelig forskning er innen feltene musikkterapi, musikkvitenskap og musikkpedagogikk. Forskerutdanningen er en viktig del av KMDs strategi 2023-2027. Særlig følgende punkter er relevante:

KMD skal

- verne om den akademiske friheten i både kunstnerisk og vitenskapelig forskning og formidling
- være ledende i internasjonale miljøer for kunstnerisk utviklingsarbeid, og forskning i musikkterapi, musikkvitenskap og kunstfaglig pedagogikk
- styrke samfunnsrelevant forskning og innovasjon i kunst, musikk og design
- styrke offentliggjøring og publisering av fagfellevurdert forskning
- forankre forskerutdanningen i sterke og konsoliderte fagmiljøer med god veilederkompetanse
- bidra til gode karrieremuligheter for våre unge forskere

ORGANISERING

Forskerutdanningen ved KMD administreres etter tre ph.d.-forskrifter: KMDs ph.d.-program i kunstnerisk utviklingsarbeid¹, Forskrift for graden philosophiae doctor (ph.d.) ved Universitetet i Bergen² og Forskrift for graden doctor philosophiae ved Universitetet i Bergen³.

KMDs ph.d.-program i kunstnerisk utviklingsarbeid (heretter KU) ble opprettet 1. januar 2017. KMDs Utvalg for Forskning og forskerutdanning (UFF) er programstyre. Utvalget er sammensatt av tre representanter ansatt på grunnlag av kunstnerisk kompetanse, en representant ansatt på grunnlag av vitenskapelig stilling, en vitenskapelig stipendiat og en stipendiat knyttet til fakultetets ph.d.-program i KU. Visedekan for forskning leder utvalget og er programleder for ph.d.-programmet. Fakultetets ph.d.-koordinator er sekretær for saker som angår ph.d.-programmet.

Stipendiater ansettes på instituttene, eller også ved institusjoner KMD samarbeider med, og tas deretter opp på fakultetets program. Ettersom fakultetene ikke har mulighet for å ha mer enn ett ph.d.-program, er det inngått en samarbeidsavtale med Det humanistiske fakultet (HF) om opptak til deres program av vitenskapelige stipendiater ved Griegakademiet.⁴ Visedekan for forskning ved KMD er fast observatør i HFs Forsker- og forskerutdanningsutvalg, som er programstyre for HFs Ph.d.-program.

¹ [Forskrift for graden philosophiae doctor \(ph.d.\) i kunstnerisk utviklingsarbeid ved Universitetet i Bergen - Lovdata](#) og [Programbeskrivelse for ph.d.-program i kunstnerisk utviklingsarbeid](#)

² [Forskrift for graden philosophiae doctor \(ph.d.\) ved Universitetet i Bergen](#)

³ [Forskrift for graden doctor philosophiae \(dr.philos.\) ved Universitetet i Bergen](#)

⁴ [Programbeskrivelse for ph.d.-program ved Det humanistiske fakultet, Universitetet i Bergen](#)

OPPFØLGING AV FOREGÅENDE ÅRS PH.D.-UTDANNINGSMELDING

I KMDs Ph.d.-utdanningsmeldinger for 2020 og 2021 redegjøres for flere tiltak for å møte utfordringer med gjennomstrømming:

Fremdriftsrapporter

Tiltak har ført frem og fremdriftsrapporteringen fungerer og anvendes systematisk i kvalitetsarbeidet ved fakultetet.

Utvikle systemer for oppfølging av kandidater som søker om sluttbedømmelse

Tilbud om sluttseminar ble iverksatt som pilotprosjektet ved Kunstakademiet – Institutt for samtidskunst sent i 2021 og ble innført som obligatorisk aktivitet for alle stipendiater i kunstnerisk utviklingsarbeid ved fakultetet fra oktober 2022, med egne retningslinjer utarbeidet av programstyret. Sluttseminaret får positive tilbakemeldinger fra stipendiater og veiledere.

Veilederopplæring

KMD avholdt 6 veilederseminarer i 2022 som videreføres i 2023. Opplæringen går over 4 seminarer med fokus på ph.d.-forskrift og programbeskrivelse (seminar 1), opplæringsdel, pliktarbeid, midtveisevaluering og kvalitetsarbeid (seminar 2), bedømmelsesprosessen, krav til ph.d.-resultatet, kunstnerisk refleksjon (seminar 3) og forskningsetikk (seminar 4). På noe lengre sikt vurderer fakultetet å opprette e-læringskurs som kan erstatte deler av opplæringen. Seminarene oppleves som nyttige og gir en tettere kontakt med veilederne. Det har i tillegg resultert i verdifulle innspill til revisjon av forskrift, programbeskrivelse og rutiner. Det føres oppmøte og veiledere som ikke har deltatt blir fulgt opp.

Dokumentasjon i ephorte og FS

Vi har fått god oversikt over dokumentasjon og mangel på dokumentasjon i ephorte og FS. Det har vært et betydelig etterslep fra ph.d.-programmets oppstart. Ryddearbeid og innhenting av dokumentasjon pågår fortsatt. Vi opplever tekniske utfordringer med uttak av lister fra FS, men har gjort tiltak og innarbeidet rutiner som har forbedret dette.

ANDRE TILTAK FOR Å BEDRE GJENNOMSTRØMMINGEN

I Ph.d.-utdanningsmeldingen for 2021 rapporterte fakultetet utfordringer med gjennomstrømming, som i stor grad hang sammen med mangel på etterlevelse av rutiner ved Institutt for samtidskunst. Ny ledelse ved instituttet samt rapporterte tiltak rundt bedømmelsesprosessen (veilederseminarer, nytt sluttseminar for kandidater, nytt skjema for innstilling og godkjenning av komite, ny mal og veileder for komiteens rapport, ny presentasjon for fakultetets instruksjon av komiteen) har ført til bedre oversikt og rutiner, tettere kontakt med veiledere og bedre gjennomstrømming. I 2022 hadde KMD like fullt ytterligere to underkjenninger (se status nedenfor) tilknyttet Institutt for samtidskunst. Begge kandidater klaget og fikk medhold i den sentrale klagenemda, som opphevet fakultetstyrets vedtak. Disse kandidatene hadde søkt om sluttbedømmelse før en rekke av tiltakene nevnt ovenfor og i meldingen for 2021 var iverksatt. Som følge av vedtakene i klagenemda har KMD gjort flere grep:

- Fakultetet fyller ut komiterapportens del 1, for å minimere risikoen for at innlevert materiale overses eller på noen måte misforstås av komiteen.
- Anbefalt lengde for komiteens rapport er utvidet med ca 25%.
- Det er spesifisert i veilederen til komiteen at dersom ph.d.-resultatet består av flere

enkeltverk, skal hvert enkelt verk omtales, jf. Forskriftens §10-1.

- Fakultetet vil kreve at komiteer begrunner negative innstillinger i mer detalj.
- KMD vil kreve mer utfyllende begrunnelse for sammensetning av komite fra grunnenhet, særlig der komitesammensetningen omfatter andre fagfelt enn kandidatens primære fagområde.
- Fakultetet vil i løpet av våren 2023 revidere programbeskrivelsen. Som del av revisjonen fjernes krav om at komiteen skal få tilsendt kandidatens prosjektbeskrivelse.

STATUS

- Antall stipendiater pr. 31.12.22 ved KMD: **41**, hvorav **10** vitenskapelige og **31** i KMDs ph.d.- program i KU.
- Eksternt finansierte: **5** vitenskapelige (to ved Høgskolen i Volda, en ved Høgskolen på Vestlandet, en i NORCE og en fra Olaviken), **6** i KU (to fra HK-dirs Program for kunstnerisk utviklingsarbeid, fire fra UiT).
- Antall disputaser: **5**, en vitenskapelig, fire i KU (derav en fra UiT).
- Underkjenninger: **2** kandidater ble underkjent i 2022. Begge kandidater klaget og fikk medhold i den sentrale klagenemda, som opphevet fakultetstyrets vedtak. Begge var tilknyttet Institutt for samtidskunst.
- Opptak: KMD tok opp **7** KU-stipendiater og 1 vitenskapelig stipendiat i 2022. Av KU-stipendiatene ble 2 tatt opp på Griegakademiet, 3 på Institutt for design og 2 på Kunstakademiet. 3 av kandidatene er eksternt finansiert ved UiT. Det ble tatt opp kun 3 stipendiater i 2021, og økningen i 2022 etter korona var forventet.
- Frafall: Det er to frafall i 2022, begge vitenskapelig.
- Gjennomstrømmingen har vært noe lavere enn ønsket (4 avlagte doktorgrader som gir budsjettmessig uttelling i 2024). Det ble sendt 19 forlengelsesbrev til 15 ulike stipendiater ved KMD i 2022. Av 19 forlengelser var 8 rettighetsbasert fravær, 5 relatert til korona, og 6 en kombinasjon av korona og rettighetsbasert fravær. Snitt koronaforlengelser i 2022 var 3,5 måneder, mot 3,8 i 2021. Snitt rettighetsbasert fravær var 28 dager.
- Samarbeidsavtale med UiT: KMD har et tett samarbeid med UiT for å etablere gode rutiner for samarbeid og inkludering av kandidatene i ph.d.-programmet, og det er avsatt møtetidspunkt annenhver måned for dette. Arbeidet med å få på plass en avtale om fordeling av kostnader og resultatmidler mellom gradsgivende institusjon og vertsinstitusjon startet høsten 2022 og forventes ferdigstilt våren 2023.
- Studieadministrasjonen jobber med en digital håndbok for ph.d.-programmet i KU og grunnstrukturen vil være på plass innen juni 2023.

KORONAPANDEMIENS PÅVIRKNING

Vi forventer å få inn noen flere søknader om forlengelse fra kandidater som nå er i avslutningsfasen, og som i noen grad har blitt forsinket grunnet Koronapandemien.

Nasjonal forskerskole i kunstnerisk utviklingsarbeid, som leverer hele den obligatoriske opplæringsdelen, har videreført noen av de digitale løsningene de utviklet under pandemien. Det har gitt noe større fleksibilitet samt lavere reiseutgifter for stipendiatene. Samtidig ser vi at stipendiatene setter svært stor pris på fysiske seminarer, som utgjør etterlengtede møtepunkter.

FORSKNINGSETIKK I KU

Som rapportert i ph.d.-utdanningsmelding for 2021, har KMD innført opplæring i forskningsetikk som del av seminarserien for veilederne. Opplæringen er basert på en metode fakultetet utviklet som del av et Erasmus+prosjekt⁵ som ble avsluttet i 2021. Metoden er fast del av Nasjonal forskerskole i kunstnerisk utviklingsarbeids sin seminarrekke. I forlengelse av arbeidet med forskningsetikk, tok KMD initiativ til å utvikle nasjonale forskningsetiske retningslinjer for KU. UHR-KDA nedsatte i 2021 en spesialistgruppe som har utarbeidet forslag til retningslinjer i KU. Gruppen ble ledet av KMDs tidligere prodekan for forskning. Forslaget er på høring våren 2023. KMD har gjennomført egne høringsmøter og deltatt i et nasjonalt høringsmøte.

KVALITETSARBEID I FORSKERUTDANNINGEN

KMD følger UiBs kvalitetssystem for ph.d.-utdanningen.

- Fremdriftsrapporter: Det ble levert 31 fremdriftsrapporter i 2022.
- Midtveisevalueringer: Det ble gjennomført 6 midtveisevalueringer i 2022. Det ble ikke anbefalt tiltak for oppfølging.
- Medarbeidersamtaler: Det ble gjennomført 12 medarbeidersamtaler og 3 oppfølgingsamtaler ved Griegakademiet i 2022. Alle samtalene ble gjennomført av instituttleder eller forskningsleder. Det ble gjennomført oppstartssamtaler med alle kandidater på Institutt for design da ny instituttleder tiltrådte stillingen i 2022, og de kommer i gang med regulære medarbeidersamtaler i 2023. Det er også avholdt medarbeidersamtaler med alle kandidater ved Institutt for samtidskunst. Ingen av de tre instituttene har meldt behov for strategiske tiltak fra samtalene.
- Programevaluering: Evaluering av Ph.d.-programmet er under planlegging. Fagfeller skal oppnevnes og mandat utarbeides vårsemesteret 2023. Evalueringsgruppen skal utføre sitt arbeid høsten 2023.
- NOKUT-tilsyn: NOKUT hadde i 2022 tilsyn med KMDs ph.d.-program i KU. Fakultetet la ned et betydelig arbeid i å dokumentere hvordan UiBs kvalitetssystem kommer til anvendelse. Gjennomgangen var svært nyttig og bidro til bedre oversikt over våre styrker og svakheter, og har gitt oss anledning til å forbedre rutiner, rolleforståelser og samhandling. Vi er svært fornøyde med at NOKUT har lagt merke til at KMD følger opp kvalitetsarbeidet på en god måte og identifiserer og retter opp kvalitetssvikt innen rimelig tid.
- Emneportefølje og emneevaluering: KMD har i 2023 opprettet to emner, hver på 1 ECTS, i anvendelse av Research Catalogue (RC), en nettbasert platform for flermediale visninger som er svært viktig for KMDs dokumentasjon og arkivering av ph.d.-resultater og KU for øvrig. Vi tror dette tilbudet vil bidra til en kvalitetsheving på ph.d.-resultatene som leveres og arkiveres i RC. Gjennom forskerskolen har vi kontakt med de andre institusjonene om oppretting av kurs og emner i ph.d.-program som kan inngå i den individuelle opplæringsdelen. Forøvrig viser vi til fjorårets utdanningsmelding om beskrivelse av emnetilbud i de nasjonale forskerskolene.

⁵ <https://advancingsupervision.eu>

KANDIDATENES BIDRAG TIL FAKULTETETS FORSKNING

Utlysning av stipendiatstillinger ved KMD er basert på strategiske prioriteringer. Stipendiatene skal knyttes til en forskningsgruppe, et forskningsprosjekt eller et på annen måte identifiserbart og stabilt forskningsmiljø med regelmessige aktiviteter. Dette var forankret i KMDs handlingsplan for forskerutdanning 2017-2022 og er videre spesifisert i fakultetsstyrets vedtak i sak 67/22. Grunneneheter og fagmiljø er generelt svært positive til stipendiatenes bidrag. Deres eksperimentelle forskningsarbeid og de formelle krav som stilles til forskningsetikk, offentliggjøring og arkivering bidrar til å drive fakultetets forskning fremover og gir KMD en tydelig posisjon nasjonalt og internasjonalt. Stipendiatene deltar aktivt i instituttene og fakultetets ulike utvalg, fora og samlinger.

AVSLUTTENDE BETRAKTNINGER

Gjennom arbeidet med ph.d.-programmet i kunstnerisk utviklingsarbeid bidrar KMD betydelig både nasjonalt og internasjonalt til utviklingen av kunstnerisk utviklingsarbeid. Visedekan for forskning er styreleder i Nasjonal forskerskole for kunstnerisk utviklingsarbeid, og KMD bidro til alle HK-dirs nasjonale veilederseminarer for ph.d.-programmene i 2022 og 2023. KMD gjennomførte i april 2022 en nasjonal konferanse om sakkyndig vurdering og fagfellearbeid i KU i samarbeid med HK-dir og deltakelse fra alle institusjoner med ph.d.-program i KU. I juni 2023 gjennomfører KMD i samarbeid med HK-dir et nasjonalt seminar om vurderingskriterier i ph.d.-utdanningene i KU.

Utvalg:	Forskningsutvalget	Dato: 30.08.2023
FU-sak: 30/23		Arkivsaknr.:

Forskningsinfrastruktur

Bakgrunn

God forskningsinfrastruktur muliggjør forskning og kunstnerisk utviklingsarbeid på et høyt internasjonalt nivå. Universitetet i Bergen (UiB) forvalter store og avanserte forskningsinfrastrukturer som dekker de fleste fagområder, og deltar som partner i en rekke nasjonale og internasjonale infrastruktursamarbeid. Dette sikrer forskning i bredden av våre fag. Stor ressursinnsats i avansert forskningsinfrastruktur karakteriserer de mest forskningstunge breddeuniversitetene. Dette forplikter UiB både på de nasjonale og internasjonale arenaene.

I UiBs strategi for 2023-2030 er det en ambisjon at UiB skal utvikle gode forskningsinfrastrukturer og styrke samarbeidet om infrastruktur nasjonalt og internasjonalt. I juni 2022 nedsatte universitetsledelsen en arbeidsgruppe for å utrede og gi råd om videre handlinger for å utvikle gode system for forskningsinfrastruktur ved UiB. Arbeidsgruppen leverte sin rapport 20.02.23 med en rekke anbefalinger, og Universitetsstyret har deretter sluttet seg til tiltakene for oppfølging fra arbeidsgruppen (Forskningsutvalget, sak [13/23](#), Universitetsstyret, [sak 34/22](#)).

Forskningsrådet har lyst ut inntil 1.3 milliarder kroner til nasjonal forskningsinfrastruktur med søknadsfrist 15. november 2023. Det er institusjonenes ledelse som fremmer søknadene, og Forskningsrådet forventer at søkerinstitusjonene aktivt prioriterer søknadene de sender og deltar i. Universitetsledelsen har bedt fakultetene om å utvikle veikart for sin forskningsinfrastruktur.

I denne saken presenteres prosessen med utvikling av fakultetsvise veikart ved UiB og status for arbeidet med å utvikle konkurransedyktige søknader som er forankret i fagmiljøene.

Veikart

Avansert fysisk og digital infrastruktur spiller en stadig viktigere rolle i både forskning og utdanning.

Behovet for langsiktige investeringer er stort, og UiBs styre har vedtatt at det skal utarbeides fakultetsvise veikart som underlag for prioriteringer på alle nivå. Dette vil også være viktig for søknader til Nasjonal satsing på forskningsinfrastruktur i regi av Forskningsrådet.

Universitetsstyrets vedtak, sak 34/23: Forskningsinfrastruktur ved UiB – Oppfølging av innstilling fra arbeidsgruppe

1. Universitetsstyret slutter seg til tiltakene for oppfølging av rapporten fra arbeidsgruppen for forskningsinfrastruktur.
2. Universitetsstyret ber om at det legges fram ny sak høsten 2023 med en plan for videre oppfølging etter at veikartene ved fakultetene er ferdigstilt.

Samarbeid om infrastrukturene, institusjonell forankring og prioritering er her viktige kriterier for tildeling.

Infrastrukturtildelingene fra Forskningsrådet forutsetter etablering av en langsiktig bærekraftig økonomimodell som skal inkludere muligheter for brukerbetaling. UiB er i dag prosjekteier og partner i en rekke nasjonale forskningsinfrastrukturer på det nasjonale veikartet og arbeidet med å etablere flere leiesteder for UiBs infrastrukturer er en av anbefalingene fra arbeidsgruppen.

Norge deltar i ESFRI - det europeiske samarbeidet om forskningsinfrastruktur. Dette gir norske forskere tilgang til de fremste fasilitetene utenlands og utenlandske forskere tilgang til infrastrukturer ved norske institusjoner. UiB leder norske noder i seks ESFRI-infrastrukturer og deltar som partner i flertallet av norske deltakelser i ESFRI samarbeid. I forlengelsen av arbeidet med veikart vil det derfor utarbeides en samlet oversikt over universitetets medlemskapsforpliktelser i ESFRI-infrastrukturer som skal inkluderes i veikartene.

Forskningsrådet krever at institusjoner som sender flere søknader sender et eget prioriteringsbrev fra ledelsen. I Forskningsrådets veiledning til institusjonene presiseres det at *“breddeuniversitetene kan prioritere mellom infrastrukturer innenfor ulike fag- og temaområder, men at det gjøres innenfor ett område. Det er mulig for institusjonene å ha flere initiativer som de prioriterer like høyt, men da må det foreligge like gode planer og god forankring for fremtidig økonomisk drift av infrastrukturen, og institusjonene må ønske like sterkt at initiativene får finansiering. Søknader skal forankres i ledelsen av institusjonen. Det er opp til institusjonen å beslutte på hvilket nivå det er naturlig å forankre søknaden (institutt, fakultet, rektor osv.).*

UiB, som er breddeuniversitet, vil fremme flere forskningsinfrastrukturer innenfor samme tema og fagområder som er like høyt prioritert både som UiB koordinerer og som der UiB er partner. Prioriteringen vil følge fra fakultetene sine veikart som forankres i ledelsen på fakultetene.

Fakultetsvise veikart vil være med på å sikre en transparent prosess for hvordan UiBs prioriteringsbrev utformes. Det er naturlig at de nasjonale infrastrukturene som fakultetene prioriterer på sine veikart vil være øverst prioritert her.

Fakultetene gjorde på anmodning fra universitetsledelsen en stor kartlegging av sin infrastruktur i 2022. Denne kartleggingen la vekt på infrastrukturer med en anskaffelsesverdi/etableringskostnad på over 500 000 kr, og som ikke er eldre enn 10 år. Samtidig ble det også åpnet for at det kunnes meldes inn infrastrukturer som falt utenfor disse kriteriene.

Med utgangspunkt i egne faglige premisser rapporterte fakultetene inn i alt 216 forskningsinfrastrukturer som tilfredsstilte arbeidsgruppens definisjon og ytterligere 68 enheter som ble vurdert som utenfor definisjonen og tidsrammen for dette arbeidet (se vedlegg 5 og 6 i arbeidsgruppens

ESFRI «Landmarks» hvor UiB koordinerer norsk deltakelse:

- [CLARIN - Common Language Resources and Technology Infrastructure,](#)
- [ELIXIR- A distributed infrastructure for life-science information,](#)
- [EMBRC- European Marine Biological Resource Centre,](#)
- [EMSO - European Multidisciplinary Seafloor and water-column Observatory](#)
- [EPOS - European Plate Observing System](#)
- [ESS – European Social Survey](#)

rapport). For analyseformål grupperte arbeidsgruppen svarene i disse kategoriene, benevnt ut fra fakultetenes egne innspill:

- Kjernefasilitet: *«er samlinger av vitenskapelig utstyr og høyt kvalifisert teknisk personale som gjøres allment tilgjengelig for forskningsmiljøene. De dekker viktige fellesfunksjoner ved UiB så vel som regionalt og nasjonalt»* (definisjon fra [MED](#)). I alt ti slike ble rapportert.
- Laboratorium: *andre utstyrstunge laboratorier som benyttes til forskning*. Trettito laboratorier ble rapportert, dette dekker sannsynligvis ikke alle laboratoriefasiliteter for forskning ved UiB.
- Observatorium: *anlegg med instrumenter for astronomiske og geofysiske observasjoner* (Store Norske Leksikon). Fire slike ble rapportert.
- Datainfrastruktur: *verktøy, tjenester og systemer, inkludert kompetanse, som er nødvendige for å innhente, analysere, lagre, organisere, dokumentere og tilgjengeliggjøre digitale forskningsdata* (Datainfrastrukturutvalget). Sytten datainfrastrukturer ble rapportert. Her inngår også tjenesterammer for digitaliseringer av samlinger av vitenskapelige dokumenter knyttet til språk, litteratur, stedsnavn mm.
- Vitenskapelig samling: *systematiske samlinger av fysiske objekter brukt til forskning* (kan i tillegg være digitalisert i datainfrastrukturer)
- IT-infrastruktur: *Større samling av IT-utstyr som benyttes i forskning, herunder prosessor/analysekraft, lagring, fasiliteter for sikker oppbevaring og behandling av data mm*. Ordinær maskinvare, nettverk mm behandles ikke her. Ni IT-infrastrukturer ble rapportert.
- Vitenskapelig utstyr: enkeltinstrumenter som tilfredsstiller definisjonen mht. kostnad ved anskaffelse, tilgjengelighet for flere forskergrupper, alder mm. Slikt utstyr kan inngå i alle kategoriene overfor. Det ble rapportert inn i alt 129 slike instrumenter.
- Ordbøker
- Verksted

Det er skilt mellom instrumenter/utstyr og andre kategorier, siden instrumenter og utstyr kan inngå i laboratorier, kjernefasiliteter og annet. Siden fakultetene ble bedt om å forholde seg til egne faglige premisser, har de til dels fulgt ulike kriterier for detaljering og inkludering av fasiliteter.

Fakultetene har startet prosessen med å utvikle veikart og har frist til å ferdigstille disse til 15. september. Det er naturlig at veikartene er tilpasset faglige behov og egenart, men at alle veikartene tydelig omtaler de nasjonale infrastrukturene som de prioriteter i forbindelse med Forskningsrådets infrastrukturutlysning.

Fakultetsveikart oppdateres fremover i forbindelse med oppdatering av nasjonale veikart, legge frem for Forskningsutvalget på UiB og publiseres på UiB sine hjemmesider og bør inneholde:

- tittel på infrastruktur,
- organisatorisk forankring av infrastrukturen inkludert kontaktpunkt,
- tilgjengelighet gjennom nettside eller lignende
- og en populærvitenskapelig fremstilling av infrastrukturen etter modell av det [nasjonale veikartets prosjektbeskrivelser](#)

Samtidig vil booking og faktureringsystemet [bookitlab](#) fortsette å gjøre eksisterende infrastruktur tilgjengelig for brukere på tvers av fagmiljøer og institusjoner.

Forskningsrådets utlysning

Forskningsrådet annonserte i mars 2023 at de åpner en utlysning for nasjonal forskningsinfrastruktur med søknadsfrist 15. november. Styret i Forskningsrådet vedtok formelt denne utlysningen i styremøte 6. juni med en ramme på 1,3 milliarder kroner. Samtidig vedtok styret også et nytt nasjonalt veikart for forskningsinfrastruktur.

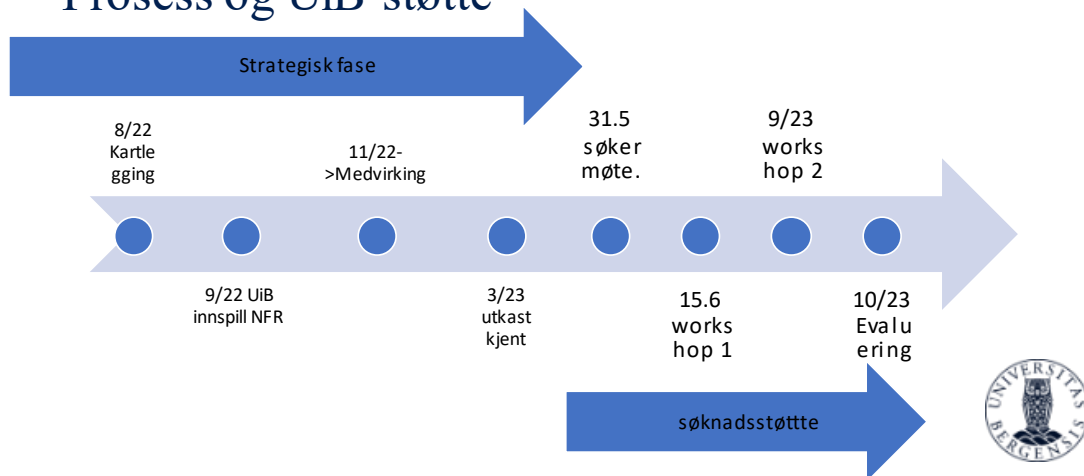
UiB har jobbet strategisk med denne utlysningen siden forrige tildeling fra Forskningsrådet i desember 2021. Forskningsutvalget behandlet forskningsinfrastruktur i sak 22/22 der man analyserte UiBs deltakelse og suksess i de nasjonale utlysningene over tid. Arbeidsgruppens rapport konkluderte med at det nasjonale programmet for finansiering av forskningsinfrastruktur har vært svært viktig for UiBs fagmiljøer i bredden av fag. Arbeidsgruppens gjennomgang av brukerfinansiering viser også hvor avgjørende Forskningsrådets øvrige finansieringskilder er for de viktigste brukerprosjektene som er med på å betale for bruk og drift av forskningsinfrastruktur. For en bærekraftig drift av infrastrukturene på UiB er det derfor av stor betydning med stabile gjennomslag i Forskningsrådets mange programmer.

I Horisont Europa gjør UiB det veldig bra i delprogrammet for forskningsinfrastruktur og er pr i dag det 7. beste universitetet i hele Europa når det gjelder total andel av midler vunnet gjennom prosjekter. Dette er et resultat av UiBs ledende rolle i mange ESFRI-infrastrukturer. I tillegg vil en økt suksess i også i andre deler av programmene erfaringsmessige medføre bruk og videre oppgradering av infrastruktur på UiB. UiB [sendte vårt innspill](#) til utviklingen av nytt nasjonalt veikart i september 2022. Innspillet var forankret i fakultetene sine innspill og i Forskningsutvalget ([FU sak 34/22](#)). I innspillet la UiB vekt på behovet for å beholde en ambisiøs opptrappingsplan av finansieringen av nasjonal infrastruktur og argumenterte for at store permanente nasjonale og allmenne infrastrukturer bør løftes ut av konkurransearenaen og at fagdepartementene må ta ansvar for slik nasjonal permanent infrastruktur. Innenfor tematiske områder løftet UiB sitt innspill frem konkrete slike infrastrukturer som inkluderte ESFRI infrastrukturene våre.

UiB deltok også med eksperter i nasjonale workshops innenfor alle de tematiske områdene og Forskningsrådet valgte å invitere prodekan på HF-fakultetet, til å delta i utvalget som arbeidet frem et forslag til nytt nasjonalt veikart. Det endelige [veikartet](#) ble vedtatt av styret i Forskningsrådet 6. juni 2023. Ekspertene fra UiB som deltok i workshops møttes jevnlig fra november-februar for å bistå i arbeidet. Dette har bidratt til at veikartet er godt tilpasset for de søknadene som nå fremmes av UiBs fagmiljøer.

Arbeidet med søknadsstøtte bygger på det strategiske arbeidet med veikartet og BOA-teamet for forskningsinfrastruktur der Forsknings- og innovasjonsavdelingen, Økonomiavdelingen, IT-avdelingen, Universitetsbiblioteket og Kommunikasjonsavdelingen jobber sammen. Det ble avholdt eget informasjonsmøte for UiBs fagmiljøer 31. mai med god deltakelse og 15. juni var alle søkerne tilbudt workshop for å komme i gang med søknadsskrivingen. Det var bred deltakelse fra fagmiljøene og søkerne fikk oppfølging 1-1 med erfarne søknadsrådgivere fra fakultet og FIA. Dette bygget på utviklingen av nye maler som har fått veldig god mottakelse av fagmiljøene. Gjennom workshopen ble søknadene gjennomgått og videreutviklet. Del to av UiB workshop vil gjennomføres 7. september. Det er en ambisjon om at alle UiB koordinerte søknader skal få tilbud om og gjennomgå en såkalt mock-evaluering av full søknad av en erfaren rådgiver etter modell av blant annet SFF-prosessen.

Prosess og UiB støtte

Figur 1 viser tidlinje for UiBs arbeid med å medvirke i utvikling av nytt nasjonalt veikart for forskningsinfrastruktur og søknadsstøtte prosessen på UiB

Forskningsrådet mottok 230 skisser til fristen 21. juni og [sammendragene ble publisert før sommeren](#). UiB koordinerer 15 søknader. 9 av disse er oppgradering av eksisterende nasjonale forskningsinfrastrukturer som inkluderer 4 nasjonale noder i ESFRI infrastrukturer. De siste 6 er søknader som også tidligere har søkt om finansiering uten å komme igjennom. Det er altså snakk om modne søknader som er godt forankret i fagmiljøene over tid.

UiB er partner i 47 skisser som er sendt inn til fristen 21. juni. Disse søknadene har en lignende struktur som de UiB koordinerte prosjektene med hovedvekt på oppgraderinger av eksisterende nasjonale og europeiske infrastrukturer inkludert nasjonal e-infrastrukturer SIGMA2.

Denne utlysningen inneholder også en nyvinning, såkalte forprosjektsøknader. Dette er ikke gjort tidligere. Målet, slik NFR har formulert det, er å få inn infrastrukturinitiativ som trenger en planleggingsfase for å bli modne nok til å sende søknad til en senere utlysning. Forprosjektmidler skal bidra til at prosjektene bli mer modne med tanke på bl.a samarbeid, arbeidsdeling, gjennomføring og organisering. En kan søke om inntil 2 millioner til slike forprosjekter og det vil bli en enklere vurdering av forprosjektsøknadene som forventes å få svar tidligere enn de fulle søknadene. UiB har sendt 9 forprosjektsøknader og er partner i 3. Her er det mange nye initiativ, men også initiativ som har mottatt strategisk infrastrukturmidler i perioden 2020-2022 og som utviklet fulle søknader til 2020-utlysningen.

Søknader koordinert fra UiB

Søknad	Skissenr	institutt	fakultet
SAMLA 2.0. National Infrastructure for TraditionArchives in the age of AI	347055	AHKR	HF
National Platform for NanoSafty	347070	IKO	MED
Norwegian National Cryo-EM Infrastructure (CryoNOR)	347057	IBM	MED/MN
EMBRC-NO fase II	347213	BIO	MN
EPOS-Norway-Geohazards	347058	GEO	MN
Nordic Seas Regional Facility of the EuropeanMultidisciplinary Seafloor and Water ColumnObservatory (NorEMSO)	347051	GFI	MN
NorHTE - Norwegian open infrastructure for high-throughput experimentation and scale-up	347100	KI	MN
Autonomous underwater vehicle for deep-sea research	346967	GEO	MN
Upgrade of the Ægir 6000 ROV-system (NORMAR II -ROV)	346968	GEO	MN
Norwegian facility for Scanning Electron Microscopy NORSEM	346939	GEO	MN
Norwegian Infrastructure for Safety and Security (NORISS) -tidligere Hydrogen Safety Laboratory HySALA)	347158	IFT	MN
Offshore Boundary Layer Observatory (OBLO) – Phasell	347217	GFI	MN
Ultra-high resolution Earth environmental and climatic Archive laboratory	347218	GEO	MN
ELIXIR4	347139	II	MN/MED
Koordinerte onlinepaneler for forskning på demokrati og styresett i Norge– KODEM	347052	GOV	SV

Søknader med UiB som partner

Søknad	Skissenr	institutt	fakultet	koordinator
Norwegian diachronic corpus 200–1814	347061	ILE	HF	UiO
National Infrastructure for Experimental Language Sciences	347118	ILE	HF	UiT

The Next Generation Health Data Infrastructure for Research (NextGen Health Data)	347206	ITA	ITA	FHI
NorTRE - Norwegian trusted research environments	347215		ITA	UiO (USIT)
E-INFRA 2023 (SIGMA2)	347027	ITA	ITA	SIGMA2
Hospital-based infrastructure for the exchange of EHR, medicalimages and advanced algorithms – NOR-X-CHANGE	347050	ITA/K2	ITA/MED	Helse Bergen
Norwegian Infrastructure for Microbial Genomics (NIMG)	346917	K2	MED	FHI
BBI – The Norwegian Brain Bank Initiative	346926		MED	Helse Bergen
Integrated Norwegian infrastructure for microphysiological systems including organoids and organ-on-chip systems (NOR-MPS)	347114	K2	MED	UiO
National network of Advanced Proteomics Infrastructure phase 2(NAPI2)	346974	IBM	MED	UiO
Norwegian Brain Initiative (NORBRAIN) – a large-scale infrastructure for 21st century neuroscience: Stage 4	346283	IBM	MED	NTNU
NorMet – Norwegian Infrastructure for Metabolomics	347017	IBM	MED	NTNU
NOR-Openscreen II – The Norwegian node of EUOPENSREEN ERIC	346982	IBM	MED	UiO
Norwegian Molecular Imaging Infrastructure - 2 (NORMOLIM)	347059	IBM	MED	NTNU
A national analytical platform bridging health innovation and translation in metabolic diseases (MitoHealth).	347191	K1	MED	Helse Stavanger
ATMP Norway. A multi-nodal infrastructure for Advanced Therapy Medicinal Products in Norway.	347198	K2	MED	OUS
Infrastructure for Computational Pathology in Norway	347211	K1	MED	Helse Bergen
NorSeq II – National Consortium for DNA Sequencing	347034	K2	MED	OUS
The Norwegian Emergency Primary Care Research Network	346956	IGS	MED	NORCE
Biobank Norway 5 – a national data infrastructure	347226		MED	NTNU
A Norwegian Argo Infrastructure - a contribution to the European and global Argo infrastructure NorArgo3	347025	GFI	MN	HI

Norwegian Plasma Lab for ice, ocean, and climate research	347037	GEO	MN	UiT
MARINO Utsira Nord– Marine Research Infrastructure Norway	347155	GFI	MN	NORCE
ESSENTIAL minerals and metals processing for sustainable growth	347163	GEO	MN	IFE
G3 2.0 - Empowering the Energy Transition through Enhanced Subsurface Imaging	347196	GEO	MN	UiT
National proton therapy research infrastructure	347199	IFT	MN	OUS
Aquafeed Technology Centre Phase II	347130	KI	MN	Nofima
COASTWATCH –integrated coastal observatory and digital twin infrastructure	347045	GFI	MN	HI
EISCAT Norway 2025	347046	IFT	MN	UiT
Experimental Infrastructure for Exploration of Computing, Communication and Cyber-Physical Systems (eX-C3): The Norwegian node of the ESFRI infrastructure SLICES	347106	II	MN	SIMULA
Integrated Carbon Observation System (ICOS) Norway and Ocean Thematic Centre (OTC), phase 3	347112	GFI	MN	NORCE
Norwegian Small Experimental Fishes for Innovation, Science and Health (NORSEFISH)	346880	BIO/SARS	MN	UIO
Infrastructure for Norwegian Earth System modelling phase 2	347069	GFI	MN	NORCE
Living Norway – An infrastructure for open, reproducible and transparent ecological research	347143	BIO	MN	NINA
Swiss-Norwegian Beamlines (SNBL) at ESRF 2025-2028	347109	KI	MN	NTNU
OceanData for You (NMDC-OceanData4Y)	347003	GFI	MN	HI
Norwegian Infrastructure for Waste Upgrading – NIWU	347137	KI	MN	NMBU
Norwegian National In Situ & Operando Laboratory for electrochemical energy conversion and storage (EC•REC)	347190	KI	MN	HVL
SUBFAMILY - SUBsurFACE Multiphysics Laboratory – National Research Infrastructure for subsurface and multiphase flow processes	347113	IFT	MN	NORCE

The Norwegian High Arctic multi-disciplinary Ocean Observing System (NOR-HiAOOS)	347136	GEO	MN	NERSC
ImagingSociety - a national infrastructure for distributed acquisition and central processing of human brain imaging data	347127		PSYK	UiO
Infrastructure for research on bimodal visual material	347179	Infomedia	SV	OsloMET
NORA.LLM - infrastructure for national large language models	347002	Infomedia	SV	UiO
DataverseNO 2030	347047	UB	UB	UiT
Distributed System of Scientific Collections RI - Norwegian node	346985		UM	UiO
Norwegian Infrastructure for Molecular Biodiversity Research	347005		UM	NTNU
SciCult-National Infrastructure for Scientific Research on Cultural Heritage	347031		UM	UiO

Forprosjektsøknader fra UiB

Søknad	Skissenr.	Institutt	Fakultet
Norwegian Platform for Bioprinting and Cell Production for Tissue Engineering & Personalized Medicine (NorPrintLab)	347141	IKO	MED
Preparedness platform for health crises research and management (PrepHealth platform)	347036	IGS	MED
REgional Downscaled Dataset through SUpErMOdeling (RESUMO)	347172	GFI	MN
ILLU science and art hub (Grønland)	347224	GEO	MN
Norwegian Extreme Cryo- and Climate Chamber Network - NECCCN	347092	GFI	MN
Norwegian Marine and Lacustrine Core Repository (NORCOR)	347096	GEO/BIO	MN
UWANE - Underwater Acoustic Network Emulator	347082	IFT	MN
Health Behaviour in School-aged Children (HBSC). A WHO Collaborative Cross-National Study – high quality open access data	347194	HEMIL	PSYK
ImAge – Pre-Project for a National Rock Art Research Infrastructure	347117		UM

Forprosjektsøknader med UiB som partner

Søknad	Skissenr	institutt	fakultet	koordinator
National Cryptography Engineering Laboratory (NCEL)	346946	II	MN	NTNU
Learning Analytics Infrastructure (LAI): Infrastructure for data-driven research and practice in higher education and workplace learning	347104	Infomedia	SV	UiO
NorARTnet – Norwegian Artistic Real-Time Network (tidligere ARIIS)	347223		KMD	Sikt

Oppsummering

I denne saken presenteres prosessen med utvikling av fakultetsvise veikart ved UiB og status for arbeidet med å utvikle konkurransedyktige søknader som er forankret i fagmiljøene.

Saken legges frem til Forskningsutvalget til drøfting.

Utvalg:	Forskningsutvalget	Dato: 30.08.2023
FU-sak: 31/23		Arkivsaknr.:

Fellesseminar FU/IU 23. Juni 2023

Bakgrunn

Forskningsutvalget og Innovasjonsutvalget gjennomfører årlig faglige seminar som grunnlag for videre satsinger i utvalgene. I 2023 ble det vedtatt å gjennomføre et felles heldagsseminar for utvalgene for å kunne se forsknings- og innovasjonsvirksomheten til UIB i sammenheng. Seminaret ble avholdt 23. juni 2023 på Hotell Augustin, og la opp til diskusjoner om forholdet mellom framragende forskning og innovasjon, UiBs virkemidler og kanaler for påvirkning i Horisont Europa. Deltakerne spilte inn tema som utvalgene bør følge videre opp. Blant annet vil meritteringsordninger knyttet til innovasjon tas opp under bredere saker om åpen vitenskap, og utvalget vil kunne drøfte form og organisering av fremtidige seminarer i kommende møter. Problemstillinger fra seminaret vil kunne følges opp for drøfting i dialogmøtene som er planlagt til høsten 2023. Sekretariatets notater fra seminaret er vedlagt.

Saken legges fram for forskningsutvalget til orientering.

Oppsummering av felles seminar for Forskningsutvalget og Innovasjonsutvalget 22. juni 2023

Overordnet mål for dagen var å diskutere og gi innspill til hvordan fagmiljøenes kapasitet til å koble grunnforskning til praksis, kan styrkes. Utvalgene fikk i seminarets første del presentasjoner fra ERC Scientific Council og forskere fra UiO og UiB som har fått midler av ERC til å anvende deres ERC-prosjekter innenfor humaniora og klimaforskning.

I andre del av seminaret jobbet utvalgene i mindre grupper etter å ha fått et perspektiv fra institusjonsnivå (Forny og UiB idé) og et perspektiv fra fakultetsnivå (innovasjon i utdanning og forskning på SV-fakultetet). Som avslutning fikk utvalget en presentasjon fra UiBs Brusselkontor om Horisont Europa og kanaler for politisk påvirkning i forsknings- og innovasjonsprosesser.

Del 1 oppsummering

Presentasjonene er gjort tilgjengelig for utvalgene og her følger noen overordnede tema som fra diskusjonene og panelsamtalen.

- ERC benytter “Frontier research ” og ikke “basic research”.
- Norge søker generelt litt mindre ERC enn sammenlignbare land som for eksempel Finland.
- Diskusjon om livsvitenskap. Norge har svakt gjennomslag på dette feltet. ERC har i tillegg merket seg en generell nedgang i søknader til livsvitenskap. Dette ønsker ERC tilbakemelding på og her er det nå et vindu for innspill.
- Det er et godt gjennomslag på samfunnsvitenskap og humaniora fra norske fagmiljøer.
- Det var interesse for sammenheng mellom ERC og tjenesteinnovasjon, men dette var det ikke tall på i dagens innlegg. Det var et ønske om å få mer informasjon om dette.
- Evalueringspanel og betydningen av at man deltar i dette arbeidet: Oppfatningen, også blant innlederne, er at dette oppleves som meningsfull bruk av tid. Det ble blant annet trukket frem at fagmiljøene kan vurdere insentivordninger for å legge til rette for at de som kommer med i ERC evalueringspaneler får frikjøp fra andre oppgaver.
- PoC-presentasjonene var gode eksempler på et bredt samfunnsnytteperspektiv i tråd med ERC sin ambisjon for PoC som er “impact beyond science”. Dette inkluderer sosiale og samfunnsøkonomiske virkninger. Innlederne framhevet de brede kriteriene som en forutsetning for deres søknader. PoC for å gjøre egne data FAIR og senke kostnadene for andre brukere er hovedmålet med Hugo Lundhaug sitt prosjekt.
- Arbeidsdeling i teamene ble trukket frem i begge PoC-eksemplene. Postdoktorer fra ERC teamene jobber med PoC-prosjektene. Det ble også poengtert viktigheten av teammedlemmer som er dataeksperter, både data stewards og softwareutviklere.
- Det er sammenheng mellom ERC og virkemidler i søyle (pilar)3 (EIC) av Horisont Europa. EIC transitions skal legge til rette blant annet for å utvikle PoC ideer videre.
- Budsjettstøtte fra prosjektøkonomer ble trukket frem av som viktig for begge PoC. UiBs forskere trakk også fram at gode søknadsrådgivere både på FIA og fagnært på instituttet er viktig. Dette inkluderte trening til PoC-evaluering og intervju, samt tilbakemeldinger på utkast til søknader.
- Tungregning gjennom SIGMA2 som muliggjørende e-infrastruktur for modelleringsmiljøet ble framhevet. Det ble trukket frem at dagens brukerbetalingsmodell har utfordringer for fagmiljøenes bruk. Denne modellen kan føre til mindre bruk spesielt i tidligfase eksperimenterende utprøving.

- ERC grant gir høyere kvalitet på søkerne til stillinger som lyses ut.

Del 2 Workshop – gruppearbeid oppsummering

1. Hvordan kan fakultetene jobbe mer systematisk for å koble utdanning, forskning og innovasjon?

Læringsutbytte og studenter

- Kompetanse for innovasjon bør uttrykkes i læringsutbyttebeskrivelser.
- Praksisarbeid kan være en arena for innovasjon.
- Alumninettverk kan brukes som kontaktflate mot samfunns- og næringsliv.
- Aktive studenter er innovative studenter. Flipped classroom o.l. ble trukket frem.
- Studentene ønsker at innovasjon implementeres i hele bredden av UiBs studieportefølje og at det blir tydeligere hva de kan forvente av fagene og UiB.

Tilsetningsprosesser

- Få innovasjon med i stillingsutlysning for å få tak i innovasjonskompetanse. Både på administrative og faglige stillinger.
- I tilsetningsprosesser mangler man kanskje kunnskap for å ansette riktig person og må hente slik kompetanse eksternt (eksternt her kan være internt på UiB, men fra andre fagmiljø som har slik kompetanse).
- Ledernivå som systematisk bidra til å unngå at dette blir “tilfeldig spotting” av enkeltindivider ved å heie frem de som ønsker å jobbe med innovasjon gjennom systematiske aktiviteter og arrangementer for disse.

Teamarbeid

- Ikke alle, men noen på hvert team skal jobbe med innovasjon.
- Tilgjengeliggjøre data for bruk i andre prosesser enn forskning. Det er behov for digital kompetanse. Alle skal ikke gjøre dette selv.
- Alle skal drive med FoU, men skal alle drive med innovasjon? Ikke entydig svar på dette.
- Utvikle kreative forskere i fagmiljøene.

2. Hvordan kan UiB bidra til å styrke fagmiljøenes kapasitet til å koble grunnforskning til forskningsbasert innovasjon?

- Hvor romslig skal innovasjonsbegrepet være? Bred og inviterende, men ikke omfavne absolutt alt og ende opp med å bli innholdsløst. Operasjonalisere oppdraget som ligger i lovverket og UiB strategien. Studiekvalitet, forskning, formidling har alle innovasjonselementer hver for seg, men uten eksempler og operasjonalisering kan en slik oppramsing av oppgaver ende i et for vidt begrep uten innhold.

- Studentene som ønsker å forandre verden med den kunnskapen de har fått på UiB. UiB er ikke et innovasjonsprofilert universitet, men kan bli et innovasjonsfokusert universitet som allikevel formidler hva studentene som ønsker å forandre verden får med seg av kompetanse ved å velge UiB.

Regelverk/rammeverk

- Regelverk og struktur som legger til rette for innovasjon og ikke blir en barriere. For eksempel ble det nevnt at investorer trenger forutsigbarhet.
- Særlig viktig med oppdatert og aktuelt IPR-reglement. Behov for bedre tilrettelegging på UiB.

Innovasjonsmeritering

- Innovasjonsmeritering kan sees i sammenheng med prosessene som nå pågår i COAra og NoRCAM og ERA Action initiativene.

Nettverk/Kartlegging

- Må ha dialog med samfunnet om behov for kompetanse og kunnskap. Hvor kan vi møte andre sektorer? Viktig med arenaer for kontakt med industri, investormiljø o.a.
- Kartlegge innovasjonskompetanse og nettverk. Hvilket utgangspunkt har vi?
- Systematisk anvendelse av eksterne representanter i universitetsstyret sin kompetanse og nettverk.

Strategisk

- Kan ikke bare overlates til hvert enkelt fagmiljø og fakultet, UiB som institusjon må også gi retning og ville noe.
- Tydelig forankring at noen skal ha ansvar på ulike nivå i organisasjonen.
- Ledelse kan bestemme å benytte ressurser til nye områder. Spørsmålet er om vi egentlig vil?
- Systematisk system for "innovasjonstrapp". Eks. hvor går vi videre etter UiB idé? Kan UiB også finansiere neste steg i innovasjonsprosessen? Etterspør sammenheng med andre virkemidler og gode eksempler på dette i hele bredden av UiBs fagmiljøer.
- UiB kan tilrettelegge fysiske og digitale møtepunkter innen og mellom fagmiljø.
- Tverrfaglighet som kreativ prosess og det må legges til rette for aktiviteter som eksponerer fagpersoner for hverandre.
- Utfordrende å få forskerne direkte interessert i innovasjon som begrep og aktivitet, men kanskje veien kan ligge i å legge bedre til rette for systematisk formidling og dialog med personer og miljøer utenfor universitetet.

Gode eksempler

- Sosialantropologi sitt etter- og videreutdanningskurs for de som jobber med flerkulturelle tjenestetilbud i det norske samfunnet.
- Kunnskap om kjønn som har bidratt til den debatten vi har i dag kan spores tilbake til universitetene. Kunnskapsbasert politikkutvikling.
- Utviklingen av nye lover er et eksempel på juridisk innovasjon.
- Utstilling på Museet om CCS som et godt eksempel på hvordan anvende UM, men også overførbart til UB. KMD som arena ønsker å se gode eksempler.
- Styrke eksisterende strukturer i bruk av (knappe) ressurser

- Det er ønskelig med flere gode eksempler fra alle fakultet (for eksempel på nettsiden til UiB idé), men også ulike behov og eksempler mellom fagmiljøer innen fakultetene.

Del 3 Horisont Europa og kanaler for politisk påvirkning i forsknings- og innovasjonsprosesser.

For bakgrunn se presentasjonen til Charlotte Eide.

I diskusjonen ble blant annet følgende tema løftet:

- Mange gode eksempler på påvirkningsarbeid fra UiB viser at det er mulig.
- Utvalget diskuterte og reflekterte rundt oversikten over UiBs resultater i ulike deler av programmet ifht til UH-sektoren i Europa og med sammenlignbare institusjoner i Norge og CHARM-EU alliansen.
- Utrecht ble nevnt som et eksempel der støtteapparatet i hovedsak er eksperter og støtter EU søknader og ikke nasjonale midler. Det ser ut til å gi resultater.
- Ønske om noe mer tid til å gi innspill fra fakultetene på aktuelle påvirkningsvinduer. Bare et par dager vil gjøre en forskjell når det er mulig. Er det mulig å varsle om datoer tidligere for beredskap og planlegging. Skille arbeidsprogram og annen påvirkning her.
- Spørsmål om rollen til UiBs EU-forum. Det ble svart at dette var under evaluering.

Utvalg:	Forskningsutvalget	Dato: 22.02.2023
FU-sak: 32/23		Arkivsaknr.:

Forskningssystemet – regjeringens forslag til tiltak

Bakgrunn

Regjeringen inviterte sektoren til å gi innspill til arbeidet med stortingsmelding om forskningssystemet i brev av 12. juni 2023 ([regjeringen.no](https://www.regjeringen.no), ephorte sak 2023/8377). Innspillene skal gi grunnlag for utarbeiding av en stortingsmelding om forskningssystemet, basert på en gjennomgang av Forskningsrådet. Regjeringens utgangspunkt er at forskningssystemet må være innrettet slik at det gir forskningen gode vilkår, at flere får tilgang til kunnskapen og kan ta den i bruk og at målene i Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning nås. Institusjonene har fått frist til medio september for svar.

Problemstillinger i høringen

Regjeringens henvendelse har særlig fokus på forskningsrådets rolle, og ber sektoren om kommentarer på følgende :

- Hva er Forskningsrådets viktigste merverdi i det norske forskningssystemet?
- Hvilke funksjoner er det viktig at Forskningsrådet ivaretar i norsk forskning og innovasjon framover?
- Tre forbedringspunkter og bevaringspunkter med kort begrunnelse av hvorfor

I tillegg åpner henvendelsen for refleksjoner rundt følgende forhold:

- Hvordan kan Forskningsrådet best bidra til et forskningssystem som gir grunnlag for økt fart i omstillingsarbeidet i Norge, både i næringslivet og i samfunnet for øvrig?
- Hvordan kan Forskningsrådet best påvirke samvirket mellom aktørene i forskningssystemet og resten av samfunnet slik at forskningen bidrar til å møte tverrsektorielle utfordringer? Er det behov for å styrke samspillet?
- Hvordan virker forskningsrådsfinansiering inn på de forskningsutførende sektorenes ledelse og styring av forskningsvirksomhet (som f.eks. karriereveier, forskerutdanning, egne strategiske forskningsinnsatser og infrastruktur)? Er det behov for endringer?
- Hvordan kan Forskningsrådet mest effektivt bidra til å løfte forskningsområder hvor Norge har særlige fortrinn?
- På hvilke områder bør vi ha nasjonale satsninger og når kan vi lene oss mer på EU? Hvordan bør konkurranseutsatt nasjonal og internasjonal finansiering utfylle hverandre?
- Hvordan bør Forskningsrådet ivareta vilkår og muligheter for forskerinitiert forskning og mer politisk initiert forskning?

UiBs høringssvar er under utarbeiding. Regjeringens henvendelse er formidlet til fakultetene, som har mottatt et første utkast til høringssvar fra universitetsledelsen. Fakultetene har frist til 29. august for å fremme sine innspill. I tillegg er saken publisert på universitetsledelsens demokratisider for

innspill fra alle universitetets fagmiljø. Universitetsdirektørens kontor koordinerer arbeidet med UiBs innspillsnotat. Foreliggende utkast vektlegger blant annet rollefordeling i forskningssystemet, kvalitet og bredde på høyt internasjonalt nivå, betydningen av langsiktig offentlig finansiering av grunnleggende forskning og verdien av kunnskapsutvikling uavhengig av kortsiktige mål om økonomisk vekst og bidrag til kommersialisering.

Regjeringen planlegger en ny høringsrunde om saken vinteren 2023/2024. Parallelt med høringen inviterer departementet til egen innspillsrunde angående forskning i næringslivet, med utgangspunkt i et mål om å øke næringslivets andel av nasjonal FoU til 2% av BNP.

Saken legges fram for forskningsutvalget til orientering.

Referanse

2023/8377-INMY

Dato

09.08.2023

UTKAST: Innspill til arbeidet med stortingsmelding om forskningssystemet

Universitetet i Bergen (UiB) takker for Kunnskapsdepartementets (KD) invitasjon til å gi innspill til Forskningsrådets roller og funksjoner, som et første trinn i arbeidet med stortingsmelding om forskningssystemet. UiB ser fram til godt samarbeid og god dialog om utredningsarbeidet.

Forskningsrådet er en svært viktig institusjon for norske universiteter, hele forskningssektoren og for samfunnet generelt. Forskningsrådet og den konkurransearenaen det representerer, er dessuten en viktig aktør for å følge opp de politiske prioriteringene i Langtidsplanen. Konkurranseutsatte forskningsmidler er avgjørende for å sikre fleksibilitet og kvalitet i finansieringssystemet. De gir helt nødvendig rom og ressurser for ekstra innsats i ambisiøs grunnforskning i avgrensede perioder, sørger for kvalitetssikrede satsinger og insentiver til tematisk forskning. Ved siden av grunnfinansieringen er Forskningsrådet også den viktigste bidragsyteren til forskningsinfrastrukturen i Norge som blant annet gjør at fagmiljøer i Norge kan delta i de internasjonale forskningsinfrastrukturene.

Viktigst for UiB er Forskningsrådets sentrale rolle i det norske forskningssystemet for å løfte grunnforskning og støtte til forvaltningen og utviklingen av disipliner. Gjennom å bidra til å bygge kapasitet i norsk forskning, samt å tilrettelegge for at sektoren kan søke om internasjonal finansiering og vinne frem på internasjonale konkurransearenaer sikrer vi at Norge holder høyt internasjonalt nivå på vår forskning, utdanning og kunnskapsoverføring og bidrag til innovasjon.

Universitetenes grunnfinansiering, inkludert finansiering av utdanningene er, sammen med Forskningsrådets støtte til forskning den mest langsiktige forskningssatsningen Norge har. NMBU, UIB, UiO og NTNU mottar til sammen nærmere 80 prosent av Forskningsrådets bevilgninger til de statlige UH-institusjonene. Ser en på samlede tildelinger fra Forskningsrådet og EU står tre av institusjonene (NTNU, UiO og UiB) for 73 prosent av totalt tildelte beløp. Hvis vi legger til UiT og NMBU, blir andelen 86 prosent. Forskningsrådets bevilgninger til universitetene gir en særlig stor avkastning siden midlene inngår i et helhetlig kretsløp: en sørger både for viktig ny forskning, forskningsbaserte utdanninger, nye

Dette er et UiB-internt notat som godkjennes elektronisk i ephorte

Universitetsledelsen
Telefon 55 58 20 00
Telefaks 55 58 96 43
post@uib.no

Postadresse
Postboks 7800
5020 Bergen

Besøksadresse
Nygårdsgaten 5
Bergen

Saksbehandler
Ingar Myking
+47 55 58 69 01

kandidater som kjenner kunnskapsfronten og tar med seg solid forskningsbasert kunnskap inn i samfunn og arbeidsliv.

KDs forståelse av at forskningssystem er delt i tre nivåer

UiB merker seg at KD tredeler det norske forskningssystemet i ulike nivåer med tilhørende roller, der universitetene tilskrives en utøvende rolle, mens den strategiske rollen ligger hos Forskningsrådet og Innovasjon Norge.

UiB kjenner ikke igjen det norske forskningssystemet i KDs nivåinndeling, og mener at det ikke viser forståelse for den institusjonelle friheten og den helt sentrale strategiske rollen universitetene forvalter. Universitetene er autonome institusjoner med, fri forskning og omfattende strategisk-faglig samarbeid regionalt, nasjonalt og internasjonalt. Dette er en forutsetning for et velfungerende demokrati og rettstat. Fagmiljøene er i faglig forstand frie og selvstendige der den faglige utviklingen i foregår på kollegiale premisser i samspill med deres internasjonale nettverk og institusjonenes og fagenhetenes strategier.

Forskningsrådet har strategiske oppgaver, men har samtidig en tilretteleggende funksjon for universitetenes og forskningsmiljøenes fagstrategiske virksomhet. Det tredelte perspektivet står i motstrid til styringsmeldingens ambisjoner om sterkere tillit, mindre styring og større mangfold i sektoren. Å sette opp forskningssystemet i et tredelt hierarki er både misvisende og lite nyttig for å forstå og utvikle det norske forskningssystemet.

KDs spørsmål om Forskningsrådets rolle og funksjoner i det norske forskningssystemet

Hva er Forskningsrådets viktigste merverdi i det norske forskningssystemet?

Forskningsrådets merverdi å bidra til at Norge holder seg med høy, vitenskapelig kvalitet over en stor faglig bredde slik at Norge er en kunnskapsnasjon med kunnskapsberedskap, innovativ kraft, faglig kvalitet og et tilstrekkelig mangfold av disipliner og forskningsbaserte utdanninger til å møte framtidens utfordringer. Som forvalter og utvikler av konkurransearenaer for forskning sikrer Forskningsrådet kvalitet og oppfølging av regjeringens kunnskapspolitiske prioriteringer. Forskningsrådet bringer merverdi til norsk og samfunnsliv gjennom å

- Støtte grunnleggende forskning som gir fagmiljøene muligheter til å bli internasjonalt fremragende
- støtte og fremme forskning gjennom finansiering og strategisk bruk av virkemidler i konkurransearenaene
- fasilitere prosesser som gir myndigheten og samfunnet godt funderte råd om kunnskapspolitikk
- være en tilrettelegger for nasjonalt og internasjonalt samarbeid, også på tvers av sektorer
- sikre nasjonalt samarbeid om viktige forskningsinfrastrukturer

Hvilke funksjoner er det viktig at Forskningsrådet ivaretar i norsk forskning og innovasjon framover?

Det er avgjørende at Forskningsrådet har virkemidler

- som bidrar til vitenskapelig fremragende forskning
- som bidrar til å ivareta grunnleggende forskning og som legger til rette for utvikling over hele bredden av fag og disipliner
- som har ulike typer konkurransearenaer som sikrer internasjonal, høy kvalitet på forskningen der særlig ordninger som SFF og Fripro er viktig
- som sikrer høy kvalitet, samspill mellom sektorer og mangfold av forskning i de forskningsutførende sektorene
- som anerkjenner at forskningsprogrammer som omfatter humaniora og juss bør styrkes
- som bidrar til å koordinere
 - store nasjonale satsinger
 - infrastruktur
 - ulike typer internasjonalt forskningssamarbeid
 - tverrfaglighet og styrking av tematisk kunnskap på felt som nasjonen ønsker å styrke
- som bidrar til formidling og forståelse av forskningsbasert kunnskap slik at resultater og metoder fra forskning blir tatt i bruk i samfunnet
- legger til rette for yngre forskeres behov for karriereutvikling
- som bygger broer mellom sektorer slik at kunnskap kan tas i bruk som innovasjoner i næringsliv og offentlig sektor i hele landet
- som sørger for tilstrekkelig tilgang på innsikt og analysekapasitet for å kunne gi myndighetene råd som grunnlag for utforming av forskningspolitikken
- som sørger for god ressursutnyttelse: Det norske forskningssystemet kan være fragmentert med mange forskningsinstitusjoner, universiteter og høyskoler som opererer uavhengig av hverandre.

Tre forbedringspunkter og bevaringspunkter med kort begrunnelse av hvorfor:

Forbedringspunkter

1. **Grunnleggende forskning og sterk kvalitet:** Kunnskapsutvikling og grunnforskning trenger stabile kår, og en erkjennelse av at kunnskapsbyggingen er et langsiktig kollektivt arbeid. Universitetene trenger et forskningsråd som støtter langsiktig bygging av kvalitet i forskning over hele bredden av akademiske fag, og gir næring til faglig samarbeid, kvalitetsutvikling, fri sirkulasjon av kunnskap, og en respekt for akademisk frihet og institusjonell autonomi. Samtidig trengs det en uttrykt vilje og forståelse for at de store disiplin- og forskningsuniversitetene, med sine institusjonelle rammeverk og store infrastrukturer er avgjørende for utviklingen av Norge som kunnskapsnasjon. Grunnleggende forskning handler om at forskningen skal være etterprøvbart og robust. Ikke minst er robusthet og etterprøvbarhet nødvendig for den forskningen som skal anvendes av samfunnet. Det er derfor behov for finansieringsordninger som ikke bare har målsetninger om å gi grensesprengende resultater på kort sikt og de konkrete målsettingene i Langtidsplanen, men også virkemidler som bidrar til å styrke «grunnmuren» i norsk forskning der gode løsninger for ressurskrevende forskningsinfrastruktur også er viktig. UiB mener derfor at Forskningsrådet i større grad burde vektlegge det første punktet i egne vedtekter: «...

ivareta grunnleggende forskning, arbeide for utvikling av fag og disipliner ...». Den grunnleggende forskningen er fundamentet for den nasjonale og internasjonale kunnskapsutviklingen og legger grunnlaget for samfunnets innovative kraft. Det er avgjørende viktig at grunnforskningen i kraft av sin fagidentitet, og den frie, ikke utfordringsdrevne forskningen får en tydeligere rolle i Forskningsrådet. Det betyr en sterkere prioritering og større andel av finansieringen til virkemidler uten tematiske føringer som SFF, Fripro, «fellesløftet», solide fagevalueringer og andre ordninger som har forskningskvalitet som hovedkriterium for tildeling av midler og som støtter den frie, nysgjerrighetsdrevne forskningen.

2. **Mangfold og bred kvalitetsbygging i finansieringen:** Det må vurderes og utredes hvordan styrke mangfoldet og den differensierte forskningsbasen kan sikres. Sverige og Danmark har valgt flere forskningsråd, og en tydeligere involvering av UH-sektoren i styringen av disse. Samtidig har de også et utstrakt samarbeid med næringsliv og industri og store supplerende forskningsfinansierende organisasjoner og ordninger. Grunnproblemet med en for monolittisk finansiering bør imøtegås med tiltak som har mål om større variasjon og mangfold i finansieringskildene. Det kan for eksempel være oppbygging av selvstendige forskningsfond, stimulering av mangfold blant forskningsfinansierende organisasjoner eller flere typer virkemidler rettet mot fri kvalitetsforskning og kvalitetsutvikling ved universitetene.
3. **Verdien av kunnskap og dialog med sektoren:** Forskningsrådet bør være mer lydhør overfor forskningsinstitusjonenes perspektiver. Dette bør gjenspeiles i en aktiv bruk av høringsinstituttet og direkte dialog med institusjonene. En større bruk av «forsknersamfunnet» i form av høringer og rådslagninger styrker kvaliteten på Forskningsrådets egne prosesser og for rollen som rådgivende kunnskapspolitisk instans. En viktig kritikk mot norsk kunnskapspolitikk, og som delvis omfatter Forskningsrådet er at den ofte bygger på et instrumentelt kunnskapssyn, der rommet for å anerkjenne forskningen og utdanningen svært mangefasetterte rolle for enkeltmennesker og for samfunnet som helhet har vært for snevert. Forskningen og undervisningen gir ikke bare instrumentell kunnskap, men er grunnlaget for en kritisk offentlighet. Kunnskapen har en egenverdi og den er en beredskap for en fremtid vi ikke kjenner. Forvaltningen av alt fra nasjonal historie og symboler til samfunnsstatistikk og lovverk må være kritisk, forskningsbasert og fri. Forskning og utdanning legger grunnlag for fellesskap, integrasjon sosial mobilitet og likhet og tillit i samfunnet.

Bevaringspunkter

1. **Vitenskapen fremste forsvarer:** Vi trenger et sterkt Forskningsråd som støtter grunnforskningen og tar sitt ansvar for disiplin- og fagutviklingen i god dialog med universitetene. Å fortsette SFF-ordningen for banebrytende forskning som et tiårig program for alle forskningsfelt og holde fast ved kvalitetskriteriene som hittil er brukt også svært viktig. Det gjelder også andre programmer som er spesielt innrettet på å styrke kvaliteten og talentutviklingen i norsk forskning som FRIPRO og støtteordninger til yngre forskere.

2. **Fortsatt sterke konkurransearenaer:** Vi trenger gode konkurransearenaer som fremmer høy kvalitet og disiplinær bredde. Det vil medføre betydelige utfordringer og negative konsekvenser for Norges evne til forskningspolitisk prioriteringer og utvikling av høy kvalitet i norsk forskning, om midler flyttes fra Forskningsrådets konkurransearenaer til institusjonenes rammebevilgning. På den andre siden vil det med stor sannsynlighet svekke UH-institusjonene å flytte midler andre veien. UiB vil på det sterkeste fraråde større endringer i balansen mellom rammebevilgningene og søknadsbaserte midler som kanaliseres via Forskningsrådet.

3. **Rollefordeling mellom Forskningsrådet, forskningsinstitusjonene, næringsliv og andre statlige virkemidler:** En hovedutfordring for Norge er å utvikle virkemidler som bygger broer mellom forskning og innovasjon og aktivt bygger opp om kjeder som skaper merverdi både for vitenskap og for næringsliv og offentlig sektor. Forskningsrådet støtter i økende grad universitetene i å ha et sterkt søkelys på innovasjonsøkosystemet. Forskningsrådet på sitt beste legger til rette for et arbeid med finansieringsordninger som understøtter denne innsatsen, og sikre norsk konkurransekraft og kunnskapsutvikling gjennom forskningssamarbeid basert på god rolledeling. Forskningsrådet har en viktig rolle i å støtte innovasjon som kommer som et resultat av høy kvalitet i forskningen, og har et viktig parallelt og annet perspektiv på kunnskap i bruk enn Innovasjon Norge. Det er derfor svært viktig å fortsatt ha et markant skille mellom disse statlige institusjonene.

KDs konkrete spørsmål om Forskningsrådet

Hvordan kan Forskningsrådet best bidra til et forskningssystem som gir grunnlag for økt fart i omstillingsarbeidet i Norge, både i næringslivet og i samfunnet ellers?

Forskning og forskningsbasert utdanning er avgjørende for å sikre et opplyst samfunn med deltagende og likestilte borgere som gjennom kunnskap og kompetanse møter framtiden med innovasjoner og skaperkraft. Forskningsrådet har en sentral rolle i det norske samfunnet med å være en tydelig stemme overfor offentligheten og myndighetene om at Norge og verden står overfor store samfunns- og naturutfordringer der uavhengig og forskningsbasert kunnskap er avgjørende for å løse dem. For å sikre en demokratisk samfunnsutvikling, parallelt med en digital og grønn omstilling trenger landet et forskningsråd som flagger betydningen av høy internasjonal kvalitet i forskningen.

Vi vet at de beste og største innovasjonene springer ut av tunge grunnforskingsmiljøer. En av Forskningsrådets viktigste roller i omstillingsarbeidet er derfor å støtte universitetene i å sikre selve grunnmuren i norsk akademia, fagmiljøer av stor bredde, med sterk kvalitet, med grunnforskning og med forskningsbaserte utdanninger som leverer analytisk sterke, selvstendige og kompetente kandidater til arbeidslivet. Forskningsrådet må vederheftig stå ved de langsiktige prioriteringene, være solide og lyttende overfor forskningsmiljøene og i større grad være en stabil buffer mot politiske endringer i prioritering og justeringer av finansiering.

Norge med sine relativt store ressurser og privilegerte situasjon har en etisk forpliktelse til aktiv deltagelse i den internasjonale kunnskapsutviklingen for en bedre verden, samtidig som det er i vår felles interesse at norske kunnskapsmiljøer samarbeider internasjonalt, har internasjonal synlighet og gode nettverk.

Hvordan kan Forskningsrådet best påvirke samvirket mellom aktørene i forskningssystemet og resten av samfunnet slik at forskningen bidrar til å møte tverrsektorielle utfordringer? Er det behov for å styrke samspillet?

UiB mener at det er avgjørende at kunnskapspolitikken stimulerer til mangfold og arbeidsdeling i forsknings- og utdanningssektoren. En fortsatt klok og avklart rollefordeling mellom universitetene og instituttsektoren gir forutsigbarhet og komplementaritet. Den store utfordringen med vårt norske forskningssystem er ikke forholdet mellom UH- og instituttsektor, som fungerer godt, men den lave andelen av FoU i næringslivet og samhandlingen mellom næringslivet og de andre delene av den forskningsutførende sektoren.

Et godt samarbeid med sentrale offentlige aktører og næringsliv er en forutsetning for å lykkes. Det viktigste er å kople FoU, helt fra grunnleggende forskning til innovasjon og verdiskaping, slik som Forskningsrådets SFI- og FME-ordninger gjør på sitt beste. Støtte til disse ordningene og til infrastruktur som kan deles er eksempler på svært viktige virkemiddel som treffer godt fordi finansieringen av sentrene er langsiktig og bygger opp om innovasjon basert på solid, fri forskning, inklusiv forskerutdanningen. Dette er et virkemiddel som lykkes fordi den setter forskningen i førersete, samtidig som den er i et forpliktende samarbeid og samspill med næringsaktører. Det er behov for slike virkemidler som også understøtter samarbeidet med offentlig sektor. *Hvordan virker forskningsrådsfinansiering inn på de forskningsutførende sektorenes ledelse og styring av forskningsevne (som f.eks. karriereveier, forskerutdanning, egne strategiske forskningssatsinger og infrastruktur)? Er det behov for endringer?*

Konkurransetsatte ressurser og virkemidler gir i noen grad retning til hvordan fagmiljøene disponerer tid og ressurser, men samtidig forgår mye av den faglige utviklingen som et resultat av initiativer og langsiktig arbeid i fagmiljøene.

Vi trenger et forskningssystem og -politikk som på transparent og forutsigbart vis koordinerer nasjonale prioriteringer av infrastruktur, gir gode rammevilkår for forskerne, slik at finansieringen er forutsigbar, ambisiøs og uavhengig av kortsiktige politiske svingninger. Det er særlig viktig å sikre at forskning fortsatt er et attraktivt karrierevalg i Norge og at det i større grad legges til rette for at forskere kan delta i internasjonale nettverk og allianser. Forskningsrådet har et bredt mandat, men bør utvise en sterk rolleforståelse for universitetenes autonomi og ansvar når det gjelder meritteringsordninger, doktorgradsutdanningen, og andre institusjonelle forskningsstrategiske valg.

Forskningsrådet bør anerkjenne institusjonenes selvstendige ansvar for doktorgradsutdanningene, og unnlate å initiere politikk som overstyrer dette strategiske ansvaret.

Det krever myndigheter som ikke detaljstyrer unødig, men stiller krav til langsiktig, prioritering av kvalitet, grunnforskning og ta seg råd til å ha en faglig bredde som bygges stein på stein, og med en forvaltning av fagene som er avgjørende for et kompetent samfunn. Det forutsetter vilje til risikotaking og forvaltning fra alle ledd i systemet, og «bottom-up-prosesser» med søkelys på de mest avanserte, de nye forskningsmetodene og -prinsippene, med internasjonalt og tverrfaglig samarbeid. Det kreves satsing på internasjonal mobilitet, større internasjonalt samarbeid. Spesielt viktig er det å hjelpe fram en yngre generasjon med sterke, internasjonale forskere og ha gunstige ordninger for forskere.

Ulike gjennomganger av det norske forskningssystemet (Benner og Øquist, OECD) har heller vist til at Norge i for stor grad har et for politisert system i alle ledd og nivåer av styring, forvaltning og bevilgning av norsk forskning. Det pekes på at det er for lite variasjon i finansieringskilder og at dette kan bidra til å svekke både autonomien og vitaliteten i akademien. Vi må bør heller vurdere hvordan vi skal styrke mangfoldet i forskningsfinansiering i Norge.

Hvordan kan Forskningsrådet mest effektivt bidra til å løfte forskningsområder hvor Norge har særlige fortrinn?

Norge har mange fortrinn i verdenssamfunnet. Mye av de tematiske satsingene forankret i Langtidsplanen baserer seg på antagelser av hvor vi har naturgitt fortrinn. Mye av satsingen er bra og bidrar til å bygge sterke fagmiljøer.

Vi har noen fortrinn som vi med fordel kunne ha utviklet mer. Vi er i en unik situasjon når det gjelder økonomi, stabilitet, velferd og forvaltning. De gir oss muligheter til å ta et større ansvar for både bredden av kunnskapsutvikling, og ikke minst en mulighet til å legge til for nyskapende forskning i bredden av fagfelt. Det er viktig å styrke konkurransearenaer der kvalitet er eneste kriterium. Gjennom styrking av SFF og ERC-lignende ordninger kunne vi tatt en markant posisjon i internasjonal akademien, bidratt til mer banebrytende forskning og vært mere attraktive som samarbeidspartnere i det internasjonale forskningsfellesskapet.

På hvilke områder bør vi ha nasjonale satsninger og når kan vi lene oss mer på EU? Hvordan bør konkurranseutsatt nasjonal og internasjonal finansiering utfylle hverandre?

UiB mener at Langtidsplanens tematiske satsingsområder allerede i stor grad dekker behovene for å «matche» EUs mer tematiske satsinger i Pillar to. Det bør bekymre mer at Norge ennå ikke har kommet opp på europeisk nivå når det gjelder gjennomslag i bredden av virkemidler gjennom ERC.

Vi har mye å lære fra EUs satsing på ERC. Hovedmålet med ERC-finansiering er å skape radikalt ny kunnskap, slik at Europa kan ta en ledende rolle i å skape vitenskapelige og

teknologiske paradigmeskifter. 44 prosent av ERC-tildelingene er sitert i patenter fra firmaer og institusjoner. En av ti ERC-stipendiater har opprettet et selskap eller overført resultater av sin forskning. Mye av kunnskapen som skapes av ERC-finansierte prosjekter har en "impact beyond science" og bidrar til akademisk entreprenørskap.

Hvordan bør Forskningsrådet ivareta vilkår og muligheter for forskerinitiert forskning og mer politisk initiert forskning?

UiB mener at forskningssystemet må finne en god balanse mellom politisk styrte oppdrag og forskerstyrte, frie prosjektmidler. I KDs tildelingsbrev til Forskningsrådet, slås det fast at: «Norges forskningsråd er en sentral aktør i det norske forsknings- og innovasjonssystemet og et viktig virkemiddel for å nå regjeringens visjon og overordnede mål.» Forskningsrådet skal naturligvis følge opp regjeringens politiske målsetninger. Utfordringsbildene knyttet til satsingsområdene bør uttrykkes mest mulig balansert og nøytralt, og i størst mulig grad henvise til beskrivelser i førende dokument. Forskningsrådets kan først og fremst stimulere forskningsinstitusjonene til å bidra i å utvikle det forskningsbaserte grunnlaget for myndighetenes politikktutforming.

For å sikre Forskningsrådets og forskningens legitimitet er det viktig at rådet framstår uten egne politiske føringer på felt utenfor forskningspolitikken med mål om langsiktig kvalitetsutvikling av norsk forskning der landet har en solid grunnmur av faglige disipliner. Ønsker Norge forskning av høy internasjonal kvalitet, kreves det satsing på de sterke, forskningsintensive universitetene som tiltrekker seg og beholder solide forskerne og bygger opp om de yngre forskertalentene. I stedet for å stille for mange forutsetninger der det gis konklusjoner på samfunnsmessige årsaksforhold, trenger det norske samfunnet mer enn noen gang et forskningsråd som heller etterspør kunnskap om og forskning på sammenhenger.

Utvalg:	Forskningsutvalget	Dato: 30.08.2023
FU-sak: 33/23		Arkivsaknr.:

Charm-EU

Bakgrunn

På møte 25. januar 2023 (FU 1/23) ble Forskningsutvalget orientert om at UiB har gått inn i den europeiske universitetsalliansen CHARM-EU, og presentert for prosjektet CHARM-8 som alliansen har fått støtte til for perioden 2023-2027. I denne saken gjennomgås den interne organiseringen av arbeidet med CHARM-EU ved UiB, og vurderingene som er gjort for UiBs involvering i alliansen og det pågående prosjektet. Saken inneholder også en oversikt over aktiviteter UiB har deltatt i første halvår av 2023, og planlagte aktiviteter det neste halve året.

Vurdering av involvering i arbeidspakker

Det er utarbeidet et notat med analyse av hvilke arbeidspakker i CHARM8-prosjektet UiB skal gå inn i. Notatet gir grunnlag og anbefalinger for deltakelse i CHARM-EU, slik at dette kan formuleres i UiBs avtale med alliansen (tillegg til konsortiumavtalen). Som fullverdig partner har vi noen forpliktelser på lik linje med de andre partnerne, mens vi står friere til å velge deltakelse i det nåværende prosjektet.

I CHARM8-prosjektet inngår 17 ulike arbeidspakker (WP) som har finansiering via Erasmus+ fra 2023 til 2027/29. UiB er ikke en del av alliansens nåværende prosjekt og heller ikke en del av finansieringen for den neste fireårsperioden. Dette innebærer at vi selv kan vurdere hvilke arbeidspakker vi ønsker å gå inn i, og hvilke forpliktelser vi vil påta oss innenfor disse. Universitetsledelsen har i vår besluttet hvilke arbeidspakker UiB skal gå inn i og i hvilken grad (fullverdig medlem/observatør/ikke delta). Det er besluttet at UiB går inn i følgende arbeidspakker:

- WP1/WP2 Governance and Management of the Alliance and the Project (fullverdig medlem)
- WP3 Advancing and Broadening the CHARM Educational Practice (fullverdig medlem)
- WP5 Developing the CHARM-EU Mobility Scheme (observatør)
- WP7 IT Strategy, Joint IT Organisation, IT Facilities Catalogue (observatør)
- WP13/WP14 External Relation Strategy (fullverdig medlem)
- WP16/17 Communication and dissemination (fullverdig medlem)

UiB-deltakere for de ulike arbeidspakkene består i hovedsak av en utnevnt administrativt ansatt ved relevant avdeling. Viserektor for internasjonale relasjoner, Benedicte Carlsen, vil ha hovedansvaret for UiBs deltagelse i faglig linje. Studieveilingen (SA) og Forsknings- og innovasjonsavdelingen (FIA) vil i samarbeid koordinere UiBs arbeid inn mot CHARM-EU og delta i WP1/2. SA vil ha ansvar for deltakelse i WP3 og WP5. FIA vil ha ansvar for og delta i WP13/14. Kommunikasjonsavdelingen vil ha ansvar for og delta i WP16/17. Ansvarlig avdeling og deltaker for WP7 er per d.d. ikke avklart.

Formell tilknytning – avtalen mellom UiB og CHARM-EU

Det jobbes med å utarbeide en formell avtale («Accession agreement») for UiB som partner inn i alliansen. Avtalen skal signeres av alle partnere og er planlagt signert i slutten av september.

CHARM-EU møtevirksomhet

- Direktør og manager deltar annenhver uke i Executive Board meetings.
- Rektor deltar i Strategic Board meetings hvert kvartal.
- Viserektor deltar i CHARM-EU Vice-Rectors/Vice-Presidents meetings hvert kvartal.
- De ulike arbeidspakkene har egne møter, normalt hver uke eller annenhver uke.

Gjennomførte:

- Besøk av CHARM-EU alliansekoordinator ved UiB, 23-25. januar 2023.
- CHARM-EU Week i Barcelona, 31. januar-03. februar 2023. Deltakere: Benedicte Carlsen, Maria-Carme Torras-Calvo, Christen Soleim, Nina Gry Stein, Peter Woldseth, Birgit Falch, Are Straume og Sigrunn Eliassen. Formål: Kick off for CHARM8-prosjektet.
- Sprint i Turku, Finland. Deltakere: Ida Fauskanger og Are Straume. Formål: Gjennomgang av alle arbeidspakkene og progresjon i CHARM8-prosjektet.
- Strategic Board-møte i Dublin 26. juni 2023. Deltakere: Gottfried Greve og Ida Fauskanger.

Planlagte:

- Annual Conference i Würzburg, 7. november 2023. Deltakere: CHARM ansvarlige ved UiB m.fl. (inntil 11 per partnerinstitusjon).
- Sprint II i Würzburg, 8-9. november 2023. Deltakere: Ikke avklart.
- Strategic Board-møte i Dublin 16. november. Deltakere: Ikke avklart.

Bilaterale besøk

Gjennomførte:

- Besøk til University of Barcelona, 31. januar-03. februar 2023. Deltakere: Benedicte Carlsen, Maria-Carme Torras-Calvo, Christen Soleim, Nina Gry Stein, Peter Woldseth, Birgit Falch, Are Straume og Sigrunn Eliassen. Møte med rektorat og CHARM kontoret.
- Besøk til Trinity College Dublin, 27. februar-02. mars 2023. Deltakere: Margareth Hagen, Benedicte Carlsen, Charlotte Eide og Are Straume.
- Besøk til Universitetet i Utrecht 15. mai 2023. Deltakere: Margareth Hagen, Benedicte Carlsen, Tore Tungodden, Birgit Falch, Kjetil Rommetveit, Øyvind Fiksen, Per Bakke, Marit Bakke, Rosa Nogueira, Ida Fauskanger.

Planlagte:

- Besøk til University of Würzburg, 16-18. Oktober 2023. Deltakere: Rektorat, dekaner og universitetsdirektør.
- Møte med CHARM-partnere og nasjonale akkrediteringsmyndigheter i Barcelona 13. september 2023. Deltakelse ikke avklart, men møtet vil trolig bli hybrid.
- Besøk av Åbo Akademi University, 21.–22. September 2023. Deltakere: Åbos rektorat.

- Besøk av Prof. Gail Mc Elroy (Dean of the Faculty of Arts, Humanities and Social Sciences, Trinity College Dublin), 22. september 2023. Møte om utvikling av et mobilitetsfond mellom HF-fakultetet ved UiB og Faculty of Arts, Humanities and Social Sciences ved TCD.

Finansiering av UiBs aktiviteter

Som ny partner må UiB selv finansiere egen aktivitet inn mot alliansen og prosjektet. Det er utarbeidet forslag til budsjett for 2023 med hovedvekt på reiseutgifter for faglige og administrativt ansatte (både knyttet til alliansen og til UiBs egne partnerbesøk), oppretting av et mobilitetsfond og vertskapsutgifter.

Saken legges fram for forskningsutvalget til orientering